

Katedra: Historie

Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ

Studijní obor: dějepis – německý jazyk

ČESKOSLOVENŠTÍ SPORTOVCI NA OLYMPIJSKÝCH HRÁCH V BERLÍNĚ
V ROCE 1936 A REFLEXE JEJICH VÝSLEDKŮ V ČESKOSLOVENSKU

THE CZECHOSLOVAK SPORTSMEN AT THE OLYMPIC GAMES IN BERLIN
IN 1936 AND THE REFLECTION OF THEIR RESULTS IN CZECHOSLOVAKIA

Diplomová práce: 210–FP–KHI– 2011

Autor:

Podpis:

Kateřina MAREŠOVÁ

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Konzultant: PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D. (FF UK Praha)

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
151	0	0	0	45	14

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra historie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomantku): Kateřinu Marešovou

adresa: Lhotka 192, Česká Třebová, 560 03

obor (kombinace): Němčina - dějepis

Název DP: Českoslovenští sportovci na olympijských hrách v Berlíně v roce 1936 a reflexe jejich výsledků v Československu

Název DP v angličtině: The Czechoslovak Sportsmen at the Olympic Games in Berlin in 1936 and the Reflection of their Results in Czechoslovakia

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Konzultant: PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D. (FF UK Praha)

Termín odevzdání: duben 2011

V Liberci dne 10. dubna 2009

.....

děkan

.....

vedoucí katedry

Převzal (diplomant):

Datum: 10. dubna 2009

Podpis:

Název DP: ČESKOSLOVENŠTÍ SPORTOVCI NA OLYMPIJSKÝCH HRÁCH V BERLÍNĚ V ROCE 1936 A REFLEXE JEJICH VÝSLEDKŮ V ČESKOSLOVENSKU

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Cíl:

Cílem diplomové práce bude analýza průběhu olympijských her v Berlíně v kontextu mezinárodních vztahů se zaměřením na účast československých sportovců. Diplomantka se zaměří rovněž na reflexi olympijských událostí a výsledků čs. sportovců v československém tisku.

Požadavky:

Diplomantka prostuduje rozsáhlou odbornou literaturu (viz seznam níže), prostuduje dobový tisk a primární prameny v pražských archivech; využije přitom svých jazykových znalostí a znalostí metod historikovy práce.

Metody: Analytická, komparativní, synchronní, přímá

Literatura:

- BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Köln 1979
- BOHUSLAV, K., *Čtvrt století v čele vodáků. O zasloužilém mistru sportu Janu Brzákovi-Felixovi vypráví zasloužilý mistr sportu Boža Karlík*, Praha 1955
- *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999
- DOST, S., *Das Olympische Dorf 1936 im Wandel der Zeit*, Berlin 2003
- *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937
- HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda. Olympijského hry 1936 v Berlíně*, Praha 2008
- HRBEK, J., *Hitlerova olympiáda. Historie nacistických her roku 1936*, Praha 2008
- JUREČKA, J., *Vývoj lehkooatletické výkonnosti v ČSR – srovnání olympijských let 1936 a 1972*, Praha 1953
- KLUGE, V., *Olympische Sommerspiele. Die Chronik Teil 1. Athen 1896 – Berlin 1936*, Berlin 1997
- KVAČEK, R., *Historie jednoho roku*, Praha 1976
- PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979
- RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda. Historie nacistických roku 1936*, Praha 2008
- RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996
- SMOTLACHA, F., *Olympijské hry: Jejich vývoj a olympijské hry r. 1936 v Německu*, Praha 1938
- STRYJOVÁ, D., *Alois Hudec (1908 – 1997: 100. výročí narození)*, Račice 2008
- WALTERS, G., *Berlínské hry. Olympijský sen ukradený Hitlerem*, Praha 2007

Čestné prohlášení

Název práce: Českoslovenští sportovci na olympijských hrách
v Berlíně v roce 1936 a reflexe jejich výsledků v
Československu

Jméno a příjmení: Kateřina Marešová

Osobní číslo: P05000628

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne:

Kateřina Marešová

ANOTACE/ANNOTATION

Tato diplomová práce je analýzou průběhu letních olympijských her v Berlíně v kontextu mezinárodních vztahů se zaměřením na účast československých sportovců. V první části jsem se zabývala především volbou Berlína místem pro uspořádání XI. olympijských her v roce 1936, změnou režimu v Německu nástupem Hitlera k moci a vytvořením rozsáhlého mezinárodního hnutí bojkotu usilujícího o přeložení her z Berlína na jiné místo. Příčinou vzniku tohoto hnutí bylo pronásledování politických nepřátel nacistickým režimem, rasová diskriminace a především arizace německého sportu. V další části jsem analyzovala průběh IV. zimních olympijských her v Garmisch-Partenkirchen, které k letním berlínským hrám neodmyslitelně patřily. Zde jsem se zaměřila především na reflexi výsledků československých sportovců v československém tisku. Dále jsem se věnovala událostem, jež se odehrály mezi zimními a letními olympiádami, především německému obsazení Porýní v březnu 1936. Analyzovala jsem průběh štafetového běhu s olympijskou pochodní, který se v roce 1936 konal poprvé v historii olympijských her. V poslední části pak přistupuji k analýze letních olympijských her v Berlíně a opět zde podávám reflexi výsledků československých sportovců v domácím tisku. Diplomová práce je založena na studiu rozsáhlé odborné české a německé literatury, vydaných pramenů a dobového tisku.

Klíčová slova: olympijské hry, Berlín, Garmisch-Partenkirchen, mezinárodní hnutí bojkotu, židovští sportovci, Mezinárodní olympijský výbor, Československý olympijský výbor, štafetový běh s olympijskou pochodní, Hitler, Goebbels, von Tschammer und Osten, von Halt, Lewald, Diem

Diese Diplomarbeit ist eine Analyse vom Verlauf der olympischen Sommerspiele in Berlin im Kontext der internationalen Beziehungen mit der Konzentration auf die Teilnahme der tschechoslowakischen Sportler. Im ersten Teil beschäftige ich mich vor allem mit der Wahl der Stadt Berlin als Veranstaltungsort der XI. olympischen Spiele 1936, mit dem Regimewechsel in Deutschland durch die Machtübernahme Hitlers und mit der Bildung einer ausgedehnten Boykottbewegung, die sich um die Verlegung der olympischen Spiele aus Berlin an einen anderen Ort bemühte. Die Bewegung entstand aufgrund der Verfolgung der politischen Feinde vom NS-

Regime, der Rassendiskriminierung und vor allem der Arierisierung des deutschen Sports. Im nächsten Teil analysiere ich den Verlauf der IV. olympischen Winterspiele in Garmisch-Partenkirchen, die unbedingt im Zusammenhang zu den Berliner Sommerspielen zu sehen sind. Hier konzentriere ich mich vor allem auf die Reflexion der Ergebnisse der tschechoslowakischen Sportler in der tschechoslowakischen Presse. Weiter widmete ich mich den Ereignissen, die sich zwischen den Winter- und Sommerspielen abspielten, vor allem der Rheinlandbesetzung im März 1936. Ich analysiere den Verlauf des olympischen Fackelstaffellaufes, der 1936 zum ersten Mal in der Geschichte der olympischen Spiele stattfand. Im letzten Teil konzentriere ich mich auf die Analyse der olympischen Sommerspiele in Berlin und wie die Ergebnisse der tschechoslowakischen Sportler in der tschechoslowakischen Presse wiedergegeben wurden. Diese Diplomarbeit ist auf dem Studium der umfangreichen tschechischen und deutschen Fachliteratur, gedruckten Quellen und zeitgemäßen Presse aufgebaut.

Schlüsselwörter: olympische Spiele, Berlin, Garmisch-Partenkirchen, internationale Boykottbewegung, Judensportler, Internationales olympisches Komitee, Tschechoslowakisches olympisches Komitee, olympischer Fackelstaffellauf, Hitler, Goebbels, von Tschammer und Osten, von Halt, Lewald, Diem

This thesis treats of summer Olympic Games in Berlin in the context of international relations. I focused on Czechoslovak athletes' participation. First part of my thesis deals with the decision to choose Berlin as a hosting country of XI Olympic Games in 1936, with the change of the regime in Germany after Hitler's *Machtübernahme* and with creation of extensive international resistance movement that sought to replace Olympic Games to another country. The reason of this resistance movement was chasing of political enemies by the Nazi regime, racial discrimination and aryanization of the German sport. In the next part I analyzed the course of IV winter Olympics in Garmisch-Partenkirchen which inherently belonged with Berlin Summer Olympics. I focused especially on presentation of the results of Czechoslovak athletes in Czechoslovak press. Then I addressed the events which took place between summer and winter Olympics, mainly the German occupation of Rhineland in March 1936. I analyzed the course of Olympic torch relay which, in 1936, took place for the first time in the history of the Games. In the last part I

focused on the analysis of the Berlin Summer Olympics and, once again, I went into presentation of the results of Czechoslovak sportsmen in the domestic press. The thesis is based on study of extensive professional Czech and German literature, published sources and contemporary press.

Key words: Olympic Games, Berlin, Garmisch-Partenkirchen, international resistance movement, Jewish athletes, International Olympic Committee, Czechoslovak Olympic Committee, relay race with olympic torch, Hitler, Goebbels, von Tschammer und Osten, von Halt, Lewald, Diem

Ráda bych poděkovala panu doc. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D., za odborné vedení,
cenné rady a připomínky při vypracování mé diplomové práce.

0. Úvod	11
1. Stručná historie olympijských her	14
Vznik novodobých olympijských her a jejich vývoj do roku 1932	14
2. Berlín dějištěm XI. olympijských her v roce 1936	21
2.1. Židovská otázka v olympijském hnutí a postoj MOV	23
2.2. Mezinárodní hnutí bojkotu olympijských her v Berlíně	28
2.3. Olympijská atmosféra v Československu	32
3. Zimní olympijské hry v Garmisch-Partenkirchen	38
3.1. Přípravy	38
3.2. Zahájení a program zimních olympijských her	41
3.3. Výsledky československých sportovců	44
3.4. Ukončení IV. zimních olympijských her	52
4. Mezi olympiádami	54
5. Přípravy na letní olympijské hry	58
6. Štafetový běh s olympijskou pochodní	62
7. XI. Olympijské hry v Berlíně 1. 8. – 16. 8. 1936	66
7.1. Zahájení a program her	67
7.2. Československá výprava na berlínské olympiádě	72
7.2.1. Lehká atletika	73
7.2.2. Těžká atletika	77
7.2.3. Šerm	82
7.2.4. Plavecké disciplíny	84
7.2.5. Box	88
7.2.6. Basketbal	89
7.2.7. Cyklistika	90
7.2.8. Kanoistika	92
7.2.9. Střelba	95

7.2.10.	Jachting	96
7.2.11.	Sportovní gymnastika.....	97
7.2.12.	Veslování	101
7.2.13.	Jízda na koni	102
7.3.	Přítomnost Hitlera na hrách.....	104
7.4.	Závěrečný ceremoniál	106
8.	Rekapitulace československých výsledků dosažených v Berlíně	109
9.	Olympijské dozvuky	111
10.	Přílohy	115
11.	Seznam použité literatury	149

0. Úvod

Vzhledem k tomu, že účasti československých sportovců na olympijských hrách v Berlíně v roce 1936 se česká odborná literatura věnuje jen velmi povrchně, přičemž z velké části se jedná o literaturu encyklopedické povahy, rozhodla jsem se ve své diplomové práci zabývat právě tímto tématem. Velkou část německé odborné literatury, kterou jsem použila v diplomové práci, mně ke studiu poskytla knihovna v Drážďanech *Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden (SLUB)*.

Cílem mé diplomové práce je analýza průběhu olympijských her v Berlíně se zaměřením na účast a docílené výsledky československé olympijské výpravy. V úvodní kapitole jsem se věnovala historii olympijských her od jejich vzniku až po olympijské hry v Los Angeles v roce 1932 s přihlédnutím k československé účasti na jednotlivých olympijských hrách. V krátkosti jsem se zde také zabývala vznikem Českého, později Československého, olympijského výboru a jeho činností v letech 1900 – 1932.

Ve druhé kapitole jsem nastínila okolnosti, jež provázely volbu Berlína dějištěm XI. olympijských her v roce 1936. Věnovala jsem se reakci sportovní veřejnosti na změnu režimu v Německu nástupem Adolfa Hitlera k moci. Pronásledování židů a odpůrců nacistického režimu, rasová diskriminace a nacifikace společnosti byly charakteristické rysy nového Německa. Zabývala jsem se postojem Mezinárodního olympijského výboru k židovské otázce a novým poměrům v Německu a vznikem mezinárodního hnutí bojkotu, které mělo vlivné zastánce i v Československu.

V další části se věnuji předešlé berlínské olympiádě, IV. zimním olympijským hrám v Garmisch-Partenkirchen. Zde jsem analyzovala přípravy spojené s organizací a samotný průběh her, přičemž největší důraz jsem kladla na výsledky dosažené československými sportovci v olympijských disciplínách.

V následující kapitole se zabývám obdobím mezi zimními a letními olympijskými hrami. V této části se pokouším celkově zhodnotit průběh zimní olympiády a reflektovat dojem, který v návštěvnicích zanechala. Nejvýznamnější událostí, která se odehrála mezi olympiádami a kterou zde analyzuji, bylo obsazení Porýní Německem měsíc po skončení zimních olympijských her.

Následující kapitoly se už přímo týkají letních olympijských her. Tak jako u zimní olympiády se zabývám rozsáhlými přípravami na hry letní. Podrobně analyzuji průběh štafetového běhu s olympijskou pochodní, jenž Organizační výbor pro XI. olympijské hry v Berlíně zorganizoval poprvé v historii olympijských her. V podkapitolách rozdělených podle olympijských sportů analyzuji úspěchy i nezdary našich sportovců v jednotlivých disciplínách. Dále se zabývám významem Hitlerovy přítomnosti na hrách a také jeho reakcí na úspěchy černošských Američanů v lehkotletických disciplínách.

V závěru rekapituluji docílené výsledky československé výpravy v Berlíně a opět se pokouším zhodnotit význam berlínské olympiády. Zmiňuji úspěchy, kterými se XI. olympijské hry v Berlíně zapsaly do historie, ale také stinné stránky olympiády: zpolitizování her, cenzura, využití olympijské myšlenky k propagandistickým účelům nacistického režimu. V úplném závěru nastiňuji sled vybraných událostí, které následovaly po skončení olympijských her v Berlíně.

Ve své práci jsem vycházela především ze studia vydaných pramenů, odborné německé a české literatury a dobového tisku. Co se týče výsledků československých sportovců na zimních i letních olympijských hrách a jejich průběhu, čerpala jsem informace zejména z *Lidových novin*, *Národních listů* a *II. ročenky Československého výboru olympijského*. Takto získané informace jsem konfrontovala s údaji z německých vydaných pramenů, zejména oba svazky *Die Olympischen Spiele 1936*, práce od generálního tajemníka Organizačního výboru pro IV. zimní olympijské hry 1936 barona Petera von le Forta a šéfa tiskové kanceláře Hermanna Harstera *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen* a k berlínským hrám práce od olympijského startéra Franze Millera, P. von le Forta a H. Harstera *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936* a německý olympijský deník *Olympiazeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*.

Při zpracování kapitol týkajících se příprav a programu olympijských her v Berlíně jsem velmi ocenila další vydaný pramen *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, kde jsem našla cenné informace o ubytování sportovců a sportovkyň na olympiádě, personálním složení organizačního výboru pro

XI. olympijské hry v Berlíně, o štafetovém běhu s olympijskou pochodní, olympijském zvonu, programu her a mnoho dalšího.

Při zpracování kapitoly o vzniku mezinárodního hnutí bojkotu a o postoji Československa k účasti na olympijských hrách mně byly nejvíce nápomocny monografie od Karla Heinze Jahnka *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, práce Františka Proška *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936* a dále brožura vydaná Československým výborem na obranu olympijských zásad *Olympiada v Berlíně?*.

Stěžejními díly, na které v celé diplomové práci průběžně odkazuji, byly tři německé monografie: od Friedricha Bohlena *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, práce Reinharda Rürupa *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation* a dílo Arnda Krügera *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*.

1. Stručná historie olympijských her

Vznik novodobých olympijských her a jejich vývoj do roku 1932

Olympijské hry mají původ v antice. Dosud není známo, kdy se konaly první starověké olympijské hry. Přestože se výsledkové listiny ze sportovních klání dochovaly až z roku 776 př. n. l.,¹ shodují se mnozí historikové, že jejich kořeny sahají ještě hlouběji.² Hry se pořádaly v Olympii každé čtyři roky a trvaly 5 až 7 dní. V roce 776 př. n. l. závodili atleti pouze v běhu na 192,2 m (tzv. stadion). Postupně pak přibývaly další disciplíny – běh na dvě stadia (asi 400 m), vytrvalostní běh (1500 – 4500 m), zápas a pětiboj, rohování, jezdecké a vozatajské závody a jiné soutěže. Olympijské hry se konaly do roku 393 př. n. l., kdy je zrušil římský císař Theodosius.³ Na jejich znovuzrození si měl svět ještě dlouhou dobu počkat.

Na konci devatenáctého století oprášil olympijskou myšlenku francouzský baron Pierre de Coubertin.⁴ Jeho pojetí sportu a olympijských her neznamenal jen pouhou aktivitu, soutěžení a závodění. Coubertin chtěl sport využít k vyšším záměrům – ke vzdělání, výchově a rozvoji jedince, jeho osobnosti a sociálního života. Své velké dílo budoval s obdivem k antice. Využil především starořeckého ideálu kalokagathie a myšlenky antických olympijských her.

V roce 1892 během slavnostního zasedání na Sorbonně se Coubertin veřejně vyslovil pro obnovení olympijských her a navrhl svolat na rok 1894 mezinárodní kongres do Paříže.⁵ Zúčastnění projednali a postupně odhlasovali základní Coubertinovy myšlenky a zásady k obnovení olympijských her: mezidobí čtyř let, výhradně novodobý ráz soutěží, vyloučení žactva z účasti, otevření her pro všechny

¹ *Kronika olympijských her 1896-1996*. Praha 1996, s. 9.

² HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda. Olympijského hry 1936 v Berlíně*, Praha 2008, s. 18.

³ VITOUŠ, P., *Malá encyklopedie sportu*, Praha 1980, s. 213.

⁴ Pierre Fredi baron de Coubertin (* 1. 1. 1863 Paříž – † 2. 9. 1937 Ženeva) pocházel z bohaté, konzervativní rodiny. Vystudoval na Sorbonně, kde ho zaujala především historie. Rozhodl se sepsat *Dějiny světa*, které vyšly v roce 1919 ve čtyřech svazcích. Zabýval se pedagogickými tématy, zejména tělovýchovou. Coubertin podnikl několik studijních cest – do Anglie, Švédska, Německa a Spojených států amerických, přičemž nejvíce se nadchl pro anglosaskou tělovýchovu. Po návratu napsal svou první knihu o pedagogice a sportu *Výchova v Anglii*, která vyšla roku 1888. O rok později vydal druhou knihu *Anglická výchova ve Francii* a další rok třetí pod názvem *Zaoceánské univerzity*. Ani jedna z jeho publikací však nevyvolala žádoucí ohlas. Pierre de Coubertin vstoupil do historie především jako zakladatel moderních olympijských her. Srov. ZAMAROVSKÝ, V., *Vzkříšení olympie*, Praha 1980, s. 237-245.

⁵ DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 20-21.

bez ohledu na barvu pleti, náboženství či politický názor a jmenování Mezinárodního olympijského výboru (MOV).⁶

MOV, nezisková mezinárodní nevládní organizace se sídlem ve švýcarském městě Lausanne, se stal nejvyšším řídícím orgánem olympijského hnutí. Prvním předsedou se stal Demetrius Vikélas z Řecka, kterého v roce 1896 vystřídal Pierre de Coubertin, jenž v tomto úřadě setrval až do roku 1925. Ve funkci předsedy MOV se dosud vystřídali: Belgičan Henri de Baillet-Latour (1925 – 1942), Švéd Sigfrid Edström (1942 – 1952), Američan Avery Brundage (1952 – 1972), Ir Lord Killanin (1972 – 1980), Španěl Juan Antonio Samaranch (1980 – 2001) a Belgičan Jacques Rogge (od 2001).⁷

Zpočátku tvořilo MOV jen několik málo členů,⁸ mezi něž patřil i zástupce českého olympismu PhDr. Jiří Guth.⁹ Pro organizaci olympijského hnutí v jednotlivých regionech vznikaly národní olympijské výbory,¹⁰ jejichž hlavní úkol spočíval v udržování styku s MOV a v organizaci účasti sportovců na olympijských hrách.¹¹

Mezinárodní kongres v roce 1894, který se vyslovil pro obnovení olympijských her, také určil, že první moderní olympijské hry se uskuteční v roce 1896 v Athénách¹² a vymezil sporty, které měly být součástí programu prvních olympijských her:

⁶ *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 8.

⁷ DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 45.

⁸ K členům MOV patřili vedle Coubertina lord Arthur O. Ampthill a Charles Herbert z Velké Británie, Viktor Balck ze Švédska, Demetrius Vikélas z Řecka, Alexej Butovskij z Ruska, Ernest Callot z Francie, Leonard A. Cuff z Nového Zélandu, Ferenc Kemeny z Maďarska, Jiří Guth-Jarkovský z Čech, Ferdinando Lucchesi-Palli z Itálie, William Sloane z USA a José B. Zubiaur z Argentiny. Dnešní počet členů MOV přesahuje 100. Srov. *Kronika olympijských her 1896-1996*, Praha 1996, s. 11.

⁹ Jiří Guth (* 23. 1. 1861 Heřmanův Městec, okres Chrudim – † 8. 1. 1943 Náchod) byl jedním ze zakládajících členů MOV. Patřil k přátelům a nejbližším spolupracovníkům obnovitele moderních olympijských her a dlouholetého předsedy MOV Pierra de Coubertina. Po 1. světové válce se stal generálním tajemníkem MOV a podílel se na tvorbě Olympijské charty. Guth byl původně středoškolský profesor francouzštiny, češtiny a tělesné výchovy. Studoval na Filozofické fakultě tehdy Univerzity Karlo-Ferdinandovy v Praze a stal se prvním promováním doktorem filozofie na nově oddělené české univerzitě. Přestože Guth nepatřil k horlivým sportovcům, byl členem Sokola a jako pedagog se zajímal o tělesnou výchovu. Po olympijských hrách v Athénách v roce 1896 usiloval o založení Českého olympijského výboru. Ten vznikl o tři roky později a Guth byl až do roku 1929 jeho prvním předsedou. Ve funkci člena MOV působil až do své smrti. Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 111-112.

¹⁰ Počet národních olympijských výborů, které MOV v současnosti sdružuje a uznává, přesahuje 200. Srov. DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 44.

¹¹ DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 64.

¹² COUBERTIN, P. de, *Olympijské paměti*, Praha 1977, s. 16.

- A. Sporty atletické: hladké běhy: 100 m, 400 m, 800 m a 1500 m; překážkový běh na 110 m, maratónský běh.
Závody: skos do dálky, do výšky, o tyči, vrh koulí a disk
- B. Tělocvik: jednotlivci: šplh na napjatém laně, hrazda, kruhy, bradla, skok přes koně, činky, cvičení prostrná (desetičlenné skupiny).
- C. Šerm: fleret, šavle a kord pro amatéry a profesory.
Zápas: řecko-římský.
- D. Střelba: zbraní vojenskou, karabinou a pistolí.
- E. Jachting: Steam-yachty na 10 mil, plachty pro čluny do tří, deseti, dvaceti tun a přes dvacet tun. Vzdálenost: 5 a 10 mil.
Veslování: jeden veslař: 2000 m bez obrátky, skify; dva veslaři: bez obrátky, joly a outriggers; čtyři veslaři po jednom: bez obrátky, joly.
Plavání: na rychlost: 100 m. – Na dálku a rychlost: 500 m. – Na dálku: 1000 m. – Vodní pólo.
- F. Cyklistika: na rychlost: 2000 m po dráze bez vodiče. – 10 000 m po dráze s vodiči. – Na dálku: 100 km po dráze s vodiči.
- G. Jezdectví: Manéž, skok přes překážky, voltáž, vysoká škola.
- H. Hry atletické: Lawn-tennis, dvouhra a čtyřhra.¹³

Na začátku dubna se do Athén sjelo přes 300 sportovců ze 13 zemí světa, aby se zúčastnili slavnostní sportovní události.¹⁴ Čeští sportovci zde chyběli, protože v Athénách se závodilo za státy nikoli za národy a Čechy v té době byly součástí Rakousko-Uherska. Do Athén jel pouze zástupce českého olympismu, Jiří Guth.¹⁵

Na prvním zasedání MOV se Guthovi podařilo prosadit mezinárodní princip. Členové MOV se usnesli, že v jednotlivých územních celcích budou olympijské hnutí organizovat a propagovat národní a nikoli státní olympijské výbory. Od této chvíle mohli na olympijských hrách startovat sportovci za národy.¹⁶ V návaznosti na toto rozhodnutí vznikla v Čechách v roce 1897 Česká atletická amatérská unie

¹³ COUBERTIN, P. de, *Olympijské paměti*, Praha 1977, s. 25-26.

¹⁴ Prvních olympijských her se zúčastnilo celkem 311 sportovců: 230 z Řecka, po 19 z Francie a Německa, 14 ze Spojených států, po 8 z Velké Británie a Uher, po 4 z Dánska a Rakouska, po jednom z Austrálie, Bulharska, Chile, Švédska a Švýcarska. Srov. ZAMAROVSKÝ, V., *Vzkříšení olympie*, Praha 1980, s. 249.

¹⁵ K I. olympijským hrám v Athénách v roce 1896 více SÁBL, V., *Od Olympie k Římu 1960. Z dějin olympijských her*, Praha 1960, s. 213-218.

¹⁶ Na zasedání Mezinárodního olympijského kongresu v Paříži v roce 1914 přijali členové MOV opět princip zastoupení států na olympijských hrách.

(ČAAU)¹⁷ a o dva roky později Český výbor pro hry olympijské v Paříži roku 1900, který se v březnu roku 1900 přeměnil na stálý orgán Český olympijský výbor (ČOV).¹⁸

Druhé olympijské hry v Paříži v roce 1900 a třetí v Saint Louis v roce 1904 se odehrály na pozadí světových výstav a proběhly tak téměř bez povšimnutí. Teprve athénské mezihry roku 1906 a olympijské hry v Londýně v roce 1908 a 1912 ve Stockholmu ukázaly, jak by měla správně probíhat světová slavnost sportu.¹⁹ Pořádání olympijských her v roce 1916 přidělil MOV městu Berlín. Jejímu konání však zabránila první světová válka. Berlín si jako hostitel olympijských her musel na svou chvíli ještě dvacet let počkat.²⁰

První světová válka zasáhla všechny oblasti života, včetně té sportovní. Olympijské hry se v roce 1916 nekonaly. Mnozí sportovci zanechali svého nadání a šli do války. V Čechách sport také upadal. V říjnu 1916 zastavil ČOV na nátlak z Vídně veškerou činnost a Jiří Guth, obviňovaný ze špionáže a českého separatismu, se vzdal svého členství v MOV.²¹

Aktivita ČOV neutichla napořád. Konec války a její výsledek umožnil vznik samostatného Československa. Tím se otevřel nový prostor pro rozvoj českého sportu a českého olympijského hnutí. Už v říjnu 1918 oznámil ČOV obnovení činnosti a členové začali pracovat na jeho reorganizaci. V červnu následujícího roku ustavila valná hromada nový Československý olympijský výbor (ČSOV), který měl zastávat a šířit olympijskou myšlenku v Československu a zastupovat československý sport a olympismus jako celek. Předsedou ČSOV se stal Jiří Guth a Josef Rössler-Ořovský²² generálním tajemníkem.²³

¹⁷ ČAAU sdružovala všechny sportovní spolky kromě českých cyklistů a veslařů, kteří již od roku 1884 disponovali vlastními svazy. Nová sportovní organizace měla rozvíjet český sport, zajišťovat vzájemné styky sportovních klubů, pořádat závody a soutěže, sjednocovat pravidla jednotlivých sportovních odvětví. Prvním předsedou ČAAU se stal Jiří Guth-Jarkovský, jeho zástupcem Josef Rössler a funkci tajemníka vykonával Václav Rudl. Srov. *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 9-10.

¹⁸ *Kronika olympijských her 1896-1996*, Praha 1996, s. I.

¹⁹ *Kronika olympijských her 1896-1996*, Praha 1996, s. II.

²⁰ REICHEL, P., *Der schöne Schein des Dritten Reiches. Faszination und Gewalt des Faschismus*, München 1992, s. 263.

²¹ *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 34-35.

²² Josef Rössler-Ořovský (* 29. 6. 1869 Praha – † 17. 1. 1933 tamtéž) se řadil ke skutečným průkopníkům českého sportu. Na rozdíl od Jiřího Gutha-Jarkovského byl sportovcem tělem i duší. Už ve čtrnácti letech bruslil, plaval, vesloval a hrál tenis. Po maturitě ho otec vyslal do zahraničí, aby získal zkušenosti v obchodování. Rössler však pokračoval ve sportování a seznámil se s novými druhy

Na olympijské hry v roce 1920 v belgických Antverpách neobdržely pozvání státy označené za válečné agresory. Mírová slavnost sportu se tak odehrála bez účasti Německa, Rakouska, Maďarska, Bulharska a Turecka. Českoslovenští sportovci zde poprvé nastoupili pod československou vlajkou. Německo chybělo i na osmých hrách v roce 1924 v Paříži, k nimž se přidaly první zimní olympijské hry v Chamonix²⁴ ve francouzských Alpách.²⁵

Absenci na olympijských hrách v roce 1920 a 1924 si Němci kompenzovali zorganizováním vlastní sportovní akce. Ve dnech od 18. června do 2. července 1922 proběhly v Berlíně Německé bojové hry pořádané Německým říšským výborem pro tělesnou výchovu (*Deutscher Reichsausschuss für Leibesübungen*; DRA).²⁶ Tuto akci Němci záměrně prezentovali jako protiklad k mezinárodním olympijským hrám.²⁷

Na devátých olympijských hrách v Amsterdamu v roce 1928, kterým předcházely druhé zimní olympijské hry ve Svatém Mořici ve švýcarském Engadinu, poprvé hořel řecký olympijský oheň. Her se zúčastnil nový předseda MOV Belgičan hrabě Henri de Baillet-Latour,²⁸ jenž pokračoval v tom, co Coubertin vytvořil. Stejně jako on však marně vystupoval proti účasti žen na olympijských hrách. Už olympijské hry v Amsterdamu definitivně přijaly ženy do olympijské rodiny.²⁹

sportu. Z Anglie přivezl pravidla fotbalu a první kanadskou kanoi, ze Skandinávie zase první lyže. O své sportovní zkušenosti se dělil s českou veřejností: psal propagační články o sportu, v 90. letech se stal redaktorem prvního sportovního časopisu *Sportovní obzor* a překládal pravidla sportů. Rössler stál u zrodu mnoha českých sportovních klubů, např. Český Ski-klub, Český Yacht-klub, I. Český lawn-tennisový klub nebo Český Sculling Cercle. Inicíoval vznik několika sportovních svazů: v květnu 1897 České amatérské atletické unie, později i ústředí tenistů, lyžařů, jachtařů, kanoistů a hokejistů. Podílel se i na vzniku Českého olympijského výboru, v roce 1900 se stal jeho prvním zpravodajem a o osm let později vedle Václava Rudla generálním tajemníkem. Po neshodách s mladší generací v Československém olympijském výboru odešel Rössler v roce 1929 z funkce generálního tajemníka. V ČSOV však nadále působil jako čestný člen. Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 267-269.

²³ *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 37-38.

²⁴ MOV povolil uspořádat v roce 1924 Mezinárodní týden zimních sportů v Chamonix. Až rok poté MOV na zasedání v Praze schválil pořádání samostatných zimních olympijských her ve čtyřletém cyklu. Hry v Chamonix byly zpětně uznány za první zimní olympijské hry. Srov. *Kronika olympijských her 1896-1996*, Praha 1996, s. II.

²⁵ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda. Olympijského hry 1936 v Berlíně*, Praha 2008, s. 19.

²⁶ Německý říšský výbor pro tělesnou výchovu vzešel v roce 1917 z původního Německého říšského výboru pro olympijské hry (*Deutscher Reichsausschuss für Olympische Spiele*).

²⁷ RÜRUP, R., 1936. *Die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus*. Eine Dokumentation, Berlin 1996, s. 23.

²⁸ Volba nového předsedy MOV se uskutečnila na Mezinárodním olympijském kongresu v Praze v roce 1925. Bývalý předseda Pierre de Coubertin přijal od členů MOV funkci čestného předsedy olympijských her. Srov. KÖSSL, J., *Dějiny československého olympijského hnutí*, Praha 1977, s. 50.

²⁹ DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 64.

Rok 1929 přinesl velké změny ve vedení ČSOV. Mezi mladou generací a staršími členy docházelo stále častěji ke střetům. To přimělo stávajícího předsedu ČSOV Jiřího Stanislava Gutha-Jarkovského³⁰ k rezignaci na svou funkci. Později se k němu přidal i Josef Rössler-Ořovský, který oficiálně odstoupil ze zdravotních důvodů. V březnu téhož roku na schůzi ČSOV zvolili členové nového předsedu doc. MUDr. Josefa Grusse³¹ a nového generálního sekretáře PhDr. Františka Widimského. Guth zůstal v ČSOV jako čestný předseda, i když tuto funkci stanovy neuváděly.³²

Účast československých sportovců na olympijských hrách v roce 1932 ovlivnila vrcholící hospodářská krize. ČSOV se potýkal s finančními těžkostmi a jeho funkcionáři hledali finanční prostředky na pokrytí cesty a pobytu československé olympijské výpravy. Na třetí zimní olympijské hry v Lake Placid ve státě New York se ČSOV podařilo vypravit pět závodníků. Problémy s finančním zabezpečením výpravy řešil ČSOV i před desátými letními olympijskými hrami v Los Angeles. Nakonec odjelo pouze sedm sportovců, přičemž čtyři z nich vyslali jejich svazy a další tři mohli reprezentovat Československo jen díky výnosu veřejné sbírky uspořádané ve prospěch československé olympijské výpravy. Čechoslováci se na hrách v Los Angeles poprvé zúčastnili i uměleckých soutěží,³³ v nichž získal Josef Suk za pochod *V nový život* stříbrnou a sochař Jakub Obrovský za sochu *Odysseus* bronzovou medaili.³⁴

Na olympijské hry do Los Angeles³⁵ přijeli z Německa dva muži s jasnými instrukcemi. Významné osobnosti německého sportu, Theodor Lewald a Carl Diem,³⁶ přihlíželi organizování soutěží, dělali si poznámky a fotografie a učili se, jak

³⁰ V roce 1920 si Jiří Guth připojil ke svému jménu umělecký pseudonym Stanislav Jarkovský.

³¹ Josef Gruss (* 8. 7. 1884 Praha – † 28. 5. 1968 tamtéž) vystudoval obor porodnictví a gynekologie na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Od mládí pěstoval mnoho druhů sportu. Zúčastnil se IV. olympijských her v roce 1908 v Londýně, kde se přihlásil do tenisového turnaje. V prvním kole byl však vyřazen.

³² *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 53.

³³ O zařazení uměleckých soutěží do programu olympijských her rozhodl olympijský kongres v roce 1906. Srov. DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 26.

³⁴ *Kronika olympijských her 1896-1996*, Praha 1996, s. II.

³⁵ Více k olympijským hrám v Los Angeles v roce 1932 *Die Olympischen Spiele in Los Angeles 1932*, Altona-Bahrenfeld 1932 nebo *Kniha olympijských her*, Praha 1994, s. 24-26.

³⁶ Oba muži byli činovníky německé sportovní organizace DRA. Lewald zastával úřad předsedy a Diem vykonával funkci generálního tajemníka.

se „dělá“ olympiáda. Kvůli čemu takové pozorování a úsilí? Protože uspořádání jedenácté olympiády v roce 1936 se mělo zhostit právě Německo.³⁷

³⁷ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda. Olympijského hry 1936 v Berlíně*, Praha 2008, s. 23-24.

V době volby Berlína místem konání XI. olympijských her v roce 1936 vládla v Německu demokratická vláda Výmarské republiky. Nikoho ani nenapadlo, že by se politická situace v zemi mohla natolik změnit, že by to ohrozilo i konání olympijských her. Ale stalo se. Na konci ledna 1933 jmenoval prezident Hindenburg Adolfa Hitlera, vůdce extremistické Nacionálněsocialistické německé dělnické strany, novým kancléřem. Dva měsíce na to získala Hitlerova strana ve všeobecných volbách nejvíce hlasů⁴⁴ a podařilo se jí dosáhnout přijetí zmocňovacího zákona, který Hitlerovi umožňoval vydávat zákony, aniž by je před tím projednal Říšský sněm. Demokratická Výmarská republika se přeměnila v nacistickou diktaturu. Nacisté začali budovat svůj režim - zřizovali koncentrační tábory, zbavovali se politických nepřátel a odpůrců režimu, zavedli přísnou cenzuru tisku, pronásledovali židy. Všechny oblasti života se musely podřídít nacistickým zájmům.⁴⁵

Je zajímavé, že se nacisté z ideologických důvodů zpočátku stavěli proti uspořádání olympijských her. Odmítali účast na závodech, kde by soutěžili s „židovskými hubiteli světa a černými otroky“.⁴⁶ Lewaldovi se však podařilo Hitlera přesvědčit o opaku. Hitlerovi se zalíbila myšlenka využít olympiády k propagaci nacistického režimu a k tomu, jak světu ukázat nové Německo. Jako říšský kancléř se v březnu 1933 vyslovil jednoznačně pro uspořádání olympijských her a po Hindenburgově smrti převzal v listopadu 1934 nad hrami také patronát.⁴⁷

⁴⁴ Hitlerova strana NSDAP nezískala ve volbách absolutní většinu – 43,9 % hlasů. Jen díky koalici s DNVP (Deutschnationale Volkspartei) dosáhla Hitlerova strana 51,9 % hlasů a z původních 340 křesel v Říšském sněmu vlastnila 647 křesel. Srov. BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 35.

⁴⁵ RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 8, 29.

⁴⁶ REICHEL, P., *Der schöne Schein des Dritten Reiches. Faszination und Gewalt des Faschismus*, München 1992, s. 264.

⁴⁷ RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 44.

2.1. Židovská otázka v olympijském hnutí a postoj MOV

Na jaře zahájili nacisté proces sjednocování značně rozčleněného tělocvičného a sportovního hnutí a v intencích nacistické ideologie začali německé sportovní svazy reorganizovat. Tímto úkolem pověřila říšská vláda vůdce skupiny SA Hanse von Tschammer und Ostena, jehož jmenovala 28. dubna 1933 říšským sportovním komisařem. Vrcholnou organizaci německého sportu *Deutscher Reichsausschuss für Leibesübungen* (DRA), ve které se organizovala tělocvičná a sportovní hnutí, říšská vláda 10. května 1933 rozpustila. Její místo nahradila 30. ledna 1934 nová sportovní organizace *Deutscher Reichsbund für Leibesübungen*⁴⁸, jejímž prezidentem se stal Hans von Tschammer und Osten, tou dobou už ve funkci říšského sportovního vůdce.⁴⁹

Glajchšaltace německého sportu vedla k likvidaci mnoha sportovních spolků a svazů, jejichž ideologie se neshodovala s nacistickou. To se týkalo především dělnického sportovního hnutí a náboženských sportovních spolků. V rámci arizace německého sportu došlo k vyloučení židovských sportovních klubů a svazů z vrcholných německých organizací a k vyloučení židovských sportovců z německých sportovních svazů.⁵⁰

Vedle většiny židů, kteří byli do roku 1933 členy německých (nežidovských) sportovních organizací, příslušela asi 2% procenta z celkové židovské populace v Německu v roce 1933⁵¹ k jednomu ze třech hlavních židovských sportovních svazů: sionisticky orientovaný *Deutscher Makkabikreis*, „Schild“ (*Sportorganisation des Reichsbundes jüdischer Frontsoldaten*) a *Verband jüdisch-neutraler Turn- und Sportvereine* (VINTUS).⁵² Ačkoli se to zdá málo pravděpodobné, zažíval židovský

⁴⁸ V prosinci 1938 se *Deutscher Reichsbund für Leibesübungen* přejmenoval na *Nationalsozialistischer Reichsbund für Leibesübungen*.

⁴⁹ RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 35.

⁵⁰ RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 35.

⁵¹ V roce 1933 žilo v Německu asi 500 000 obyvatel židovského vyznání. Srov. TEGELBECKERS, W. Ludwig. *S-port.de: jüdische Sportgeschichte* [online]. Bremen: 2000 [posl. přístup 2010-11-30]. Jüdischer Sport im nationalsozialistischen Deutschland. Dostupné z WWW: <<http://www.s-port.de/david/ns/index.html>>.

⁵² TEGELBECKERS, W. Ludwig. *S-port.de: jüdische Sportgeschichte* [online]. Bremen: 2000 [posl. přístup 2010-11-30]. Jüdischer Sport im nationalsozialistischen Deutschland. Dostupné z WWW: <<http://www.s-port.de/david/ns/index.html>>.

sport po zavedení árijských opatření velký rozmach. Většina židů vyloučených z německých sportovních svazů přestoupila k židovským sportovním organizacím, především k největším *Makkabi* a „*Schild*“. Oba židovské svazy tak významně rozšířily své řady o nové členy. V roce 1936 vykazovaly obě židovské organizace více jak 10% z celkového židovského obyvatelstva žijícího v Německu k roku 1936⁵³, tedy asi 42 500 členů, z toho 21 500 členů v německém *Makkabi* a 21 000 členů v „*Schild*“. Tato čísla jsou podstatně vyšší, než jakými se mohly židovské sportovní svazy chlubit v roce 1933, kdy německý *Makkabi* registroval asi 8 000 členů a „*Schild*“ 7 000 členů.⁵⁴

Situaci židovských sportovců v Německu se zabýval Mezinárodní olympijský výbor na svém 31. zasedání ve Vídni ve dnech od 7. do 9. června 1933. Projednávala se otázka, zda vzhledem k nerovnoprávnému postavení židovských sportovců v Německu nepřeložit XI. olympijské hry z Berlína na jiné místo. Členové MOV vyzvali německou delegaci⁵⁵, aby poskytla záruky o plném respektování olympijských zásad. Němečtí zástupci v MOV podali se souhlasem říšského ministerstva vnitra prohlášení, že olympijské hry v Německu budou provedeny v plném souladu s Olympijskou chartou a slíbili rovnoprávnou účast židovských sportovců na berlínských olympijských hrách. Členové MOV se s německými sliby spokojili a rozhodli se ponechat uspořádání olympiády v roce 1936 Berlínu.

Přestože nacistický režim nezakázal židovským sportovním svazům jejich činnost, podařilo se mu židovský sport zcela izolovat od sportu „německého“. Členové německého *Makkabi* a „*Schild*“ nesměli používat veřejná sportoviště a účastnit se závodů a jiných sportovních utkání s německými sportovci. Tato diskriminační opatření vůči německým židům však odporovala základním olympijským pravidlům a otrásla tak celým mezinárodním olympijským hnutím.⁵⁶

⁵³ V roce 1936 se počet židů žijících v Německu snížil na 409 000. Srov. TEGELBECKERS, W. Ludwig. *S-port.de: jüdische Sportgeschichte* [online]. Bremen: 2000 [posl. přístup 2010-11-30]. Jüdischer Sport im nationalsozialistischen Deutschland. Dostupné z WWW: <<http://www.s-port.de/david/ns/index.html>>.

⁵⁴ TEGELBECKERS, W. Ludwig. *S-port.de: jüdische Sportgeschichte* [online]. Bremen: 2000 [posl. přístup 2010-11-30]. Jüdischer Sport im nationalsozialistischen Deutschland. Dostupné z WWW: <<http://www.s-port.de/david/ns/index.html>>.

⁵⁵ Německo v MOV zastupovali Theodor Lewald (1924 - 1938), Karl Ritter von Halt (1929 - 1964) a vévoda Adolf Friedrich zu Mecklenburg (1926 - 1956). Srov. RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 43.

⁵⁶ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 49.

V polovině května 1934 se v Athénách konalo 32. zasedání MOV. Němečtí zástupci zde informovali členy MOV o probíhajících přípravách na olympijské hry. Po dlouhém referátu Theodora Lewalda a Karla Ritter von Halta přišla na řadu opět otázka účasti židů na olympijských hrách v Berlíně. O diskusi na dané téma měli přitom zájem pouze tři členové z přítomných dvaatřiceti, ačkoli o pokračujícím útlaku židovských sportovců věděli všichni členové. Lord Aberdare vyjádřil pochybnosti britských zástupců v MOV o plnění německých slibů daných ve Vídni a upozornil přítomné na silnou opozici v britském tisku. Americký zástupce William M. Garland se vyslovil podobně a dodal, že vzhledem k nepřátelské kampani proti berlínské olympiádě vedené v americkém tisku je americká účast na olympijských hrách v roce 1936 ohrožena. Diskusi ukončil předseda MOV de Baillet-Latour. Po německých delegátech požadoval zopakování jejich slibů z Vídne.⁵⁷ Němečtí členové zopakovali své závazky z června 1933 a se souhlasem říšské vlády vydali prohlášení, že židovští sportovci budou mít stejné šance v oblasti sportu jako árijští Němci. Zároveň také slíbili, že během olympijských her nedojde k žádným antisemitským projevům a demonstracím.⁵⁸

Garance poskytnuté na kongresech MOV ve Vídni a v Athénách brali Němci čistě formálně. Ve skutečnosti se situace židovských sportovců nezměnila. Za charakteristické jednání nacistů s židy lze označit výňatek z knihy berlínského sportovního referenta SA Bruna Malitze: „*Die jüdischen Führer im Sport und die jüdisch verseuchten, die Pazifisten und die Völkerversöhner, die Paneuropäer, haben in deutschen Landen keinen Platz. Sie sind schlimmer als die Cholera, die Lungenpest, die Syphilis, schlimmer als die brennenden Deichbruch, große Dürre, Giftgas. Die schlimmste Schlacht steht der Welt noch bevor – die Schlacht gegen das Judentum.*“⁵⁹

Zaváděním árijských opatření přišel německý sport o mnoho židovských sportovců světové třídy. V dubnu 1933 nacisté vyřadili špičkového tenistu Daniela Prenna z německého daviscupového týmu⁶⁰ a v říjnu ho ze svých řad vyloučil

⁵⁷ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 79.

⁵⁸ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 40.

⁵⁹ MALITZ, B., *Die Leibesübungen in der nationalsozialistischen Idee*, München 1934, s. 45.

⁶⁰ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda. Historie nacistických roku 1936*, Praha 2008, s. 29-30.

tenisový klub *Rot-Weiß Berlin*.⁶¹ Podobný osud potkal například známého boxera, mnohonásobného mistra ve střední a polotěžké váze Ericha Seeliga, také olympijského vítěze z roku 1928 v bantamové váze, zápasníka Kurta Leuchta, mnohonásobnou německou mistryni v hodů diskem a vrhu koulí Lilly Henoch, mnohonásobného německého mistra v muší a pérové váze, boxera Harryho Steina a dva židovské fotbalisty Julia Hirsche a Gottfrieda Fuchse z Karlsruhe, kteří celkem šestkrát reprezentovali Německo v národním fotbalovém týmu.⁶²

Velké rozhořčení vyvolalo vyloučení výškařky Margaret Bergmannové, členky židovského sportovního spolku „*Schild*“ *Stuttgart*, z účasti na olympijských hrách. Pět týdnů před berlínskou olympiádou se zúčastnila mistrovství ve Stuttgartu a skokem 1,60 m do výšky se z ní stala württemberská mistryně. Přestože Bergmannová vykazovala skvělé sportovní výsledky, oznámil jí Hans von Tschammer und Osten a Karl Ritter von Halt, že nebude postavena do německého olympijského týmu. Jako důvod uvedli její průměrné sportovní výsledky. Samozřejmě, že skutečným argumentem byl její židovský původ.⁶³

Hitler si sliby z Vídně a z Athén vyložil po svém. Generálu Charlesovi H. Sherrillovi, americkému členu MOV, vysvětlil při jeho návštěvě Německa 24. srpna 1935, že sliby týkající se účasti židovských sportovců na olympijských hrách v Berlíně se vztahují pouze na zahraniční židovské sportovce, ne na německé židy.⁶⁴ Navzdory tomuto rozhovoru se Sherrillovi podařila jedna věc. Na jeho naléhání povolal na podzim roku 1935 říšský sportovní vůdce von Tschammer und Osten do německého olympijského týmu položidovku Helene Mayerovou, držitelku zlaté medaile v šermu fleretem z olympijských her 1928 v Amsterdamu.⁶⁵ Přestože Sherrill znal skutečné poměry v Německu, významně se přičinil o to, aby se XI. olympijské hry v roce 1936 uskutečnily v Berlíně.⁶⁶

⁶¹ JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972, s. 38.

⁶² Tamtéž, s. 39.

⁶³ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 128-129.

⁶⁴ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 88.

⁶⁵ RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 57.

⁶⁶ Charles H. Sherrill se XI. olympijských her v Berlíně nedožil. Zemřel 25. června 1936 v Paříži. Srov. KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 138-139.

Arizace německé sportu osobně zasáhla také dva mezinárodně uznávané sportovní funkcionáře - Theodora Lewalda, který se několikrát zaručil za „poctivost“ berlínské olympiády, a Carla Diema, jenž společně s Lewaldem usiloval o přidělení XI. olympijských her Berlínu. Diemova žena Liselott měla židovské předky a Lewaldova babička z otcovy strany byla židovkou.⁶⁷ Diem se musel vzdát úřadu prorektora na *Deutsche Hochschule für Leibesübungen* a opustit i funkci generálního tajemníka *Deutscher Reichsausschuss für Leibesübungen*.⁶⁸ DRA opustil 12. dubna 1933 také jeho prezident Theodor Lewald. Hitler však nechtěl Lewalda a Diema úplně odstavit od sportovního dění a příprav olympiády. Oba se stali díky svým organizačním schopnostem, dlouholetým zkušenostem a mezinárodnímu sportovnímu styku pro nacistický režim velmi cennými. Nadto je MOV a zahraniční sportovní organizace braly jako určitou garanci toho, že olympijské hry v Berlíně proběhnou podle olympijských pravidel.⁶⁹

I přes záruky německých delegátů, věděl svět, jak se má celá věc s Židy v Německu. Židovská otázka a vůbec rasová diskriminace sportovců rozdělila světové olympijské hnutí vedví. Ti, kteří měli stále pochybnosti o zásadách uplatňovaných v rámci příprav a organizace berlínské olympiády, buď hry bojkotovali nebo zvažovali, zda XI. olympijské hry v Berlíně obešlou. Proti nim stanuli ti, kteří chtěli olympiádu za každou cenu a před skutečnými poměry v Německu zavírali oči nebo ti, kterým německé sliby stačily a jejichž dodržováním se dále nezabývali.

⁶⁷ WALTERS, G., *Berlínské hry. Olympijský sen ukradený Hitlerem*, Praha 2007, s. 31-32.

⁶⁸ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 56.

⁶⁹ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 43-45.

2.2. Mezinárodní hnutí bojkotu olympijských her v Berlíně

Už od jara 1933 se začaly ozývat hlasy protestující proti uspořádání XI. olympijských her v Berlíně, které vyvrcholily v letech 1935 a 1936. V jednotlivých zemích vznikala hnutí bojkotující berlínskou olympiádu a dosáhla velkého mezinárodního rozměru. Během roku 1935 docházelo v mnoha zemích k vytváření Výborů na obranu olympijských zásad,⁷⁰ jejichž hlavní úloha spočívala v ochraně olympijské myšlenky a ve výzvě k bojkotu německé olympiády.⁷¹

V protestních akcích sehrála významnou roli zejména dělnická sportovní hnutí. Téměř všechny dělnické sportovní kluby se vyslovily proti uskutečnění olympijských her v nacistickém Německu.⁷² Do čela dělnického sportovního hnutí se postavily dvě mezinárodní dělnické sportovní organizace – Rudá sportovní internacionála (RSI) a Socialistická tělovýchovná internacionála (STI).⁷³

K částečnému sjednocení hnutí protestujících proti berlínské olympiádě došlo 7. prosince 1935 na mezinárodní konferenci v Paříži. Největší podíl na jejím uskutečnění měl americký *Committee on fair play in Sports* a Výbory na obranu olympijských zásad ve Velké Británii, Francii, Nizozemí, Švýcarsku, Československu a ve skandinávských zemích. Členové zasedání založili Mezinárodní výbor na obranu olympijských zásad se sídlem v Paříži. K jeho členům patřili známí sportovci, umělci, vědci a politici. Nová organizace měla sloužit zejména ke koordinaci akcí bránící cíle olympijského hnutí před jejich zneužitím nacismem.⁷⁴ Pro spolupráci s Mezinárodním výborem na obranu olympijských zásad se vyslovila i RSI na své konferenci pořádané 7. a 8. března 1936 v Praze.⁷⁵

Mezinárodní výbor na obranu olympijských zásad uspořádal v Paříži mezinárodní shromáždění, které proběhlo ve dnech 6. a 7. června 1936. Konference apelovala na všechna sportovní hnutí a celosvětovou veřejnost, aby spojily svá úsilí

⁷⁰ Výbory na obranu olympijských zásad vznikly např. v Dánsku, Velké Británii, Francii, Nizozemí, Norsku, Švédsku, USA a v Československu.

⁷¹ JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972, s. 11-13.

⁷² Tamtéž, s. 12.

⁷³ PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 5.

⁷⁴ JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972, s. 19-20.

⁷⁵ Tamtéž, s. 23.

v bojkotu berlínských olympijských her a vyzývala je k účasti na manifestacích a sportovních slavnostech pořádaných jako protiakce k XI. olympijským hrám v Berlíně. Jednalo se především o lidovou olympiádu v Barceloně, lidové hry v Praze a uměleckou výstavu v Amsterdamu.⁷⁶

Španělská vláda Lidové fronty se rozhodla neobeslat XI. olympijské hry v Berlíně⁷⁷ a jako náhradu plánovala uspořádat vlastní konkurenční slavnost sportu.⁷⁸ *Olimpiada Popular* v Barceloně měla proběhnout ve dnech od 19. do 26. července 1936. Organizaci dostal na starosti Přípravný výbor Lidové olympiády v Barceloně⁷⁹ a veškeré náklady s ní spojené měla hradit španělská vláda, regionální vláda Katalánska a město Barcelona. Pozvání na Lidovou olympiádu přijalo dvacet zemí. Jenom ze Španělska se počítalo s účastí čtyř tisíců sportovců. Velkou výpravu do Španělska vyslala Francie a přijeli i sportovci z USA, Velké Británie, Dánska, Švédska, Norska, Československa, Palestiny, Belgie, Nizozemska a Sovětského svazu. Spolu se zahraničními výpravami se na Lidovou olympiádu přihlásilo na šest tisíc sportovců.⁸⁰

Ve Španělsku se v červenci schylovalo ještě k jedné akci. Dva dny před zahájením Lidové olympiády došlo v jedné z bašt pod španělskou svrchovaností na marockém pobřeží k vojenské vzpouře. Následujícího dne se povstání rozšířilo do celého Španělska.⁸¹ Lidová olympiáda byla zrušena. Zatímco se španělští sportovci chápali zbraní, zahraniční výpravy opouštěly jedna za druhou zemi, v níž vypukla občanská válka mezi republikány a nacionalisty.⁸²

Jako protiklad k uměleckým soutěžím pořádaných v rámci XI. olympijských her se 1. srpna 1936 otevřela výstava antifašistických umělců v Amsterdamu pod heslem „*de olympiade under dictatuur*“ uspořádaná Nizozemským výborem na obranu olympijských zásad. Na výstavě se objevily různé druhy umění a z velké části

⁷⁶ JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972, s. 31-32.

⁷⁷ Pro neobeslání berlínských her se vláda rozhodla na zasedání parlamentu 20. května 1936. Na základě tohoto rozhodnutí podal Španělský olympijský výbor demisi. Srov. PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 58.

⁷⁸ WALTERS, G., *Berlínské hry. Olympijský sen ukradený Hitlerem*, Praha 2007, s. 154.

⁷⁹ PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 57.

⁸⁰ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda. Historie nacistických roku 1936*, Praha 2008, s. 74-75.

⁸¹ *Dějiny Španělska*, Praha 1995, s. 699-703.

⁸² PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 63-64.

se jednalo o umělecká díla, která byla v Německu zakázána a jejichž tvůrce nacistický režim pronásledoval. O úspěchu výstavy svědčí fakt, že přestože měla být po měsíci ukončena, zůstala ještě šest týdnů díky velkému zájmu otevřena. Teprve v polovině října 1936 výstavu uzavřela policie na základě zásahu nacistického velvyslanectví v Nizozemí.⁸³

Velmi důležitou roli v bojkotu berlínských her sehrály Spojené státy americké. Ve srovnání s jinými národy obesílaly Spojené státy americké olympijské hry největšími výpravami a vedly v celkovém počtu získaných medailí. Proto byla jejich účast na hrách pro olympijské hnutí velmi důležitá.⁸⁴ V Americe se vedl urputný boj v otázce účasti amerického týmu na olympijských hrách v Německu. Obě strany byly početně silné a měly vlivné zástupce: Avery Brundage, prezident *American Olympic Committee* (AOC) a místopředseda *International Amateur Athletic Federation* (IAAF),⁸⁵ byl horlivým stoupencem účasti Američanů na olympiádě v Německu a Jeremiah Mahoney, prezident *Amateur Athletic Union of the United States* (AAU),⁸⁶ byl zastáncem hnutí bojkotu berlínské olympiády. Bojkot podpořil také americký zástupce v MOV komodor Ernest Lee Jahncke a spolu s Mahoneym vytvořili silnou opozici proti Brundagovi. Jahncke apeloval přímo na předsedu MOV de Baillet-Latoura, aby změnil svůj postoj k letním olympijským hrám v Berlíně a přidal se k bojkotu. Toto jednání však Jahnckeho stálo funkci v MOV.⁸⁷

V listopadu roku 1933 se sešli členové AAU a schválili ostrou rezoluci proti účasti na berlínských hrách. Gustavus Kirby, bývalý prezident AOC, dodal, že AAU nepřijme pozvání na XI. olympijské hry, dokud v Německu nebude platit rovnost všech sportovců bez ohledu na jejich náboženské vyznání.⁸⁸

V červnu 1934 se o účasti Američanů na berlínských hrách radili členové AOC. Přítomní se rozhodli vyslat do Německa komisi, jež měla za úkol prozkoumat aktuální situaci židovských sportovců a dodržování německých slibů z Vídně

⁸³ JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972, s. 67-68.

⁸⁴ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda. Historie nacistických roku 1936*, Praha 2008, s. 52.

⁸⁵ Tamtéž, s. 50-51.

⁸⁶ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 86.

⁸⁷ WALTERS, G., *Berlínské hry. Olympijský sen ukradený Hitlerem*, Praha 2007, s. 72, 78-79.

⁸⁸ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 73.

a z Athén. Průzkumná komise se však skládala jen z jednoho člena. Byl jím Avery Brundage.⁸⁹

Brundage strávil v Německu celkem šest dní, během nichž si prohlédl olympijská sportoviště, některá berlínská muzea a bavorská městečka Garmisch-Partenkirchen. Přijal kopie nejrůznějších spisů vypovídajících především o postavení židovských sportovců a o sportovních poměrech v Německu všeobecně. Do jaké míry se těmito písemnými podklady Brundage zabýval, je otázkou, když neuměl ani slovo německy. Ke konci své návštěvy vedl rozhovor s představiteli židovského sportu a v přítomnosti říšského sportovního vůdce Hanse von Tschammer und Ostena jim pokládal otázky týkající se práv židů v německém sportu. Podrobného líčení skutečných poměrů se Brundageovi však nedostalo. V přítomnosti říšského sportovního vůdce to pro ně bylo životu nebezpečné.⁹⁰

O svém šestidenním šetření v Třetí říši a jeho výsledku referoval Avery Brundage 26. září 1934 na zasedání AOC. Německý sport vylíčil jako něco, co Hitler zcela nově uspořádal. Osmnáctičlenný výkonný výbor přijal jednohlasně na základě Brundageova pozitivního hodnocení pozvání na IV. zimní olympijské hry v Garmisch-Partenkirchen a XI. letní olympijské hry v Berlíně.⁹¹ Definitivní platné rozhodnutí o účasti americké olympijské výpravy na berlínských hrách zaznělo až na výročním zasedání výkonného výboru AAU v prosinci roku 1935. S převahou pouhých dvou hlasů rozhodli přítomní pro obeslání XI. olympijských her v Berlíně.⁹² Na základě tohoto rozhodnutí rezignoval Mahoney na svou funkci předsedy AAU. Jeho místo obsadil Brundage.⁹³

⁸⁹ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, s. 74.

⁹⁰ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 83-84.

⁹¹ Tamtéž, s. 84.

⁹² RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 7.

⁹³ WALTERS, G., *Berlínské hry. Olympijský sen ukradený Hitlerem*, Praha 2007, s. 83.

2.3. Olympijská atmosféra v Československu

Československo patřilo k zemím, kde otázka účasti domácích sportovců na olympijských hrách v hitlerovském Německu vyvolala rozporuplné reakce. Vzniklo silné hnutí proti uspořádání berlínské olympiády a proti jejímu obeslání československými sportovci. Do bojkotu XI. olympijských her se zapojily židovské organizace a významné osobnosti kulturního a politického života. Největší podíl na protestních akcích však mělo dělnické tělovýchovné a sportovní hnutí zastoupené v Československu dvěma svazy – Federací proletářské tělovýchovy (FPT)⁹⁴ a Svazem dělnických tělocvičných jednot (Svaz DTJ).⁹⁵

V průběhu roku 1935 vznikaly v mnoha zemích výbory na obranu olympijské myšlenky. Také v Praze došlo v září 1935 k vytvoření československého Přípravného výboru pro přeložení olympijských her z Německa, jinak také nazývaného jako Výbor na obranu olympijských zásad.⁹⁶ Na činnosti výboru se podílelo 28 sportovních a kulturních organizací (např. FPT, Svaz DTJ, Středočeská župa fotbalová) a mnoho významných osobností (např. rektor pražské Akademie výtvarných umění Jakub Obrovský, maratonec-olympionik Oskar Hekš,⁹⁷ boxer František Nekolný⁹⁸ a běžec Otakar Jandera⁹⁹).¹⁰⁰ Výbor pořádal besedy, podpisové

⁹⁴ Československá FPT byla sekci Rudé sportovní internacionály a vedla jí Komunistická strana Československa. Srov. PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 5.

⁹⁵ Československý Svaz DTJ byl jednou z největších a nejvlivnějších sekcí sociálně demokratické Socialistické tělovýchovné internacionály. Srov. PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 36.

⁹⁶ KÖSSL, J., *Dějiny československého olympijského hnutí*, Praha 1977, s. 65-67.

⁹⁷ Oskar Hekš (*10. 4. 1908 - †8. 3. 1944 Osvětim, Polsko) byl československý atlet. V letech 1929 a 1930 se stal mistrem ČSR v maratonském běhu. Na olympijských hrách v Los Angeles v roce 1932 se v maratonu umístil na osmém místě (čas 2:41:35,0 hod.). Podílel se na boji proti uspořádání XI. OH v Berlíně v roce 1936. Po okupaci ČSR Německem byl Hekš kvůli židovskému původu v roce 1941 deportován do koncentračního tábora v Terezíně a v roce 1943 byl převezen do Osvětimi, kde zemřel v plynové komoře. Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 119.

⁹⁸ František Nekolný (*26. 11. 1907) byl československý boxer ve velterové váze. V roce 1928 se zúčastnil boxerských soutěží na olympijských hrách v Amsterdamu. Byl vyřazen v druhém kole. Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 397.

⁹⁹ Otakar Jandera (*9. 1. 1898 Krakov, Polsko - †25. 3. 1977 Praha) byl československý atlet. Na olympijských hrách v Paříži v roce 1924 a v Amsterdamu v roce 1928 startoval v překážkovém běhu na 110 m. V obou případech byl vyřazen v semifinále. Jandera je též zakladatelem a propagátorem Odznaku zdatnosti. Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 379.

¹⁰⁰ PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 78.

a další akce, které vyzývaly československou veřejnost k podpoře bojkotu berlínské olympiády.¹⁰¹

Vzhledem k pronásledování německých židů nacistickým režimem se sionistický Svaz Makkabi ČSR usnesl, že členové jeho jednot a sportovních klubů nepojedou na olympiádu do Berlína. Toto rozhodnutí respektoval ČSOV i Československý všesportovní výbor (ČSVV).¹⁰² Jednání československého Makkabi neschvaloval Československý amatérský plavecký svaz. Židovským plaveckým klubům ŽKP Hagibor Praha, Bar Kochba Brno a Bar Kochba Bratislava, v jejichž řadách trénovali nejlepší českoslovenští plavci, vyhrožoval trestem zákazu startu v cizině na dva roky a peněžitou pokutou 4000,- Kč. Zůstalo jen u hrozeb. Židovské plavecké kluby nakonec žádnou pokutu nezaplatily a celý případ skončil smírem.¹⁰³

Averze k XI. olympijským hrám v nacistickém Německu byla v Československu tak silná, že účast na nich vedle židovských a dělnických sportovních svazů odřekly i další československé sportovní organizace. K nim patřila například křesťanská tělovýchovná organizace Orel.¹⁰⁴ Také Československá asociace fotbalová se rozhodla, že na berlínskou olympiádu nevyšle své fotbalisty. Stejně se za Středočeskou župu fotbalovou vyslovil i její předseda Josef Fanta.¹⁰⁵ Negativní postoj k berlínské olympiádě zaujaly i československé výtvarné a umělecké spolky. Sdružení československých umělců Mánes odpovědělo na pozvánku do Berlína: „Spolek výtvarných umělců Mánes se usnesl ve své schůzi 14. listopadu 1935, že jeho členové se nezúčastní výtvarné soutěže při sportovní Olympiádě, pořádané v Německu, kde není svoboda uměleckého projevu.“¹⁰⁶ Účast odřekl i Svaz pro rytmiku a tanec.¹⁰⁷

Nejvýznamnějším umělcem, který odmítl zúčastnit se uměleckých soutěží pořádaných v rámci olympijských her a který se stal jedním z hlavních iniciátorů

¹⁰¹ *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 61.

¹⁰² Československý všesportovní výbor úzce spolupracoval s ČSOV. Zástupci z obou výborů tvořili sportovní komisi, která rozhodovala o výběru závodníků pro letní i zimní olympijské hry. Srov. *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 60.

¹⁰³ PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 95-98.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 83.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 87.

¹⁰⁶ *Olympiada v Berlíně?* Praha 1936, s. 15.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 16.

boje proti zneužití olympijských her nacismem, byl malíř a sochař Jakub Obrovský. Od roku 1919 působil Obrovský jako profesor na Akademii výtvarných umění v Praze. Zúčastnil se sochařské umělecké soutěže na X. olympijských hrách v roce 1932 v Los Angeles, odkud si odvezl stříbrnou medaili v oboru plastika za sochu Odysseus.¹⁰⁸ V rozhovoru otištěném v brožuře vydané Výborem na obranu olympijských zásad odpověděl na otázku, zda se zúčastní olympiády v Berlíně, takto: „Připravoval jsem se na ni právě tak radostně jako na minulé. Mínil jsem ji obeslat hlavně sochou „Vítězi“, ...Ale můj úmysl byl otřásán stále více a více vzrůstající řadou faktů, které mne na konec přesvědčily, že dnešní Berlín není místem, které by splňovalo všechny krásné a čestné závazky olympijské, jež je nutno stále a pečlivě střežiti.“¹⁰⁹

Názorová nejednotnost v záležitosti týkající se obeslání berlínské olympiády panovala v Československé obci sokolské (ČOS).¹¹⁰ ČOS vysílala svá závodní družstva na olympijské hry od roku 1920,¹¹¹ vyjma olympijských her v roce 1932 v Los Angeles, kde sokolské družstvo chybělo pro nedostatečné finanční zajištění výpravy. Do Berlína ČOS chystala spolu se závodním družstvem vyslat také početnou výpravu cvičenců, kteří se měli zúčastnit nesoutěžních hromadných vystoupení jednotlivých národů zařazených pořadateli do programu her.¹¹² Odpor vůči nacistickému režimu v Hitlerově Německu vyvolal ideově rozdílná stanoviska uvnitř sokolských jednot. K otázce účasti sokolstva na olympijských hrách v Berlíně se odmítavě postavili především sokolští vzdělavatelé, ženy, pardubická jednota a sokolské jednoty na Kladensku a Slánsku.¹¹³

¹⁰⁸ KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 229.

¹⁰⁹ *Olympiada v Berlíně?*, Praha 1936, s. 12-15. (Rozhovor s olympionikem J. M. rektorem J. Obrovským)

¹¹⁰ V odborné literatuře se setkáváme jak s názvem Československá obec sokolská tak s variantou Česká obec sokolská.

¹¹¹ Zpočátku měli sokolové k olympijským hrám negativní vztah. Obnovení olympijských her považovali za zbytečné a samotné hry označily za hry boháčů. Program her navíc neodpovídal sokolskému pojetí tělocviku, protože zdůrazňoval jednostrannost a výkon. Srov. KÖSSL, J., *Sokol, sport a olympismus*, in: *Sokol, jeho vznik, vývoj a význam. Mezinárodní konference: sborník příspěvků*, Praha 1998, s. 78.

¹¹² KÖSSL, J., *Sokol, sport a olympismus*, in: *Sokol, jeho vznik, vývoj a význam. Mezinárodní konference: sborník příspěvků*, Praha 1998, s. 78-83.

¹¹³ *Olympiada v Berlíně?* Praha 1936, s. 6-11.

Do Berlína nakonec vedení Sokola vyslalo jen dvě závodní družstva.¹¹⁴ Odpor členů Sokola k berlínským hrám donutil vedení ČOS odvolat plánovanou účast sokolů na hromadných tělocvičných vystoupení.¹¹⁵ Navenek vedení ČOS tvrdilo, že jej k tomu vedly finanční důvody. Ty však jen zastíraly skutečnou příčinu. Jednání ČOS odsoudil bývalý předseda ČSOV Jiří Stanislav Guth-Jarkovský slovy: „Bylo chyba, že Sokolové s počátku účast slibovali, ale v poslední chvíli odřekli pod záminkou nákladnosti výpravy. Výše nákladu byla známa hned s počátku a bylo možno ji přesně stanovit. Ale tou výmluvou zakrývaly se snad jiné vlivy, na Sokolstvo působící. Vlastenectví to nebylo, neboť právě vlastenectví kázalo hájiti co nejvíce československé barvy. Zájezd na Slovensko, také asi nákladný, mohl snad počkati.¹¹⁶ Ten možno vystrojiti každého roku, ale příležitost ukázati světu – nejenom národům spřáteleným, což zdůrazňuji, - čím je nám Sokolstvo, příležitost tak snadná a poměrně přece jen laciná, nenaskytne se tak hned.“¹¹⁷

Československé hnutí bojkotu se vedle domácích akcí zúčastnilo i mezinárodních podniků a kampaní namířených proti berlínské olympiádě. Československá delegace nechyběla na ustavující konferenci Mezinárodního výboru na obranu olympijských zásad v Paříži, mezi jehož významné členy patřili i Jakub Obrovský a Oskar Hekš. Českoslovenští sportovci odjeli v červenci 1936 do Španělska, aby se spolu s ostatními národy zúčastnili Lidové olympiády v Barceloně.¹¹⁸ Tricetičlennou výpravu vedl plavec Václav Antoš¹¹⁹ a tvořili ji fotbalisté, atleti a plavci.

¹¹⁴ PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 94-95.

¹¹⁵ SOCHR, J., *Sokol a dělnická tělovýchova na Havlíčkověbrosku*, in: *Sborník prací východočeských archivů*, ročník VI., Hradec Králové 1986, s. 49.

¹¹⁶ Čtyřicet tisíc příslušníků Sokola se ve dnech 28. a 29. června 1936 vydalo na Slovensko, kde se Sokol stával terčem útoků protičeské štvance vedené hlinkovci. Aby slovenskému lidu ukázali pravou tvář Sokola, navštívili Bratislavu, Trenčín, Nitru, Turčanský sv. Martin, Banskou Bistrici, Košice a Užhorod. Srov. WALDAUF, J., *Sokol: malé dějiny, velké myšlenky*, Luhačovice 2007, s. 57.

¹¹⁷ GUTH-JARKOVSKÝ, J. S., *Berlín 1937*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 92.

¹¹⁸ PRCHAL, J., ŽURMAN, A., *Velké dny československé tělesné výchovy*, Praha 1980, s. 85.

¹¹⁹ Václav Antoš (*19. 1. 1905) byl československý plavec. Na olympijských hrách v Paříži v roce 1924 se zúčastnil těchto plaveckých disciplín: 400 m volný způsob – vyřazen v semifinále, 1 500 m volný způsob – vyřazen v rozplavbě, 4 × 200 m volný způsob – vyřazen v semifinále. Na olympijských hrách v Amsterdamu v roce 1928 se zúčastnil disciplín: 400 m volný způsob – vyřazen v rozplavbě a 1 500 m volný způsob – vyřazen v rozplavbě. Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 360.

Na výzvu československého Výboru na obranu olympijských zásad určenou všem československým tělovýchovným organizacím, aby uskutečnily v době konání olympijských her sportovní slavnosti jako demonstraci proti olympijským hrám v Berlíně, se chopila FPT iniciativy a navrhla uspořádat Lidové hry v Praze.¹²⁰ Probíhaly ve dnech od 1. do 9. srpna 1936 na Masarykově stadionu na Strahově a zúčastnily se jich zahraniční výpravy ze Spojených států amerických, Francie a Švédska a také početné skupiny německých emigrantů.¹²¹ Z československých sportovců soutěžili na Lidových hrách členové Sokola, trampských osad, DTJ, ATUS a Orla, členové lehkotletické a boxerské unie a plaveckého svazu, AC Sparty, SK Slavie, Vysokoškolského sportu, družstva vojáků aj.¹²² Cíl Lidových her v Praze vyjádřily v poslední den her tisíce cvičenců, kteří na Masarykově stadionu vyobrazili slovo MÍR.¹²³

Také při organizování štafetového běhu s olympijskou pochodní z řecké Olympie do Berlína, se ukázalo, jak silné bylo československé hnutí odporu proti berlínským hrám. Československo patřilo k sedmi státům, přes které vedla trasa štafetového běhu.¹²⁴ ČSOV pověřil organizací běhu na území Československa Československou amatérskou atletickou unií (ČAAU). Ta se pečlivě ujala příprav a v listopadu roku 1935 uspořádala zkušební běh s 30 pochodněmi na trase Beroun – Praha.¹²⁵ Získat pro olympijskou štafetu dostatek běžců byl pro ČAAU nelehký úkol, neboť se na mnoha místech setkávala s nezájmem a nepochopením. Československou veřejnost navíc pobouřil propagační plakát k štafetovému běhu s olympijskou pochodní, na kterém byly nesprávně zakresleny československé hranice ve prospěch německé říše a kde olympijská pochodeň podpalovala Sovětský svaz.¹²⁶

O lhostejnosti československé veřejnosti k pochodňovému běhu informoval předseda ČAAU Ing. Josef Fíkl: „Dny letí za sebou přímo v horečném chvatu, ale

¹²⁰ MUCHA, V., *Dějiny dělnické tělovýchovy v Československu*, Praha 1975, s. 217.

¹²¹ JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972, s. 66-67.

¹²² MUCHA, V., *Dějiny dělnické tělovýchovy v Československu*, Praha 1975, s. 219.

¹²³ PRCHAL, J., ŽURMAN, A., *Velké dny československé tělesné výchovy*, Praha 1980, s. 86.

¹²⁴ *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 24.

¹²⁵ *Zpráva mezinár. tajemníka Dr. Fr. Widimského o zimních olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchen a o přípravách na letní hry v Berlíně při valné hromadě československého výboru olympijského dne 30. III. 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 53.

¹²⁶ KÖSSL, J., *Dějiny československého olympijského hnutí*, Praha 1977, s. 69-70.

naše práce jako by vázla. Jest neradostno pracovati v prostředí plném chladu, lhostejnosti a za předpokladu, že nějaký šílenec pošle vás předčasně do věčných sportovišť, poněvadž politická štvance má za cíl znemožniti běh a hlavně donesení ohně do Německa za každou cenu!“¹²⁷ ČAAU se navzdory všem těžkostem podařilo splnit úkol zadaný ČSOV, třebaže nikdo nedokázal zabránit tomu, s jakým chladem „vítal“ československý lid běžce s olympijskou pochodní. Samotnému průběhu štafetového běhu s olympijskou pochodní se věnuji v šesté kapitole.

¹²⁷ FIKL, J., *Posvátný oheň z Olympie*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 104.

3. Zimní olympijské hry v Garmisch-Partenkirchen

Německý návrh uspořádat od 6. do 16. února IV. zimní olympijské hry v Garmisch-Partenkirchen přijal MOV na svém zasedání ve Vídni v roce 1933. Pro Německo znamenaly velkou zkoušku před letními olympijskými hrami v Berlíně a to jak po stránce organizační, tak i technické. Zimní hry se odehrály ve stínu napjatě očekávané berlínské olympiády. Také hnutí bojkotu a zahraniční tisk, který se k berlínské olympiádě v hitlerovském Německu stavěl kriticky, nevěnovaly zimním olympijským hrám příliš mnoho pozornosti.¹²⁸

Bavorské obce Garmisch a Partenkirchen leží asi 100 km na jih od Mnichova nedaleko rakouských hranic. Rozprostírají se v údolí bavorských alp ve výši 708 m n. m., v krajině zvané Werdenfelser Land, která nabízí dostatek prostoru a možností pro všechny zimní sporty (viz. příloha č. 1 – Náskres místa IV. zimních olympijských her a jeho okolí).¹²⁹ Obě obce se pro lepší koordinaci prací na přípravách zimní olympiády 1. ledna 1935 sloučily do dvojobce Garmisch-Partenkirchen.¹³⁰

3.1. Přípravy

To, že zimní olympijské hry nebyly tak významné jako hry letní, nemělo žádný vliv na rozsah a preciznost příprav. Už v srpnu 1933 se ustavil Organizační výbor pro IV. zimní olympijské hry 1936 (*Organisationskomitee für die IV. Olympischen Winterspiele 1936*; OK). Prezidentem OK se stal německý zástupce v MOV Karl Ritter von Halt, který jmenoval barona Petera von le Forta generálním tajemníkem. OK disponoval rozpočtem 2,6 milionů říšských marek, jenž říšská vláda stanovila pro uspořádání zimní olympiády.¹³¹

¹²⁸ RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 90.

¹²⁹ KRŠÁK, P., *Novoveké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 111.

¹³⁰ Starostou spojených obcí se stal Jakob Scheck, který byl před sloučením obcí starostou Partenkirchen. Srov. KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 77.

¹³¹ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 91.

Na konci listopadu téhož roku se poprvé sešlo předsednictvo OK¹³² a založilo speciální Výbor propagandy pro zimní olympijské hry (*Propaganda-Ausschuss für die Winterspiele*),¹³³ jemuž předsedal Fritz Mahlo, vrchní vládní rada říšského ministerstva pro lidovou osvětu a propagandu.¹³⁴ Výbor propagandy nechal natočit propagační film o přípravách zimních olympijských her, který běžel celkem ve čtyřiceti zemích světa. K tomu se ve třiceti třech zemích uskutečnilo 495 agitačních přednášek spojených s promítáním diapozitivů.¹³⁵

K urychlení dopravy a k dosažení co možná největšího počtu návštěvníků zimní olympiády se plánovalo vybudování *Olympia-Straße*, komunikace spojující Mnichov a Garmisch-Partenkirchen. Stará silnice, dlouhá 94 km, se od března roku 1935 začala vyrovnávat a rozšiřovat na 8 – 10 m. Železniční přejezdy nahradily tunely a mosty. Olympijská opatření se dotkla také místní železniční trať, kterou organizátoři her nechali přebudovat na dvoukolejnou.¹³⁶ Vlaky z Mnichova a rakouského Innsbrucku přijížděly každých deset minut v obou směrech a dopravovaly návštěvníky zimních her.¹³⁷

Stavební projekt zimních sportovišť zahrnoval celkem tři novostavby. Centrum dění měl tvořit olympijský lyžařský stadion ležící za městem na úpatí vrchu Gudiberg. Lyžařský stadion se dvěma skokanskými můstky, jejichž doskočiště lemovaly ze tří stran tribuny, nabízel až 100 000 míst k sezení či stání.¹³⁸ Uprostřed města, poblíž nádraží, vyrostl olympijský stadion s umělým ledem,¹³⁹ kde se

¹³² Členy předsednictva OK byli vedle prezidenta von Halta mnichovský bankéř Friedrich Döhlemann (jako pokladník a viceprezident), Lewald, vévoda von Mecklenburg, státní tajemník Pfundtner, von Tschammer und Osten, bavorský státní ministr Adolf Wagner, generálporučík Walter von Reichenau, primátor Mnichova Karl Fiehler, starosta obce Garmisch Thomma a starosta obce Partenkirchen Scheck.

¹³³ Členy Výboru propagandy se stali Hans Gert Winter, ředitel centrály Říšských drah pro Německý cestovní ruch, Paul Wolfrum, ředitel Zemského spolku pro cestovní ruch Mnichov, major Otto Goetz, Ritter von Heiligbrunner, ředitel Říšského spolku pro zahraniční cestovní ruch Berlín a Anton Reitingner, lázeňský ředitel Garmisch-Partenkirchenu.

¹³⁴ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 77.

¹³⁵ Tamtéž, s. 92.

¹³⁶ Tamtéž, s. 90.

¹³⁷ KRŠÁK, P., *Novoveké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 112.

¹³⁸ SMOTLACHA, F., *Olympijské hry: Jejich vývoj a olympijské hry r. 1936 v Německu*, Praha 1938, s. 30.

¹³⁹ Původně organizátoři navrhli stadion pro 6 000 diváků. Nakonec kapacitu zvětšili na dvojnásobek. Srov. KRŠÁK, P., *Novoveké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 111.

odehrály krasobruslařské soutěže a některé hokejové zápasy.¹⁴⁰ Jezero Rießersee, které bylo od města Garmisch-Partenkirchen vzdálené pouhé dvě železniční zastávky a kde se odehrály rychlobruslařské soutěže a také část hokejových utkání, sloužilo jako zásobárna ledu pro stavbu bobové dráhy. Z ledových kvádrů, vytesaných z jezera Rießersee, se vystavěly zatáčky dráhy pro závody dvou- a čtyřsedadlových bobů. Velké ledové dílo se však muselo několikrát opravovat. Led se obzvláště v zatáčkách pod tíhou bobů tříštil a sluneční paprsky bobové dráze také neprospívaly.¹⁴¹

Nová olympijská sportoviště prošla generální zkouškou v zimě 1935 při německých zimních mistrovstvích.¹⁴² Organizátoři na ně pozvali zástupce všech olympijských výborů a zástupce světového tisku. Za ČSOV jel do Garmisch-Partenkirchen mezinárodní tajemník Dr. František Widimský, který zimní olympijskou předeheru komentoval: „Byla to zkouška zatěžkáci, zkouška únosnosti, co Garmisch-Partenkirchen snese po stránce sportovní, organizační, ubytovací a dopravní. Němci si vědomě učinili letošní úkol složitějším, než bude o hrách 1936. Oni si program olympijských her zhruba zečtyřnásobili, pořádajíce tu čtyři postupně za sebou jdoucí soutěže různých organizačních celků. Závody trvaly od 18. ledna do 3. února a vystřídal se v nich: 1. soutěž hnědých košil, 2. soutěž vojenská, 3. soutěž vysokých škol a 4. vlastní německá mistrovství za mezinárodní účasti. Ubytovatelé měli tedy nesnadný úkol, opatřiti v těsném časovém sledu přístřeší pro čtvery účastníky her, a dopravní organizace jim musila dokonale hráti do ruky při nástupu a odchodu jednotlivých účastnických kategorií.“¹⁴³

Aby se dostálo olympijských zásad a slibů daných Mezinárodnímu olympijskému výboru, musela dvojobec Garmisch-Partenkirchen a jeho okolí budit dojem, jakoby v Německu neexistoval žádný antisemitismus. Von Halt jako odpovědná osoba za organizaci zimních her se měl postarat o odstranění všech

¹⁴⁰ SMOTLACHA, F., *Olympijské hry: Jejich vývoj a olympijské hry r. 1936 v Německu*, Praha 1938, s. 27.

¹⁴¹ Bobová dráha se v době, kdy se na ní nejezdilo, překrývala velkými slunečními plachtami, které jí chránily před sluncem. Srov. *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 28.

¹⁴² KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 87.

¹⁴³ WIDIMSKÝ, F., *Jak se chystá Garmisch-Partenkirchen na zimní Olympijské Hry 1936.*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 42-43.

projevů antisemitismu.¹⁴⁴ Cedule s nenávisťnými nápisy „*Juden sind hier unerwünscht*“ nebo „*Juden betreten diesen Ort auf eigenen Gefahr*“ měly zmizet nejen ze všech ulic ve městě, ale také ze silnice a železniční tratě Mnichov – Garmisch-Partenkirchen. To samé platilo pro protižidovsky zaměřený list „*Der Stürmer*“ vystavený ve vitrínách po celém městě.¹⁴⁵

Protižidovskou náladu panující mezi obyvateli Garmisch-Partenkirchen se však von Haltovi nedařilo zklidnit. Ve svém dopise z 14. května 1935 informuje Hanse Pfundtnera, státního tajemníka v říšském ministerstvu vnitra, o narůstající antisemitské propagandě. Vyslovuje v něm své obavy z přijetí zahraničních židovských sportovců místními obyvateli, které by mohlo ohrozit uskutečnění letní olympiády v Berlíně (viz. příloha č. 2 – Výtažek z dopisu prezidenta Organizačního výboru pro IV. zimní olympijské hry, Karla Ritter von Halta, státnímu tajemníkovi v říšském ministerstvu vnitra, Pfundtnerovi).¹⁴⁶

3.2. Zahájení a program zimních olympijských her

Perfektní německá organizace počítala při přípravách zimní olympiády se vším možným. Nepřízeň počasí však organizátory her zaskočila. V Garmisch-Partenkirchen panovala obleva a od sobotního večera 1. února se k ní přidal vydatný déšť. Teplé počasí nejvíce ohrožovalo bobovou dráhu, na níž byly tréninky pro nepříznivé podmínky nemyslitelné. V pondělí 3. února začalo konečně sněžit a zanedlouho se ocitlo město Garmisch-Partenkirchen pod sněhem.¹⁴⁷

Na hry se celkově přihlásilo přes tisíc sportovců z 28 národů. Skutečný počet účastníků, kteří se objevili na startu, však nepřesáhl 800.¹⁴⁸ Sportovci různých národností si změřili své síly a výkony v pěti olympijských sportech: jízda na bobech, krasobruslení, lední hokej, lyžování a rychlobruslení. Celkem se závodilo

¹⁴⁴ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 90.

¹⁴⁵ RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 89.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 91.

¹⁴⁷ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 7-8.

¹⁴⁸ LIDOVÉ NOVINY, 2. února 1936. Nejčastěji se v odborné literatuře udává 755 účastníků her (z toho asi 80 žen). Srov. *Kniha olympijských her*, Pardubice 1994, s. 27.

v 17 disciplínách, z nichž ve třech startovaly ženy (alpská kombinace, krasobruslení - jednotlivci a krasobruslení - jízda dvojic).¹⁴⁹ Organizátoři her zařadili do programu také dva ukázkové sporty: závody vojenských hlídek (předchůdce biatlonu) a *Eissschießen* (metaná na ledě či terč na ledě, od roku 1998 zařazená do olympijských her jako curling).¹⁵⁰

Přesný program IV. zimních olympijských v Garmisch-Partenkirchen otiskly Lidové noviny 6. února 1936:

- Čtvrtek 6. února: 11:00 zahájení v olympijském lyžařském stadionu, 14:30 a 21:00 hokejové zápasy.
- Pátek 7. února: 9:00 hokej, 11:00 lyžařský závod ve sjezdu žen i mužů, 14:30 a 21:00 hokej.
- Sobota 8. února: 10:00 hokej, 11:00 lyžařský závod ve slalomu – ženy, 14:00 závody bobů, 14:30 hokejové zápasy.
- Neděle 9. února: 10:00 hokej, 11:00 lyžařský závod ve slalomu – muži, 14:00 krasobruslařské závody – povinné cviky, 14:00 závody bobů, 21:00 hokej. Kromě toho na Rießersee v 9:30, 10:00, 11:30 a 13:00 curling.
- Pondělí 10. února: 9:00 lyžařský závod ve štafetě na 4×10 km, dále krasobruslařské závody – povinné cviky. Večer slavnost účastníků. Kromě toho na Rießersee 9:00, 13:00 a 14:00 curling.
- Úterý 11. února: 9:00 krasobruslařské závody – povinné cviky, 11:00 rychlobruslařské závody – 500 m, 14:00 závody bobů, 14:30 a 21:00 hokej.
- Středa 12. února: 9:00 krasobruslařské závody – povinné cviky, 10:00 rychlobruslařské závody – 5000 m, 10:00 lyžařský vytrvalostní závod na 18 km i jako 1. část závodu sdruženého, 14:00 závody bobů, 14:30 a 21:00 hokej.

¹⁴⁹ FASSATI, M. a kol., *Malá encyklopedie olympijských her*, Praha 1982, s. 537.

¹⁵⁰ RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 97.

- Čtvrtek 13. února: 9:00 krasobruslařské závody – povinné cviky, 10:00 rychlobruslařské závody na 1500 m, 11:00 lyžařský závod ve skoku (II. část sdruženého závodu), 14:30 krasobruslařské závody dvojic, 21:00 hokej.
- Pátek 14. února: 8:30 lyžařský hlídkový závod vojenský, 9:00 rychlobruslařské závody – 10 000 m, 10:00 a 21:00 hokej, 14:30 krasobruslařské závody – volné cviky pánů, 21:00 hokej.
- Sobota 15. února: 8:00 lyžařský vytrvalostní závod na 50 km, 10:00 hokej, 14:30 krasobruslařské závody – volné cviky dám, 2:00 hokej.
- Neděle 16. února: 11:00 lyžařský závod ve skoku prostém, 14:30 finále hokejového turnaje a závěrečná slavnost v olympijském stadionu.

Ve čtvrtek 6. února v 11:00 se rozezněla hudba a začalo defilé 28 národních výprav. Delegace nastupovaly v abecedním pořádku jazyka hostitelské země s výjimkou Řecka, jemuž náleželo čestné první místo a vedlo celý průvod, a Německa, které jako hostitelská země defilé uzavíralo.¹⁵¹ Při procházení kolem čestné lóže pozdravily národní výpravy prezidenta MOV a říšského kancléře Adolfa Hitlera. Některé delegace užily olympijského pozdravu vztyčenou paží, jež se podobal pozdravu nacistickému. Olympijský pozdrav si převážně německé publikum vyložilo jako pozdrav nacistický a bouřlivě vítalo takto zdravící výpravy.¹⁵² Ostatní výpravy, mezi nimi také československá výprava, všechny severské národy a dokonce i Italové, zdravily pootočením hlavy, aby se zabránilo nedorozumění.¹⁵³

Karl Ritter von Halt pronesl z balkónu olympijského domu¹⁵⁴ uprostřed hlavní tribuny stadionu zahajovací řeč, v níž uvítal Adolfa Hitlera, prezidenta MOV

¹⁵¹ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 18.

¹⁵² RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 93.

¹⁵³ *Zpráva mezinár. tajemníka Dr. FR. Widimského o zimních olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchen a o přípravách na letní hry v Berlíně při valné hromadě Československého výboru olympijského dne 30. III. 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 50.

¹⁵⁴ Na balkóně olympijského domu se k slavnostnímu zahájení sešli vedle nejvýznamnějších sportovních představitelů, diplomatů a čestných hostů také nejdůležitější vůdcové strany, státu,

a olympijské hosty. Poté Hitler jako hlava státu zahájil hry. Stadionem se rozezněla olympijská hymna, na třicetimetřové věži vzplál olympijský oheň¹⁵⁵ a byla vztyčena olympijská vlajka. Německý mistr v lyžování Willy Bogner složil jménem všech účastníků olympijskou přísahu. Zahajovací ceremoniál byl u konce.¹⁵⁶

3.3. Výsledky československých sportovců

Na zimní olympijské hry v Garmisch-Partenkirchen vyslal ČSOV 25 lyžařů, 13 bobistů, 13 hokejistů, 6 bruslařů, 10 ledních střelců (účastníci ukázkové soutěže v metaně) a 7 účastníků závodu vojenských hlídek (viz. příloha č. 3 - jmenovitý seznam všech účastníků zimních her v Garmisch-Partenkirchen).¹⁵⁷ V sobotu ráno v 8:20 hod. odjela z Prahy z Wilsonova nádraží československá výprava.¹⁵⁸ V odpoledních hodinách dorazila do Mnichova a odtud pokračovala zvláštním vagónem, který jí poskytly Říšské dráhy. Do Garmisch-Partenkirchen dorazila československá výprava za vydatného deště po 21. hodině.¹⁵⁹

Ve dnech před zahájením olympijských her se českoslovenští sportovci pilně věnovali tréninku a průzkumu terénu. Neobvyklý zájem domácích i zahraničních reportérů vzbudila výprava československých lyžařů, která požadovala ubytování s vlastní domácí kuchyní.¹⁶⁰ Ubytovací výbor v Garmisch-Partenkirchen vyhověl neobvyklému přání a poskytl jim pension Antoniberg.¹⁶¹ O československé lyžaře

oddílů SS a armády. Srov. RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 93.

¹⁵⁵ Olympijský oheň dosud hořel jen při letních olympijských hrách. Srov. NÁRODNÍ LISTY, 6. února 1936.

¹⁵⁶ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 18.

¹⁵⁷ Zpráva mezinár. tajemníka Dr. FR. Widimského o zimních olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchen a o přípravách na letní hry v Berlíně při valné hromadě Československého výboru olympijského dne 30. III. 1936, in: II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936, Praha 1937, s. 50.

¹⁵⁸ LIDOVÉ NOVINY, 2. února 1936.

¹⁵⁹ LIDOVÉ NOVINY, 3. února 1936.

¹⁶⁰ NÁRODNÍ LISTY, 3. února 1936.

¹⁶¹ Zpráva mezinár. tajemníka Dr. FR. Widimského o zimních olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchen a o přípravách na letní hry v Berlíně při valné hromadě Československého výboru olympijského dne 30. III. 1936, in: II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936, Praha 1937, s. 47.

a bobisty se staral hoteliér Ferdinand Nejedlý spolu s kuchařem Františkem Vosalou.¹⁶²

Po skončení zahajovacího ceremoniálu pokračoval den hokejovými zápasy. Odpoledne hrála Kanada s Polskem a Amerika s Německem a večer Maďarsko s Belgií a Švédsko s Japonskem. Rozlosování 15 hokejových týmů do skupin proběhlo v pondělí 3. února v zasedací místnosti radnice Garmisch-Partenkirchen a dopadlo následovně:¹⁶³

Skupina A: Kanada, Rakousko, Polsko, Lotyšsko

Skupina B: Švýcarsko, Itálie, Německo, Amerika

Skupina C: Československo, Maďarsko, Francie, Belgie

Skupina D: Anglie, Švédsko, Japonsko¹⁶⁴

Československo mělo při rozlosování štěstí, neboť se ocitlo ve skupině se slabšími hráči. Už dopředu se tedy očekával postup do semifinále. V pátek se českoslovenští hokejisté utkali na jezeře Rießersee s Belgií a porazili ji 5:0.¹⁶⁵ V sobotu nastoupili na olympijském stadionu proti Maďarsku, kterému střelili 3 branky s vlastní nulovou ztrátou.¹⁶⁶ V neděli si československý tým zajistil v zápase s Francií postup do semifinále skórem 2:0.¹⁶⁷

Rozlosování druhého kola dopadlo pro československý tým opět velmi dobře. Ve skupině A se spolu utkaly Kanada, Německo, Maďarsko a Velká Británie. Ve skupině B proti sobě nastoupili hráči z Rakouska, Spojených států, Švédska a Československa.¹⁶⁸ Po pondělní pauze se v úterý na Rießersee utkali

¹⁶² JAROLÍMEK, K., *Technická zpráva vůdce lyžařské a bobistické výpravy na IV. Zimní Olympijské Hry v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 58.

¹⁶³ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 8.

¹⁶⁴ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 21.

¹⁶⁵ V první třetině nepadla žádná branka, v druhé střelil po dvou brankách Malaček i Kučera a ve třetí třetině dal pátý gól Zdeněk Jirotko. Srov. VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 7. února 1936.

¹⁶⁶ Branky dali Kučera (v druhé minutě první třetiny), Zdeněk Jirotko (v páté minutě druhé třetiny) a Malaček (v páté minutě třetí třetiny). Srov. LIDOVÉ NOVINY, 9. února 1936.

¹⁶⁷ V deváté minutě druhé třetiny využil Malaček přihrávky od Hromádky a dal gól. V jedenácté minutě poslední třetiny střelil druhou branku Zdeněk Jirotko. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 10. února 1936.

¹⁶⁸ KRAFTER, R., *Lední hockey na IV. Zimních Olympijských Hrách v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 67.

českoslovenští hokejisté s Američany, s nimiž prohráli 0:2.¹⁶⁹ V dalším zápase 12. února na stadionu proti silným švédským soupeřům vybojoval československý tým vítězství skórem 4:1.¹⁷⁰ Následující den si českoslovenští hokejisté zajistili postup do finále vítězstvím nad Rakouskem 2:1.¹⁷¹

Do finále se Československo probojovalo spolu s Kanadou, Spojenými státy a Velkou Británií. Velké naděje se však do československých hráčů v utkáních proti zámořským týmům nevkládaly. Ze semifinále se do finálového kola počítal prohraný zápas se Spojenými státy a zápasy s Kanadou a Velkou Británií dopadly prohrou Čechoslováků.¹⁷² Britové ušetřili 14. února ráno československému hokejovému týmu pět branek.¹⁷³ Následující den se Kanadánům podařilo střílet do československé branky sedm gólů.¹⁷⁴ Českoslovenští hokejisté se tedy umístili na 4. místě. Na třetím místě skončil hokejový tým Spojených států a o prvním místo se utkali hráči Kanady a Velké Británie.¹⁷⁵ Vítězstvím 2:1 první místo obsadila Velká Británie.¹⁷⁶

Z lyžařských disciplín se jako první odjela alpská kombinace (sjezd a slalom), kterou MOV zařadil poprvé do programu IV. zimních olympijských her.¹⁷⁷ V pátek 7. února závodili muži i ženy v první části disciplíny, ve sjezdu, a v dalších dvou dnech ve slalomu, v sobotu ženy a v neděli muži. V alpské kombinaci žen obdržela zlatou medaili Němka Christl Cranz s celkovým hodnocením 97,06 bodů.¹⁷⁸ Ze tří

¹⁶⁹ Obě dvě branky střelili Američani ve druhé třetině. Srov. NÁRODNÍ LISTY, 12. února 1936.

¹⁷⁰ Ve třinácté minutě první třetiny se Švédům podařilo střílet první branku. Ve třetí a čtvrté minutě druhé třetiny trefili švédskou branku Tožička a Drahoš Jirotko. V poslední třetině dali gól Maleček a Kučera. Srov. NÁRODNÍ LISTY, 13. února 1936.

¹⁷¹ Oba góly střelil v druhé třetině D. Jirotko. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 14. února 1936.

¹⁷² Na neúspěchu československého hokejového týmu v obou finálových zápasech se částečně podepsala vyřazení tří nejlepších hráčů (Hromádka, Tožička a Zd. Jirotko) kvůli jejich zranění. Srov. KRAFTER, R., *Lední hokej na IV. Zimních Olympijských Hrách v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 70-71.

¹⁷³ V první třetině střelili Angličané dvě branky a v druhé třetině tři. Poslední třetina zůstala bez branek. Srov. NÁRODNÍ LISTY, 15. února 1936.

¹⁷⁴ V první třetině dali Kanadáné čtyři branky, ve druhé dvě a v poslední třetině jednu. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 16. února 1936.

¹⁷⁵ V hokejovém týmu Velké Británie hrálo šest Kanadánů britského původu. Srov. RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 98.

¹⁷⁶ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 25.

¹⁷⁷ *Kronika olympijských her 1896-1996*, Praha 1996, s. 65.

¹⁷⁸ Vítězství Christl Cranz bylo pro všechny překvapením, protože při sjezdu upadla na zledovatělém místě. Pádem ztratila téměř půl minuty a ve sjezdu tak skončila na 6. místě. Srov.

československých reprezentantek se v celkové kombinaci umístila pouze Beinhauerová na 22. místě.¹⁷⁹ V kombinaci mužů zvítězil Němec Franz Pfnür s 99,25 body.¹⁸⁰ Ze čtyř Čechoslováků se po vyřazení československého nejlepšího závodníka v alpské kombinaci, Eduarda Hromádky, umístil nejlépe Hollmann na 16. místě s 82,01 body. Se 78,41 body obsadil 21. místo Knahl a na 26. místě skončil Pick se 75,30 body.¹⁸¹

V pondělí 10. února se konal štafetový závod 4 × 10 km. Trasa celé štafety měla tvar osmy, takže se každý úsek jel dvakrát. K závodu se přihlásilo celkem 16 národů. Do cíle došlo 15 mužstev (turecký tým závod vzdal). Československé mužstvo jelo závod v tomto složení: 1. Musil, 2. Berauer, 3. Mihalák a 4. Šimůnek. První úsek zdolal Musil za 45:50 min a skončil tak na pátém místě. Berauer se s časem 42:14 min zařadil na šesté místo. V třetím kole dojel Mihalák v čase 41:27 min a umístil se na čtvrtém místě. Poslední Šimůnek se snažil dohnat Itálii a získat tak vedoucí místo mezi středoevropskými zeměmi za severskými státy. Podařilo se mu dojet do cíle v čase 42:25 min, o 1:01 min lepší čas než měl italský závodník Kasebacher. Na vítězství nad Itálií to však nestačilo. V štafetovém závodě obsadil československý tým páté místo s celkovým časem 2:52:56 hod.

Ve středu 12. února se uskutečnil běh na 18 km, kterého se zúčastnili Berauer, Mihalák, Musil a Šimůnek.¹⁸² Českoslovenští lyžaři podali v závodě skvělý výkon a umístili se nad všechna očekávání. Za devíti špičkovými lyžaři ze severských zemí, jež v běhu na dlouhé tratě obsazují vždy první místa, se ze všech Středoevropanů nejlépe umístil Mihalák na 10. místě s časem 1:19:01 hod. O pouhých osm vteřin později doběhl do cíle Šimůnek a obsadil 11. místo. Musil skončil 14. s časem 1:20:14 hod. a Berauer 21. v čase 1:23:04 hod.¹⁸³

HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 27.

¹⁷⁹ Slalom Hildy Walterové byl plný pádů. Zajela čas přes dvě minuty. Ještě hůř dopadla Trude Möhwaldová, která sjela slalom za 2:55 min. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 9. února 1936.

¹⁸⁰ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 9.

¹⁸¹ Eduard Hromádka nepostoupil do druhého kola slalomu, protože v prvním kole upadl kvůli uvolněnému vázání. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 10. února 1936.

¹⁸² JAROLÍMEK, K., *Technická zpráva vůdce lyžařské a bobistické výpravy na IV. Zimní Olympijské Hry v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 62.

¹⁸³ NÁRODNÍ LISTY, 13. února 1936.

Velkého úspěchu dosáhli českoslovenští lyžaři také v závodě sdruženém (běh na 18 km a skoky).¹⁸⁴ Československo v této disciplíně reprezentovali Berauer, Lahr, Šimůnek a Vrána. Nejlépe z nich dopadl Šimůnek, který se umístil za třemi Nory a jedním Finem na krásném pátém místě s 394,3 body. Lahr obsadil 9. místo s 387,4 body, Berauer 14. s 379,1 body a Vrána 26. místo s 359,4 body.¹⁸⁵

V sobotu 15. února v 8:00 hod. startovali lyžaři v závodě na 50 km. Zúčastnilo se ho celkem 36 sportovců, z toho čtyři Čechoslováci: Mihalák, Musil, Ing. Novák a Svatoš. Jako první vyběhl ze startu Svatoš a za ním se vydali další lyžaři, vždy v minutovém odstupe. Největší naděje na úspěch se vkládali do Mihaláka. Ten však musel závod vzdát už před první kontrolou na osmém kilometru, protože se mu při krátkém sjezdu na trati zlomila lyže.¹⁸⁶ Prvních osm míst dobyli v závodě opět Skandinávci. Velkého úspěchu dosáhl Musil, který jako první Středoevropan dojel do cíle v čase 3:46:12 hod. a zařadil se tak na 9. místo. Svatoš doběhl 15. v čase 3:54:33 hod. a Ing. Novák obsadil 19. místo s časem 3:59:08 hod.¹⁸⁷

Poslední lyžařský závod, skok prostý, se uskutečnil 16. února. Lyžařský stadion naplnilo na 130 000 diváků. Také Hitler sledoval skoky z čestné tribuny.¹⁸⁸ Při hodnocení nerozhodovala pouze délka skoku, ale také styl provedení skoku. I tuto disciplínu ovládly severské země. Zlato získal Nor Birger Ruud, který sice neskočil nejdál, zato však uchvátil porotu svým jedinečným stylem. Stříbro vybojoval Švéd Sven Eriksson, jež sice skočil dál než Ruud, ale neměl tak propracovaný styl.¹⁸⁹ Československo ve skocích reprezentovali Lukeš, Kahl, Lahr a Budárek jako náhradník za československého nejlepšího skokana Steinmüllera, jež si při

¹⁸⁴ Běh na 18 km, konaný ve středu 12. února, v sobě spojoval dva závody. Šlo o prostý běh na 18 km a zároveň někteří lyžaři (např. Šimůnek a Berauer) běželi 18 km jako součást závodu sdruženého. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 13. února 1936.

¹⁸⁵ V běhu na 18 km se naši lyžaři umístili takto: za třemi Nory 4. Šimůnek (219 bodů), 8. Berauer (197,2 bodů), 16. Lahr (185,8 bodů) a 33. Vrána (158,8 bodů). Ve skocích dopadli následovně: Lahr 49 m a 53 m (201,6 bodů), Berauer 45 m a 42 m (181,9 bodů), Šimůnek 44,5 m a 43,5 m (175,3 bodů) a Vrána 48,5 m a 49 m (200,6 bodů). Srov. LIDOVÉ NOVINY, 13. a 14. února 1936.

¹⁸⁶ VEČERKNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 15. února 1936.

¹⁸⁷ NÁRODNÍ LISTY, 16. února 1936.

¹⁸⁸ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 48.

¹⁸⁹ KRŠÁK, P., *Novoveké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 113.

tréninku vykloubil levou ruku v rameni.¹⁹⁰ Nejlépe se z Čechoslováků umístil Lukeš na 27. místě se skoky 69 m a 71 m (199,1 bodů). Kahl skočil 64 m a 64,5 m (196,1 bodů) a obsadil tak 29. pozici. Lahr skončil na 32. místě se skoky 64,5 m a 66 m (193,8 bodů). Náhradník Budárek skočil 59 m a 62 m (174,2 bodů) a umístil se tak na 40. místě.¹⁹¹

Jistá nervozita panovala před závody bobů. Bobová dráha byla kvůli oblevě dlouho nepřístupná pro tréninky. Tři československá mužstva čtyřbobů navíc potřebovala provést ještě před závody rozřazovací jízdy, protože na závod se mohly hlásit pouze dva boby. Nakonec se podařilo a nejslabší bob byl vyřazen.¹⁹² V závodě čtyřbobů startoval bob Československo I. ve složení Lanzendörfer, Menzl, Zintel a Růžička a bob Československo II. s týmem Leubner, Posselt, W. Blechschmidt a Heinzl.¹⁹³ Ve dvoubobech závodili Lanzendörfer a Růžička jako bob Československo I. a Leubner a Blechschmidt v bobu Československo II.¹⁹⁴ Pro nevyhovující stav dráhy se musely závody bobů odkládat. Konečně se definitivně rozhodlo, že čtyřsedadlové boby pojedou v úterý 11. února dvě jízdy a ve středu další dvě jízdy. Závody dvousedadlových bobů se měli jet v pátek 14. února a následující den, vždy po dvou jízdách.¹⁹⁵

Vzhledem k tomu, že českoslovenští bobisté neměli doma možnost trénovat, neočekávaly se od nich velké výkony. Navíc bobovou dráhu v Garmisch-Partenkirchen považovali účastníci závodu za velmi náročnou a obzvláště nebezpečnou. To se koneckonců ukázalo při prvních dvou jízdách čtyřbobů. Bob Československo I. vyletěl v bavorské zatáčce příliš vysoko a visel bokem bobu ve vzduchu. Přestože se československému pilotovi podařilo dostat bob zpět do dráhy,

¹⁹⁰ LIDOVÉ NOVINY, 17. února 1936.

¹⁹¹ NÁRODNÍ LISTY, 17. února 1936.

¹⁹² JAROLÍMEK, K., *Technická zpráva vůdce lyžařské a bobistické výpravy na IV. Zimní Olympijské Hry v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 59.

¹⁹³ V obsazení čtyřsedadlového bobu Československo II. existují nesrovnalosti. Vůdce lyžařské a bobistické výpravy Karel Jarolímek uvádí ve své zprávě, že tento bob obsadil týmem: Leubner, Posselt, W. Blechschmidt, H. Blechschmidt. Lidové noviny a Národní listy však místo H. Blechschmidta uvádí Waltera Heinzela. Srov. JAROLÍMEK, K., *Technická zpráva vůdce lyžařské a bobistické výpravy na IV. Zimní Olympijské Hry v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 65., dále NÁRODNÍ LISTY, 10. února 1936 či LIDOVÉ NOVINY, 11. února 1936.

¹⁹⁴ JAROLÍMEK, K., *Technická zpráva vůdce lyžařské a bobistické výpravy na IV. Zimní Olympijské Hry v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 65.

¹⁹⁵ LIDOVÉ NOVINY, 10. února 1936.

ztratila československá posádka tolik času, že nedojela do cíle a byla tak po první jízdě vyřazena z celého závodu.¹⁹⁶ Podobný scénář následoval u bobu Německo II.¹⁹⁷ Bob Francie II. ztratil v ostré zatáčce brzdaře a nemohl být proto hodnocen. Také italský tým nezvládl svůj bob v nejvyšším bodě bavorské zatáčky a vyletěl z dráhy dolů do lesa.¹⁹⁸

V závodu čtyřsedadlových bobů získaly zlato i stříbro švýcarské boby. Bob Československo II. se s celkovým časem ze čtyř jízd 5:45,52 min umístil na 12. místě.¹⁹⁹ V závodu dvousedadlových bobů získal zlato bob USA I. s časem 5:29,29 min. Druhé místo dobyli opět Švýcaři s bobem Švýcarsko II. Z 22 klasifikovaných dvousedadlových bobů obsadily boby Československo II. 16. místo a Československo I. 20. místo.²⁰⁰

Od neděle 9. února probíhaly krasobruslařské soutěže skládající se z povinné a volné jízdy pánů a dam a z jízdy dvojic. V pánském krasobruslení reprezentoval Československo Jaroslav Sadílek a v dámské disciplíně soutěžily Věra Hrubá a Fritzi Metznerová. V poslední krasobruslařské disciplíně, jízdě dvojic, nemělo Československo žádné reprezentanty.²⁰¹ V pánské disciplíně získal zlatou medaili Rakušan Karl Schäfer. Sadílek skončil na předposledním, 24. místě (umístění 161 a 305 bodů).²⁰² Z krasobruslení dam porotu nejvíce uchvátila favoritka soutěže, mladička Norka Sonja Henie. Její těžká soupeřka, Angličanka Cecilia Colledge, obdržela za své jízdy stříbrnou medaili.²⁰³ Ani československé krasobruslařky se neumístily příliš dobře. Věra Hrubá skončila na 17. místě (umístění 111

¹⁹⁶ JAROLÍMEK, K., *Technická zpráva vůdce lyžařské a bobistické výpravy na IV. Zimní Olympijské Hry v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 65.

¹⁹⁷ Německý bob byl v bavorské zatáčce vynesena z dráhy. Bez posádky dojel do cíle, kde byl s velkou námahou zastaven. Srov. VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 11. února 1936.

¹⁹⁸ LIDOVÉ NOVINY, 12. února 1936.

¹⁹⁹ VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 12. února 1936.

²⁰⁰ LIDOVÉ NOVINY, 16. února 1936.

²⁰¹ FÜRST, L., *Účast čsl. bruslařů na IV. Zimních Olympijských Hrách v Garmisch-Partenkirchen 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 66.

²⁰² Je otázkou, zda se na Sadílkově špatném umístění podepsal i jeho zdravotní stav. K závodu totiž nastoupil přes lékařský zákaz, neboť ho v předvečer závodu trápila vysoká horečka. Srov. NÁRODNÍ LISTY, 10. února 1936.

²⁰³ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 76-79.

a 353,3 bodů)²⁰⁴ a Fritzi Metznerová na 20. místě (umístění 141 a 339,2 bodů).²⁰⁵ Přesto Věra Hrubá udělala svou volnou jízdou velký dojem nejen na porotu a na publikum, které ji odměnilo dlouhými ovacemi, ale i na přítomného Hermanna Göringa, jenž si jí nechal osobně představit ve své lóži.²⁰⁶

Rychlobruslení se v Garmisch-Partenkirchen stalo doménou Norů, konkrétně Ivara Ballangruda, který získal zlato v závodech na 500 m, 5 000 m a 10 000 m. V závodě na 1 500 m obsadil první místo Nor Charles Mathisen, Ballangrud v něm vybojoval stříbrnou medaili.²⁰⁷ V závodech na 500 m, 1 500 m a 5 000 m startovali za Československo Jaroslav Turnovský a Oldřich Hanč. Ačkoli Turnovský překonal v závodech na 1 500 m (o 2 sekundy) a 5 000 m (o 13 sekund) československý rekord,²⁰⁸ nedosahovaly výkony československých rychlobruslařů časů zajetých mezinárodní konkurencí.²⁰⁹

Mimo rámec olympijských her proběhly v Garmisch-Partenkirchen dvě ukázkové soutěže. První z nich, curling (metaná či terč na ledě), se skládala ze soutěže mužstev, jíž se zúčastnilo celkem osm týmů z toho dvě z Československa, dále ze střelby dálkové a střelby k terči. V dálkové střelbě zvítězil Rakušan Georg Edenhauser (154,6 m).²¹⁰ Čechoslovák Karel Wolfinger se umístil na 8. místě (107 m).²¹¹ V disciplíně střelba k terči skončil Wolfinger na 3. místě (9 kruhů) za rakouským vítězem Reiterem (15 kruhů) a druhým Němcem Brunnerem (9 kruhů).²¹² V soutěži mužstev získalo zlatou medaili první rakouské mužstvo z Tyrol. Československá mužstva obsadila poslední místa.²¹³

²⁰⁴ Věra Hrubá dostala při povinné jízdě křeč do pravé nohy a nepodařily se jí proto dvě figury. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 12. února 1936.

²⁰⁵ LIDOVÉ NOVINY, 16. února 1936.

²⁰⁶ NÁRODNÍ LISTY, 16. února 1936.

²⁰⁷ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 26-27.

²⁰⁸ VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 12. února 1936 a NÁRODNÍ LISTY, 14. února 1936.

²⁰⁹ Českoslovenští rychlobruslaři dopadli v jednotlivých závodech takto: 500 m - 30. Turnovský (47,8 s), 32. Hanč (49,8 s); 1 500 m - 31. Turnovský (2:30,5 min), 35. Hanč (2:57,8 min); 5 000 m - 32. Turnovský (9:25,8 min), 34. Hanč (10:03,0 min). Srov. FASSATI, M. a kol., *Malá encyklopedie olympijských her*, Praha 1982, s. 539.

²¹⁰ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 85.

²¹¹ LIDOVÉ NOVINY, 10. února 1936.

²¹² VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 11. února 1936.

²¹³ Československé mužstvo ze Stráže pod Ralskem se umístilo na 7. místě (0,741 bodů) a druhý tým ze Smržovky obsadil 8. místo (0,313 bodů). Srov. FASSATI, M. a kol., *Malá encyklopedie olympijských her*, Praha 1982, s. 539.

Druhá ukázková soutěž, závod vojenských hlídek, se konala v pátek 14. února. Závodu se zúčastnilo celkem devět vojenských hlídek. Každou hlídku tvořili čtyři běžci: důstojník, poddůstojník a dva vojíni. Vojenské hlídky běžely celý závod v plné polní s puškou na zádech. V polovině trasy dlouhé 25 km byla umístěna disciplína ve střelbě, v níž běžci stříleli na balónky ve vzdálenosti 150 m. Za každý nesestřelený balónek se hlídce přičetly tři minuty trestného času. Jako první doběhla do cíle italská hlídka v čase 2:28:35 hod.²¹⁴ Československé hlídce se dařilo dobře na rovině, ale stoupání a sjezd se jí nepovedl.²¹⁵ Dojela do cíle předposlední v čase 2:50:08 hod.²¹⁶

3.4. Ukončení IV. zimních olympijských her

V neděli 16. února, po odehrání posledního hokejového utkání, se všechna pozornost přenesla k lyžařskému stadionu, kde se konalo slavnostní zakončení her. Na balkóně olympijského domu, po jedenácti dnech olympijských závodů a soutěží, opět zasedli předseda MOV hrabě de Baillet-Latour, říšský kancléř Adolf Hitler, členové MOV, čelní představitelé říšské vlády a další čestní hosté.²¹⁷ Za zvuku pochodu nastoupili na stadion praporečníci zúčastněných národů. Za nimi následovali olympijští vítězové. Poté, co se všechny olympijské výpravy na stadionu seřadily, proběhlo před hlavní tribunou na vyvýšeném pódiu se třemi stupínky oficiální vyhlášení vítězů (výsledky všech disciplín viz. příloha č. 4).²¹⁸ Medaile a diplomy předával vítězům prezident MOV de Baillet-Latour. Na třech stožárech se vztyčovaly vlajky vítězů. Celkem sedmkrát zazněla norská hymna, třikrát německá, dvakrát švédská a jednou hymna Rakouska, Švýcarska, Finska, Anglie a Spojených států amerických.²¹⁹ Jméno Československa zaznělo pouze jednou při hlášení

²¹⁴ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 42-43.

²¹⁵ LIDOVÉ NOVINY, 15. února 1936.

²¹⁶ Československá hlídka se závodu zúčastnila ve složení: npr. Steiner, des. Matěáško, voj. Musil a voj. Kosour. Srov. NÁRODNÍ LISTY, 15. února 1936.

²¹⁷ LIDOVÉ NOVINY, 17. února 1936.

²¹⁸ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 45-46.

²¹⁹ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 86.

výsledků ukázkové soutěže v metané.²²⁰ Ceny v této soutěži předával vítězům říšský sportovní vůdce von Tschammer und Osten. Při vyhlášení výsledků druhého ukázkového sportu, závodu vojenských hlídek, se předání cen ujal říšský ministr války, generál von Blomberg. Potom prezident Organizačního výboru pro IV. zimní olympijské hry, Karl Ritter von Halt společně s baronem le Fortem připevnili na každou vlajku zúčastněného státu vzpomínkovou stuhu.²²¹

Po rozdělení cen poděkoval hrabě de Baillet-Latour Adolfu Hitlerovi, německému národu, obyvatelům Garmisch-Partenkirchen a organizátorům her. Poté prohlásil IV. zimní olympijské hry za skončené a pozval všechny přítomné na letní olympijské hry do Berlína. Zazněly rány z děla, olympijská vlajka se spustila dolů a olympijský oheň zhasl.²²²

Němci slavili úspěch. Počtem zúčastněných národů i vyslaných sportovců, precizností organizace a celkovou návštěvností Garmisch-Partenkirchen překonali všechny předchozí zimní olympiády.²²³ Dokonce i Československo, co se týče zimních olympijských her, vyslalo do Garmisch-Partenkirchen dosud nejpočetnější výpravu.²²⁴

²²⁰ NÁRODNÍ LISTY, 17. února 1936.

²²¹ HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 86.

²²² HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 87.

²²³ Tamtéž, s. 88-94.

²²⁴ VITOUŠ, P., *Malá encyklopedie sportu*, Praha 1980, s. 215.

4. Mezi olympiádami

Zimní olympijské hry udělaly Německu dobrou reklamu a posloužily jako lákadlo na hry letní. Zahraniční odhady a dobová literatura uvádějí, že po dobu konání zimních her navštívilo dvojjobec Garmisch-Partenkirchen na jeden milion diváků.²²⁵ I když počtem návštěvníků překonala IV. zimní olympiáda všechny zimní olympiády předchozí, bylo toto číslo příliš vysoké. Ve skutečnosti přivítal Garmisch-Partenkirchen přes půl milionu diváků.²²⁶

Říšské ministerstvo propagandy nechalo natočit film s názvem „*Jugend der Welt*“, dokumentující průběh IV. zimní olympiády. Natáčení vedl Hans Weidemann, říšský filmový dramaturg a viceprezident Říšské filmové komory.²²⁷ Půlhodinový film zachycuje zahajovací ceremoniál, dramatické a napínavé okamžiky z olympijských závodů a soutěží a končí závěrečnou slavností.

Po dobu zimních her utichly jakékoli projevy antisemitismu. Dokonce ani zavraždění vůdce švýcarské odnože NSDAP, Wilhelma Gustloffa, židovským studentem medicíny, Davidem Frankfurterem, přesně den před zahájením zimní olympiády nevyvolalo výjimečně žádnou mstivou reakci. Německo muselo působit jako mírumilovná země – minimálně po dobu olympiády.²²⁸ Dojem tolerantní země mělo umocnit také zařazení položida Rudiho Balla do německého hokejového reprezentačního týmu.²²⁹ Ačkoli tímto gestem Němci ustoupili Mezinárodnímu olympijskému výboru, nesměl se německý tisk zmiňovat o Rudi Ballovi jako o židovi.²³⁰

Návštěvníci zimních her, sportovci i hosté, odjížděli z Garmisch-Partenkirchen plní dojmů a zážitků. Nikdo z nich nepochyboval nad organizační

²²⁵ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 172. nebo HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 88.

²²⁶ REICHEL, P., *Der schöne Schein des Dritten Reiches. Faszination und Gewalt des Faschismus*, München 1992, s. 265.

²²⁷ WILDMANN, D., *Begehrte Körper. Konstruktion und Inszenierung des „arischen“ Männerkörpers im „Dritten Reich“*. Würzburg 1998, s. 17.

²²⁸ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 102-103.

²²⁹ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda. Historie nacistických roku 1936*, Praha 2008, s. 85-86.

²³⁰ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 80.

schopností a pohostinností německého národa. Na druhou stranu si ale nikdo nemohl nevšimnout, jak je Hitlerovo Německo militarizované a jak to dává na odiv. Svě o tom napsal československý návštěvník her František Smotlacha:

„Viděl jsem Spartu, skutečnou Spartu, t. j. národ válečný, ozbrojený až po zuby a při tom ovšem dokonale, ba okázale pohostinský. V dřívějších dobách za svých prázdninových cest v letech 1919 – 1931 jsem viděl, jak v Německu toto ozbrojení se tajilo (...). Zimní olympijské hry v G.-P. ukázaly, že v Německu má dnes hlavní slovo armáda, čili ozbrojený národ. Hlavním pořadatelem her byl stát s armádou. Armádou v širším smyslu slova, k níž patří v Německu nejen vojsko, nýbrž i SA, SS, oddíly povinné pracovní služby, policie atd. Armáda tato je dnes v Německu nejdůležitějším projevem národního a státního života a zároveň ředitelem tohoto života. Zejména život státní jest dnes v Německu úzce spojen s armádou a její existencí. (...) Mocná armáda znamená zde mocný stát. Proto Němci zavedli znovu brannou povinnost, proto armáda v Německu dostává vše, co je možné. Olympijské hry v G.-P. byly toho nejlepším dokladem. Ozbrojené trupy všeho druhu naplnily G.-P., jeho stadiony, cesty a stráně, aby umožnily dokonale všechna zařízení sportovní i dopravní.²³¹ Všude stály řady ozbrojenců nebo alespoň vojensky uniformované mládeže nového Německa a byly pečlivými, tichými, ukázněnými a právě proto skvělými pořadateli.“²³²

Svůj vojenský potenciál předvedlo Německo měsíc po skončení zimních olympijských her. Ta tam byla mírumilovná země, když německé vojenské jednotky obsadily 7. března demilitarizované Porýní.²³³ Jednalo se o politicky nejvýznamnější událost mezi zimními a letními olympijskými hrami. Hitlerovi se podařilo v jeden den roztrhat Versailleské mírové smlouvy z roku 1919 a Locarnskou smlouvu z roku 1925.²³⁴ Obě smlouvy určovaly oblast Porýní jako demilitarizované pásmo. Pro

²³¹ Jenom ochrana říšského kancléře Adolfa Hitlera vyžadovala přítomnost šesti tisíc příslušníků oddílů SS a SA. Srov. KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 106.

²³² SMOTLACHA, F., *Olympijské hry: Jejich vývoj a olympijské hry r. 1936 v Německu*, Praha 1938, s. 20-22.

²³³ REICHEL, P., *Der schöne Schein des Dritten Reiches. Faszination und Gewalt des Faschismus*, München 1992, s. 265.

²³⁴ Už v březnu 1935 porušil Hitler Versailleskou smlouvu, když v Německu zavedl brannou povinnost. Srov. RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 33.

Německo tu platil zákaz budovat vojenské objekty a umístit zde své vojenské jednotky.²³⁵

Porýnskou akcí Hitler hodně zariskoval. Kdyby Západ odpověděl vojenským zásahem, nemělo by 24 nedostatečně vyzbrojených německých divizí šanci. Proto dostaly německé vojenské jednotky rozkaz, aby se okamžitě stáhly, kdyby takováto situace nastala. K tomu ovšem nedošlo. Západní signatáři Locarnské smlouvy - Francie, Velká Británie a Belgie - nepodnikli žádná vojenská opatření. Dokonce ani mimořádné zasedání Rady Společnosti národů v Londýně v polovině března se neusneslo na žádných sankcích za porušení mezinárodních smluv Německem. V té době populární politika appeasementu dodávala Hitlerovi kuráž k jeho pozdějším odvážnějším činům.²³⁶

Obsazení Porýní vyvolalo samozřejmě další obavy sportovní veřejnosti nad provedením nadcházející letní olympiády v Berlíně podle olympijských zásad a zaktivizovalo další vlnu bojkotu her.²³⁷ Jak by mohla země, která nerespektuje mezinárodní smlouvy a narušuje vojensko-strategickou rovnováhu v Evropě uspořádat mírovou slavnost sportu? Mohla, neboť nezbývalo nic jiného. Mezinárodní olympijský výbor už s Berlínem počítal. Žádné město by nebylo schopné v tak krátkém čase zorganizovat olympijské hry a úplné zrušení olympijských her v roce 1936 nepřicházelo pro MOV v úvahu.

I ve svých řadách se členové MOV vypořádali s jediným zastáncem bojkotu. Během zimních olympijských her proběhlo 34. zasedání MOV. Schůze 11. února v Garmisch-Partenkirchen se zúčastnilo pouze čtrnáct členů, tedy asi čtvrtina ze všech členů MOV. Na zasedání rozhodli přítomní zveřejnit všem členům MOV písemnou korespondenci mezi americkým zástupcem v MOV, Ernestem Lee Jahnckem, a předsedou MOV, de Baillet-Latourem,²³⁸ aby mohly být na dalším zasedání v Berlíně podniknuty patřičné kroky proti Jahnckovi, jenž nedbal zájmů

²³⁵ KVAČEK, R., *Historie jednoho roku*, Praha 1976, s. 50.

²³⁶ Tamtéž, s. 57-70.

²³⁷ PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 84-92.

²³⁸ V dopise z 25. listopadu 1935 sdělil Jahncke de Baillet-Latourov, že nezmění své stanovisko a bude nadále usilovat o přeložení her z Berlína na jiné místo. Na konci dopisu vyzval předsedu MOV, aby zachránil Coubertinovo dílo a vyslovil se proti konání XI. letních olympijských her v Berlíně. Předseda MOV zaslal Jahnckovi začátkem prosince odpověď. Píše v ní, že byl několikrát ujištěn o tom, že letní olympiáda v Berlíně proběhne podle olympijských zásad a vyzval Jahncka k rezignaci. Srov. WALTERS, G., *Berlínské hry. Olympijský sen ukradený Hitlerem*, Praha 2007, s. 78-79.

výboru a jako jediný člen MOV se vyslovil pro přeložení XI. letních olympijských her z Berlína na jiné místo.²³⁹

Krátce před zahájením letní olympiády, se v Berlíně konalo 35. zasedání MOV. Kromě toho, že zde přítomní členové zvolili Tokio dějištěm XII. olympijských her v roce 1940, rozhodli také o vyloučení Ernesta Lee Jahncka z MOV. Jeho místo obsadil Avery Brundage.²⁴⁰

Vyloučením amerického člena z MOV si organizátoři letních her museli být jistí už před schůzí MOV v Berlíně. Oficiální průvodce olympijských her, který vyšel několik týdnů před začátkem letní olympiády, obsahoval mimo jiné také jmenovitý seznam všech členů MOV. Jméno Ernesta Lee Jahncka se v tomto seznamu už nevyskytovalo.²⁴¹

²³⁹ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 173.

²⁴⁰ RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 115.

²⁴¹ Na seznamu členů MOV byli za Spojené státy uvedeni pouze William May Garland a Charles H. Sherrill. Srov. *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 11-12.

5. Přípravy na letní olympijské hry

Přípravy berlínské olympiády začaly už na počátku roku 1933, když se 24. ledna sešla v berlínské radnici ustavující schůze Organizačního výboru pro XI. olympiádu v Berlíně v roce 1936 (*Organisationskomitee für die XI. Olympiade Berlin 1936*; OK).²⁴² Prezidentem OK se stal Theodor Lewald a generálním tajemníkem Carl Diem.²⁴³ Hlavní úkol OK spočíval v zajištění technického provozu olympiády – především výstavba říšského sportoviště a olympijské vesnice k ubytování zahraničních účastníků olympijských her.²⁴⁴

Po obhlídce krajiny *Grunewald* na západě Berlína, kde se nacházel starý nevyužitý olympijský stadion z roku 1913, se Hitler rozhodl pro přestavbu starého stadionu a výstavbu velkého komplexu sportovišť a závodíšť – *Reichssportfeld* (viz. příloha č. 5).²⁴⁵ Stavební práce začaly v dubnu 1934 pod vedením architekta Wernera Marcha.²⁴⁶ Výstavba říšského sportoviště rozkládajícího se na ploše 120 hektarů zaměstnala na 2 600 pracovníků a 500 firem. Stavební náklady, původně stanovené na 27 milionů říšských marek, se odhadují na více jak 40 milionů.²⁴⁷ Centrem říšského sportoviště se stal olympijský stadion s kapacitou 100 000 lidí.²⁴⁸ Na říšském sportovišti se odehrál téměř celý program olympijských her kromě veslování a kanoistiky, jež se odehrály na jezeře Grünau u Berlína,²⁴⁹ a jachtařských soutěžích pořádaných v Kielu.²⁵⁰

²⁴² BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 55.

²⁴³ Členy představenstva se stali: říšský sportovní vůdce von Tschammer und Osten, státní tajemník Pfundtner, Theodor Lewald, vévoda Adolf Friedrich zu Mecklenburg, Karl Ritter von Halt, státní tajemník Funk, generálporučík von Reichenau, státní komisař Lippert, státní rada L. Conti, bankéř Paul Hamel a Carl Diem. Srov. *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 13.

²⁴⁴ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 74.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 62-63.

²⁴⁶ Werner March vedl také stavební projekt olympijské vesnice. Srov. RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 66.

²⁴⁷ Detailní vyúčtování nebylo nikdy zveřejněno. Srov. RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 65.

²⁴⁸ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 63.

²⁴⁹ SMOTLACHA, F., *Olympijské hry: Jejich vývoj a olympijské hry r. 1936 v Německu*, Praha 1938, s. 41.

²⁵⁰ FASSATI, M. a kol., *Malá encyklopedie olympijských her*, Praha 1982, s. 288.

Pro ubytování zahraničních olympijských výprav vyrostla 14 km západně od říšského sportoviště olympijská vesnice v Döberitz.²⁵¹ Sto padesát jednopatrových kamenných domů nabízelo ubytování pro 3 500 zahraničních hostů.²⁵² Každý dům měl 16, 20 nebo 24 lůžek, vždy po dvou v jednom pokoji. Každá národní výprava mohla v olympijské vesnici využívat lázeňský dům s vanovými a parními lázněmi a finskou saunou. V olympijské vesnici se dále nacházelo holičství, samostatné lékařské oddělení včetně zubní kliniky, hospodářská budova nabízející 40 národních kuchyní, společenský dům určený k zábavě, pošta, telefonní ústředna, banka, úschovna zavazadel, opravárenská dílna, prádelna, požární hlídka, 5 obchůdků pro uspokojení nejnnutnějších potřeb obyvatel olympijské vesnice a mnoho dalšího. Samozřejmě zde nechyběla tréninková zařízení: cvičiště, tělocvičny a také krytá plovárna s bazénem o délce 25 m. Pro potřeby olympijské vesnice stály neustále k dispozici autobusy pro dopravu do města či na říšské sportoviště.²⁵³ Olympijská vesnice v Döberitz ubytovávala pouze mužskou část účastníků her.²⁵⁴ Pro ženy zde platil přísný zákaz vstupu.

Více než 400 sportovkyň ubytovali organizátoři her ve dvoupatrovém domě *Friedrich-Friesen-Haus*, který se nacházel v severním rohu objektu Říšského sportoviště. Také zde mohly sportovkyně využívat stejného komfortu jako muži v olympijské vesnici.²⁵⁵

Na druhé schůzi OK 28. března 1933 představili Lewald a Diem říšskému ministrovi propagandy Goebbelsovi plán reklamní kampaně letních olympijských her. Goebbels založil zvláštní Výbor propagandy pro olympijské hry (*Propaganda-Ausschuss für die Olympischen Spiele*), jehož hlavním úkolem byla realizace olympijské propagandy doma i v zahraničí.²⁵⁶ První schůze tohoto výboru se konala

²⁵¹ Krajina Döberitz byla před 180 lety využívána k vojenským účelům. Srov. RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 105.

²⁵² Všechny domy nesly jména německých měst nebo francouzských bojišť. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 29. července 1936.

²⁵³ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 84.

²⁵⁴ Veslaři a kanoisté byli ubytováni u svého grünauského závodistiště v Köpenicku ve východním Berlíně. Srov. SMOTLACHA, F., *Olympijské hry: Jejich vývoj a olympijské hry r. 1936 v Německu*, Praha 1938, s. 44.

²⁵⁵ *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 100-102.

²⁵⁶ Výbor propagandy olympijských her v Berlíně spadl přímo pod ministerstvo propagandy. Jeho vedením Goebbels pověřil vedle předsedy výboru Haegerta také státního tajemníka Funka. Srov. KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 71.

15. ledna 1934. Nově vzniklému orgánu předsedal Wilhelm Haegert, úředník ministerstva propagandy. Jeho členy se opět stali Lewald, Diem, von Halt a von Tschammer und Osten.²⁵⁷

Propaganda vedená v zahraničí měla u ostatních národů načrtnout obraz mírumilovného Německa, které respektuje olympijské zákony, a dále vzbudit zájem o olympijské hry v roce 1936, aby se dosáhlo vysoké návštěvnosti.²⁵⁸ Olympijský výbor propagandy vydával různé olympijské plakáty, reklamní letáky, časopis „*Olympische Spiele 1936*“, filmy, diapozitivy s předlohami k přednáškám, pohlednice, reklamní odznaky, materiály pro výstavy a mnoho dalšího. Důležitým reklamním prostředkem se stal informační list *Olympia-Pressedienst*. Od 21. prosince 1933 vycházel *Olympia-Pressedienst* v pěti jazycích (německy, italsky, anglicky, španělsky a francouzsky) a od dubna 1935 se překládal už do 14 jazyků.²⁵⁹

Rok před začátkem berlínské olympiády začalo rozhlasové vysílání *Pax Olympica*. Na začátku srpna roku 1935 se konalo první vysílání, které přenášelo do 41 zemí světa řeč Theodora Lewalda a zakladatele moderních olympijských her, Pierra de Coubertina. Vysílalo se v angličtině, němčině a ve francouzštině, přičemž Němci využili tlumočení ve svůj prospěch a zmanipulovali Coubertinovu řeč falešnými překlady.²⁶⁰

Domácí propaganda se v Německu uskutečňovala pod heslem „Olympiáda, národní úkol“ („*Olympia, eine nationale Aufgabe*“). Všechny složky obyvatelstva měly být vtaženy do příprav olympijských her a tím se stát jejich účastníky.²⁶¹ Na příkaz Výboru propagandy olympijských her měl být navíc v každém městě a vesnici zřízen místní Olympijský reklamní výbor (*Olympia-Werbeausschuss*).²⁶²

²⁵⁷ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda. Historie nacistických roku 1936*, Praha 2008, s. 44.

²⁵⁸ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 84.

²⁵⁹ Zahraniční propaganda byla realizována částečně přímo z Berlína a pak v zahraničí centrálou Říšských drah pro německý cestovní ruch (*Reichsbahnzentrale für den deutschen Reiseverkehr*; RDV). RDV mělo ve 40 různých zemích přes 44 zastoupení. Srov. KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 92-93.

²⁶⁰ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 81.

²⁶¹ RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 79.

²⁶² BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 79.

Výbor propagandy otevřel na začátku února 1935 v Berlíně pojízdnou olympijskou výstavu „*Olympia-Zug*“, která do léta 1936 projela téměř 100 německými městy. Výstava „*Olympia-Zug*“ se skládala ze tří nákladních automobilů s přívěsy, v jejichž prostorách promítal Výbor propagandy filmové a zvukové dokumenty o dějinách olympijských her a informoval návštěvníky výstavy o probíhajících přípravách berlínské olympiády.²⁶³

Ve snaze vytvořit nový symbol olympijských her vznikl olympijský zvon nesoucí na svém plášti symboly Braniborské brány a říšské orlice svírající ve svých spárech pět olympijských kruhů a na lemu nápis „*Ich rufe die Jugend der Welt*“. Olympijský zvon odlil z 16 000 kg tekutého kovu Spolek pro výrobu lité oceli v Bochumi (*Bochumer Verein für Gussstahlfabrikation*). Bez zvonové hlavy vážil zvon 10 426 kg a s ní 13 841 kg. Na výšku měřil 2,6 m bez zvonové hlavy a s ní 4,3 m. Jeho největší průměr dosahoval šířky 2,8 m.²⁶⁴

Organizační výbor pro XI. olympijské hry v Berlíně nechal zhotovit olympijské průkazy (*Olympia-Ausweis*) pro všechny aktivní a oficiální účastníky olympijských her. Jejich držitelé mohli využívat slevu 60 % na železnici, zadarmo přepravovat zavazadla a sportovní náčiní do 75 kg za osobu, zadarmo využívat berlínskou hromadnou dopravu a při cestách mimo Berlín mohli po Německu cestovat se slevou 33 %.²⁶⁵

Organizační výbor rozeslal 20. prosince 1933 první oficiální pozvánky. Do poloviny roku 1934 obdržel potvrzení o účasti na olympijských hrách od 30 národů a do konce roku 1934 přislíbilo účast celkem 40 národů.²⁶⁶

²⁶³ RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 80.

²⁶⁴ Převoz olympijského zvonu z Bochumi se uskutečnil 16. ledna 1936. Do Berlína dorazil zvon 26. ledna a 11. května byl vyzdvižen do zvonice na říšském sportovišti. Srov. *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 54.

²⁶⁵ Zpráva mezinár. tajemníka Dr. FR. Widimského o zimních olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchen a o přípravách na letní hry v Berlíně při valné hromadě Československého výboru olympijského dne 30. III. 1936, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 55-56.

²⁶⁶ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 73.

6. Štafetový běh s olympijskou pochodní

Štafetový běh s olympijskou pochodní patří dnes už k dlouholetým olympijským tradicím. Myšlenka přenést oheň z řecké Olympie do místa konání olympijských her se zrodila v hlavě německého sportovního funkcionáře a generálního tajemníka Organizačního výboru pro XI. olympiádu v Berlíně, Carla Diema. V roce 1934 předložil Theodor Lewald Diemův návrh členům Mezinárodního olympijského výboru, kteří tento velkolepý nápad přijali.²⁶⁷

Trasa z řecké Olympie do Berlína čítající 3 075 km vedla přes hranice sedmi států. Olympijské výbory Řecka, Bulharska, Jugoslávie, Maďarska, Rakouska, Československa a Německa se měly postarat o organizaci běhu na území svého státu. Štafetového běhu se zúčastnilo přes 3 000 běžců. Běžci si předávali olympijskou pochoděň přibližně po jednom kilometru, přičemž jednotlivé úseky se zkracovaly s ohledem na náročnost terénu. Organizační výbor nechal k této příležitosti vyhotovit speciální pochoděň, která i s rukojetí, vyrobenou z nerezové oceli firmou *Krupp Essen*, vážila 1,3 kg a vydržela hořet až 10 minut.²⁶⁸

První běžec historie, Řek Konstantin Kondylis, opustil s pochodní Olympii přesně v poledne 20. července 1936.²⁶⁹ Aby se zamezilo jakémukoli riziku, doprovázely běžce po celé trase automobily s náhradními běžci a rezervními pochodněmi. V každém větším městě se pořádaly lidové slavnosti, které měly zároveň vyrovnávat případné časové zpoždění běžců.²⁷⁰ Z Olympie vedla trasa do Atén, Delf a Soluně.²⁷¹ V sobotu 25. července dorazil olympijský oheň do městečka Kula na bulharské hranici a mířil dále do hlavního města Sofie. Jugoslávskou hranici překročil běžec s pochodní 26. července hodinu po půlnoci a pokračoval do Bělehradu, kde se objevil následující den ráno. V úterý 28. července se v brzkých ranních hodinách octl na maďarské hranici a ještě ten samý den opustil v 22:00 hod.

²⁶⁷ DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 35.

²⁶⁸ *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 25.

²⁶⁹ Olympijský oheň byl zapálen slunečním paprskem. Srov. PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 120.

²⁷⁰ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 82.

²⁷¹ Trasa územím Řecka byla dlouhá 1 108 km, tedy přes jednu třetinu celé trasy štafetového běhu s olympijskou pochodní. Srov. KRAUSE, G., LIMPET, W., *Olympische Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 7.

Budapešť.²⁷² Ve středu večer dorazil olympijský oheň do Vídně, kde olympijské slavnosti rušili rakouští nacisté svými projevy namířenými proti rakouské vládě a prezidentu Wilhelmu Miklasovi.²⁷³

Jedenáctý den běhu, čtvrtek 30. července v 9:45 hod., předal rakouský běžec olympijskou pochodeň do rukou prvnímu československému běžci. Odevzdání štafety proběhlo v rakouském hraničním městečku Grametten u Nové Bystřice. Místní sokolové a hraničáři postavili u hraničního kamene slavobránu vyzdobenou československou a olympijskou vlajkou. Přes ulici směrem k Rakousku visel nápis „Československá republika Vás vítá!“ a na stranu k Československu „Zdar olympijskému běhu“ (viz. příloha č. 6). Rakouský běžec zapálil na oltáři olympijský oheň. Poté se ujal slova vrchní pořadatel pochodňového běhu, předseda Československé amatérské atletické unie, Ing. Josef Fíkl. Promluvil zde i zástupce rakouského olympijského výboru, jenž popřál pochodňovému běhu mnoho zdaru. Slavnost zakončila československá státní hymna. Na první úsek po československém území s olympijskou pochodní se vydal běžec Jaroslav Vykoupil,²⁷⁴ s velkým státním znakem a nápisem „Pravda vítězí“ na prsou. Od československých hranic každého běžce s olympijským ohněm doprovázela skupina pěti atletů nesoucích na prsou pět zemských znaků Čech, Moravy, Slezska, Slovenska a Podkarpatské Rusi a ještě jedna, početnější skupina běžců tvořená z členů ČAAU a Sokola, jež v rukou nesli koule, oštěp a disk.²⁷⁵

Trasa naším územím měřila celkem 282 km. Olympijskou pochodeň neslo 564 sokolských běžců a členů sportovních klubů. Každý z běžců měl tedy pochodeň nést 500 m.²⁷⁶ Z rakouských hranic pokračoval běh přes Novou Bystřici, Jindřichův Hradec, Soběslav, Sezimovo Ústí a Tábor.²⁷⁷ Tento úsek štafety popsal Ing. Fíkl slovy: „Je nám trochu smutno u srdce, že při vstupu do českého kraje, kam už

²⁷² HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda. Olympijského hry 1936 v Berlíně*, Praha 2008, s. 100-139.

²⁷³ Rakouští nacisté rušili olympijskou slavnost výkřiky „Heil Hitler“ a hesly „Ein Volk – ein Reich“. Rakouská hymna téměř zanikla ve zpěvu německé národní hymny „Deutschland über alles“ a písni Horsta Wessela. Srov. PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979, s. 121-122.

²⁷⁴ Jaroslav Vykoupil (*2. 2. 1898 Šardičky, okr. Vyškov, † 21. 10. 1976 Praha) byl československý atlet. Zúčastnil se olympijských her v Amsterdamu v roce 1928. V disciplíně na 100 m byl vyřazen v meziběhu a na 200 m, 400 m a 4 × 400 m v rozběhích. Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 422.

²⁷⁵ VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 30. července 1936.

²⁷⁶ VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 29. července 1936.

²⁷⁷ LIDOVÉ NOVINY, 31. července 1936.

nezasahuje příliv Němectva, ubito bylo nadšení diváků politickou štvanicí! Ale už Jindřichův Hradec zaplašuje chmury s čela. Dobře jste to, hoši, připravili! Krásná to zde byla olympijská slavnost. A zase dále k Táboru a hlavně k Sezimovu Ústí, kde čeká nás první občan republiky, muž, který také ve svém mládí holdoval sportu a který se k němu i takto přihlásil! Ale tam, u Sezimova Ústí, nebylo ceremonielu! Bylo to upřímné, radostné setkání mužů, kteří mají rádi sport a mládež! Zdržujeme se daleko přes vyměřenou dobu, zdravíme hlavu státu a jeho vzácnou choť, podáváme výklad, představujeme své kamarády a pak propouští nás pan prezident s upřímným přáním všeho zdaru. Probíháme Táborem, Benešovem a když se blížíme ku Praze, je již tmavá noc (...).²⁷⁸

Fíkl pokračoval v líčení běhu hlavním městem Prahou: „Praha, ta naše zlatá Praha, máti měšť, nevítá nás však s nadšením. Snad je ztlumeno v srdcích statisíců, které vroubí ulice po obou stranách! Pankrác a Michle se „vyznamenalý“ úderem kamení do našeho vozu a poházením páchnoucími vejci. Ale to vše nemůže působiti na lidi, kteří konají svoji povinnost. Až teprve Vinohrady a Václavské náměstí dávají průchod potlačovanému obdivu a jásot vítá kavalkádu, která v trati od Musea na Můstek svou krásou prolomila ledy lhostejnosti.“²⁷⁹

Ve 23:00 hod. se měla na Staroměstském náměstí odehrát olympijská slavnost. Už hodinu před začátkem ceremoniálu začala policie vyklízet náměstí a zatlačovala všechny přítomné, kteří si nezakoupili vstupenku, hluboko do ulic, aby znemožnila chystané komunistické demonstrace proti olympijskému štafetovému běhu. Sedm minut po 23. hodině dorazil na Staroměstské náměstí za zvuků fanfár lesních rohů běžec s olympijskou pochodní a rozžehnul olympijský oheň na oltáři vybudovaném uprostřed náměstí. Na stupeň oltáře vystoupil ministr zahraničních věcí Kamil Krofta a jménem prezidenta a vlády československé republiky uvítal ve svém projevu všechny přítomné a běžce, kteří do hlavního města donesli olympijský oheň. Po něm pronesli slavnostní řeč primátor hlavního města Prahy Karel Baxa, zástupce československého olympijského a všesportovního výboru Antonín Jauris a předseda ČAAU Josef Fíkl. Slavnost opět ukončila státní hymna a v 1:00 hod. v noci vyběhl ze Staroměstského náměstí další běžec.²⁸⁰

²⁷⁸ FÍKL, J., *Posvátný oheň z Olympie*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 105-106.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 106.

²⁸⁰ LIDOVÉ NOVINY, 31. července 1936.

Z Prahy²⁸¹ vedla trať olympijského běhu přes Veltrusy, Straškov a Terezín. V Lovosicích a Teplicích se konaly další lidové slavnosti u olympijského oltáře. Štafeta pokračovala dále na říšskoněmecké hranice do Petrovic-Hellendorfu, kde mělo dojít k předání štafety.²⁸²

Posledním běžcem, který donesl olympijskou pochodeň na československo-německé hranice, byl hlavní pořadatel běhu v Československu, Josef Fikl. V Petrovicích-Hellendorfu byly postaveny dvě slavobrány. Československá slavobrána nesla směrem k Československu nápis „Za vítězství olympijské myšlenky“ a na německé straně „Zdravíme sportovce celého světa“. Německá slavobrána měla na obou stranách nápis „*Deutschland grüsst die Jugend der Welt*“. V pátek přesně v 11:45 hod. předal Fikl olympijskou pochodeň do rukou prvního německého běžce, celníka Hellendorfu, Paula Goldammera (viz. příloha č. 7).²⁸³ Starosta Petrovic se krátkým proslovem rozloučil s olympijským ohněm na československé půdě. Za německou říši pozdravil pochodeň hejtman Mutschmann.²⁸⁴

Cestu pochodně z říšskoněmeckých hranic lemovaly oddíly SA, za nimiž se tlačili zvědaví lidé. Vlajky s hákovými kříži zdobily všechny vesnice, městečka a města, kudy vedla trasa olympijské pochodně. Jejich obyvatelé vítali běžce se vztyčenou pravicí. V pátek 31. července krátce po 16. hodině se olympijský oheň objevil v Drážďanech, kde se na obou březích Labe shromáždilo na 200 000 lidí, aby zhlédli olympijskou slavnost. Za zvuků olympijských fanfár se vydal další běžec na cestu. Na sto poštovních holubů vzlétlo k nebi. Drážďanskou olympijskou slavnost zakončila německá národní hymna spolu s písní Horsta Wessela. Trasa běhu vedla dále přes Meißen, Großenhain a dolů k pruským hranicím.²⁸⁵

²⁸¹ Ještě na území hlavního města Prahy došlo na Poříčí a v Libni ke snahám narušit průběh štafetového běhu. Oběma pokusům včas zabránila policie. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 1. srpna 1936.

²⁸² VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 31. července 1936.

²⁸³ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 1. srpna 1936.

²⁸⁴ NÁRODNÍ LISTY, 1. srpna 1936.

²⁸⁵ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 1. srpna 1936.

7. XI. Olympijské hry v Berlíně 1. 8. – 16. 8. 1936

Olympijských her v Berlíně se zúčastnilo asi 4 000 sportovců ze 49 zemí světa.²⁸⁶ Účastníci her se utkali ve 20 olympijských sportech. Soutěžili v lehké atletice, sportovní gymnastice, boxu, šermu, v zápase ve volném stylu, v zápase řecko-římském, ve vzpírání, střelbě, veslařství, plavectví, v moderním pětiboji, v pólu na koních, jízdě na koni, cyklistice, ve fotbale, plachtění a v pozemním hokeji.²⁸⁷ Nově se sportovci utkali v basketballu, kanoistice a házené.²⁸⁸ Kromě toho se v Berlíně uskutečnily také umělecké soutěže a soutěže ve dvou ukázkových sportech: v baseballu a bezmotorovém létání.²⁸⁹

Za účelem propagace olympismu proběhlo v Německu několik vzdělávacích kongresů. Ve dnech od 27. do 31. července se uskutečnil sjezd sportovních lékařů a od 23. do 30. července se v Hamburku konal kongres volného času a odpočinku.²⁹⁰ Organizační výbor olympijských her hostil na své náklady od 23. července do 17. srpna světovou mládež, která se zúčastnila mezinárodního tábora dorostenců a studentů tělesné výchovy. Pozvánku na tyto akce obdržel každý národ, přičemž jedna země mohla vyslat maximálně 30 studentů a 30 dorostenců ve věku od 15 do 18 let. Mezinárodního studentského tábora se zúčastnili studenti z 32 zemí a na tábor dorostenců přijalo pozvání 20 národů.²⁹¹ Účastníci spali ve stanech a měli přesně stanovený harmonogram. Studenti docházeli od 23. do 31. července na přednášky o tělesné výchově. Dorostenecký program zahrnoval sportovní aktivity a prohlídky

²⁸⁶ Odborná literatura se v počtu zúčastněných národů rozchází. Přiklonila jsem se ve své práci k údaji 49 národů, jenž je zmiňován většinou autorů. Srov. BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 91 nebo DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 77. či KRŠÁK, P., *Novověké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 119.

²⁸⁷ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 96-107.

²⁸⁸ KRŠÁK, P., *Novověké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 119.

²⁸⁹ Organizační výbor her směl uspořádat ukázky dvou druhů sportu – jednoho národního sportu (bezmotorové létání) a sportu, který byl pro pořadatelskou zemi neznámý (baseball). Srov. *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 21,35.

²⁹⁰ *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 70,76.

²⁹¹ Československý olympijský výbor obeslal mezinárodního studentský tábor i tábor dorostenců. Srov. WIDIMSKÝ, F., *Zpráva o XI. Olympijských Hrách v Berlíně, přednesená na valné schůzi Č. V. O. 15. III. 1937*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 80.

pamětihodností a krás Berlína a okolí. Obě skupiny pak přihlížely olympijským disciplínám.²⁹²

Vedle štafetového běhu s olympijskou pochodní, vzdělávacích kongresů a táborů propagovaly olympijské hry také vedlejší soutěže: hvězdiová automobilová jízda, hvězdiový let, hvězdiová plavba kanoí, cyklistické putování a letecká akrobacie.²⁹³ Všechny těchto soutěží se zúčastnili také Čechoslováci a skvěle se vyznamenali v leteckých soutěžích a automobilové jízdě. V letecké akrobacii dosáhli českoslovenští vojenští letci s letadly Avia velkých úspěchů. Kapitán Široký se umístil na druhém a štábní kapitán Novák na třetím místě.²⁹⁴ Hvězdiová automobilová jízda se zúčastnil Ing. Vladimír Štůla. Ve voze Škoda Rapid se vydal společně se třemi kamarády za polární kruh a při zpáteční cestě se zúčastnil hvězdiové jízdy. Získal zlatou medaili.²⁹⁵ V hvězdiovém letu do Berlína soutěžilo celkem 52 letadel z 16 států. Československé ministerstvo národní obrany vyslalo do soutěže tři letouny: 2 letadla Praga Air Baby (s posádkami Fuchsa a Hejtmánek a Polma a Pánek) a 1 letadlo Hanáckého Aeroklubu (s posádkou Němeček a Windsor). Kapitán Fuksa dobyl prvního a nadporučík Polma druhého místa. Hanácké letadlo mělo v soutěži nehodu, při níž oba členové posádky zahynuli.²⁹⁶

7.1. Zahájení a program her

V sobotu přesně v 8:00 hod. ráno v ulici *Unter den Linden* probudila obyvatele Berlína do prvního olympijského dne kapela strážního pluku. Olympijská pochodeň mířila z města Luckenwalde do Berlína. V 10:00 hod. se shromáždili čestní hosté k bohoslužbám v Berlínském dóme a v katedrále sv. Hedviky a hned potom se odebrali k pomníku v ulici *Unter den Linden*, kde uctili památku padlých ve válce. Prezident MOV, hrabě Henri de Baillet-Latour, položil jménem všech zúčastněných sportovců na olympijských hrách k pomníku věnec. Zatímco se oddíly *Hitlerjugend* chystaly k pochodu do *Lustgarten*, pokračovali olympijští čestní hosté

²⁹² *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 72-75.

²⁹³ Tamtéž, s. 77-80.

²⁹⁴ Soutěž v letecké akrobacii se odehrála na letišti Rangsdorf a Tempelhof v Berlíně za účasti 14 pilotů z osmy národů. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 30. července 1936, 31. července 1936 a 1. srpna 1936.

²⁹⁵ NÁRODNÍ LISTY, 31. července 1936 a VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 31. července 1936.

²⁹⁶ NÁRODNÍ LISTY, 1. srpna 1936.

do budovy *Altes Museum*, kde je přijal a uvítal ministerský předseda, generálplukovník Hermann Göring.²⁹⁷

Když čestní hosté opouštěli budovu *Altes Museum*, otevřel se před nimi prostor *Lustgarten* zaplněný disciplinovanou mládeží, kterou tvořilo přibližně 30 000 chlapců a dívek z *Hitlerjugend*, *Jungvolk* a *Bund Deutscher Mädel*. K německé mládeži se připojilo ještě 900 studentů tělesné výchovy a sportu z 32 národů a 750 dorostenců z 24 zemí. Po společných zpěvech a proslovech říšského vůdce mládeže, Baldura von Schiracha, říšského sportovního vůdce, Hanse von Tschammer und Ostena, říšského ministra pro vědu, vzdělání a výchovu, Bernharda Rusta a Josepha Goebbelse vběhl do *Lustgarten* běžec s olympijskou pochodní, zapálil oheň na olympijském oltáři a pokračoval dál k říšskému sportovišti. Slavnost mládeže v *Lustgarten* zakončily německá národní hymna a píseň Horsta Wessela.²⁹⁸

Odpoledne v 13:30 hod. přijal v říšské kanceláři členy MOV a německého Organizačního výboru říšský vůdce Adolf Hitler.²⁹⁹ V tuto dobu už se na Květnovém poli (*Maifeld*) scházelo více než 4 000 aktivních účastníků olympijských her z různých koutů světa a 1 650 studentů tělesné výchovy a sportu a dorostenců. Nad nimi a do posledního místa zaplněným stadionem se vznášela německá vzducholod' Hindenburg.³⁰⁰

Krátce před 16. hodinou vstoupil Hitler na Květnové pole, minul nastoupené národní výpravy a zamířil k olympijskému stadionu, kde usedl vedle členů Mezinárodního olympijského výboru, Organizačního výboru a dalších zástupců říšské vlády v čestné lóži (viz. příloha č. 8). V 16:10 hod. se ze zvonice u Maratónské brány ozvaly údery olympijského zvonu, vlajky zúčastněných národů vystoupaly na stožár a začalo defilé národů. Jako první vpochodovala do stadionu řecká výprava. Po ní následovaly ostatní národy podle abecedního pořádku pořadatelské země. Přehlídku uzavírala německá výprava oděná v bílých úborech. Jednotlivé výpravy zdravily čestnou tribunu různými způsoby. Tak jako při zimních olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchen docházelo i zde k záměnám

²⁹⁷ KRAUSE, G., LIMPET, W., *Olympische Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 8-9.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 10-11.

²⁹⁹ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 1. srpna 1936.

³⁰⁰ KRAUSE, G., LIMPET, W., *Olympische Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 12.

olympijského a nacistického pozdravu. Velmi srdečně přijali diváci olympijské výpravy Itálie, Maďarska, Francie, Kanady a Rakouska.³⁰¹

Po Jihoafričanech vstoupila do stadionu československá výprava v bílých košilích s červenou vázankou, modrých kabátcích, šedých kalhotách, hnědých polobotkách a s modrými lodičkami na hlavě.³⁰² V čele československé výpravy šli čtyři zástupci ČSOV: předseda Prof. MUDr. Josef Gruss, místopředseda Jaroslav Čížek, tajemník PhDr. František Widimský a pokladník Rudolf Richter.³⁰³ Čtveřice československých olympijských funkcionářů prošla kolem čestné tribuny se vztyčenou paží. Zbytek československé výpravy pozdravil čestnou lóží pootočením hlavy.³⁰⁴

Po skončení defilé olympijských výprav se z rozhlasu nesla stadionem zahajovací řeč zakladatele moderních olympijských her, Pierra de Coubertina. Poté vstoupil na řečnické pódium, zřízené před čestnou tribunou, Theodor Lewald a pronesl slavnostní projev. Následně vyzval patrona her, Adolfa Hitlera, aby olympijské hry oficiálně zahájil.³⁰⁵ Ten tak učinil větou: „*Ich erkläre die Spiele von Berlin zur Feier der XI. Olympiade neuer Zeitrechnung als eröffnet.*“³⁰⁶ Poté zazněla čestná salva z děl, byla vztyčena olympijská vlajka a z olympijského stadionu vylétlo 30 000 poštovních holubů. Stadionem se rozezněla olympijská hymna, kterou pro XI. olympiádu v Berlíně a budoucí olympijské hry zkomponoval slavný německý hudební skladatel Richard Strauss.³⁰⁷

Na oznamovací tabuli u olympijské brány se objevila Coubertinova slova: „*Sinn olympischer Spiele ist nicht Sieg, sondern Teilnahme, Ziel nicht Kampf, sondern Ritterlichkeit.*“ A konečně nadešel dlouho očekávaný okamžik. Olympijský stadion dostihl poslední běžec štafety s olympijskou pochodní.³⁰⁸ Německý běžec

³⁰¹ LIDOVÉ NOVINY, 2. srpna 1936.

³⁰² VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 30. července 1936.

³⁰³ NÁRODNÍ LISTY, 2. srpna 1936.

³⁰⁴ LIDOVÉ NOVINY, 2. srpna 1936.

³⁰⁵ MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936, s. 13.

³⁰⁶ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 2. srpna 1936.

³⁰⁷ Richard Strauss dirigoval osobně olympijský symfonický orchestr. Srov. MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936, s. 13.

³⁰⁸ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 2. srpna 1936.

středních tratí, Fritz Schilgen,³⁰⁹ proběhl Východní bránou a spěchal po škvárové dráze k Maratónské bráně. Vyběhl schody k oltáři s obří mísou na třech nohách a nechal vzplanout olympijský oheň. Z řad řecké výpravy vystoupil Spiridon Louis, první vítěz maratonu z Athén v roce 1896, oděný v národním kroji a předal Adolfu Hitlerovi olivovou ratolest z Olympie.³¹⁰

Praporečníci zúčastněných národů utvořili půlkruh čelem k hlavní tribuně. Na řečnické pódium vstoupil blondatý Němec, vzpěrač Rudolf Ismayr, aby za všechny sportovce složil olympijskou přísahu. Slib slavnostně zakončilo Händlovo *Hallelujah*. Praporečníci se vrátili zpět do řad a národní výpravy, jedna za druhou, začaly opouštět olympijský stadion.³¹¹ Zahajovací ceremoniál XI. olympijských her skončil v 18:00 hod.³¹²

Večer ve 21:00 hod. se na olympijském stadionu konalo slavnostní představení „*Olympische Jugend*“, jehož autorem byl Carl Diem.³¹³ Slavnostní hra obsahovala několik pohybových a tanečních scén, které vyvrcholily znázorněním olympijské vlajky s pěti kruhy. Olympijskou vlajku, tak jak ji navrhnul Pierre de Coubertin a schválil olympijský kongres v Paříži v roce 1914,³¹⁴ ztvárnily dívky oděné v modrých, černých, žlutých, zelených a červených úborech. Bílé pole vlajky vytvořili chlapci v bílých úborech. Po 23. hodině už diváci opouštěli stadion.³¹⁵

Po skončení všech oficialit, ceremoniálů a představení v první olympijský den, začal 2. srpna vlastní sportovní program:

lehká atletika:	2. – 9. srpna; olympijský stadion
vzpírání:	2. – 5. srpna; <i>Deutschlandhalle</i>
zápas - volný styl:	2. – 4. srpna; <i>Deutschlandhalle</i>
řecko-římský zápas:	6. – 9. srpna; <i>Deutschlandhalle</i>
šerm:	2. – 15. srpna; šermířský sál tělocvičny (říšské sportoviště)

³⁰⁹ DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 41.

³¹⁰ KRAUSE, G., LIMPET, W., *Olympische Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 27-28.

³¹¹ NÁRODNÍ LISTY, 2. srpna 1936.

³¹² *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 2. srpna 1936.

³¹³ *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 43.

³¹⁴ DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 34.

³¹⁵ NÁRODNÍ LISTY, 2. srpna 1936.

moderní pětiboj:	2. – 6. srpna; Döberitz, Wannsee, plavecký a tenisový stadion
pozemní hokej:	2. – 14. srpna; hokejový stadion (říšské sportoviště)
fotbal:	3. – 15. srpna; poštovní stadion, olympijský stadion, sportoviště <i>Mommsen</i> , hřiště <i>Hertha</i>
pólo:	3. – 8. srpna; Květnové pole (říšské sportoviště)
střelba:	6. – 8. srpna; olympijská střelnice Berlín-Wannsee
házená:	6. – 8., 10., 12. a 14. srpna; stadion Neukölln, policejní stadion, sportoviště <i>Hohenzollerndamm</i> , olympijský stadion
cyklistika:	6. – 10. srpna; cyklistický stadion a cyklistická dráha <i>Avus</i>
kanoistika:	7. – 8. srpna; jezero Grünau u Berlína
basketball:	7. – 14. srpna; tenisový stadion (říšské sportoviště)
plavání:	8. – 15. srpna; plavecký stadion (říšské sportoviště)
gymnastika:	10. – 12. srpna; amfiteátr Dietricha Eckarta (říšské sportoviště)
box:	10. – 15. srpna; <i>Deutschlandhalle</i>
veslování:	11. – 14. srpna; jezero Grünau u Berlína
jízda na koni:	12. – 16. srpna; Květnové pole (říšské sportoviště), Döberitz a olympijský stadion
plachtění:	4. – 10. srpna; Kiel
baseball:	12. srpna; olympijský stadion
bezmotorové létání:	4. srpna; letiště Staaken ³¹⁶

Mimo sportovní program se během olympijských her pořádaly různé slavnosti, večírky, audience a párty. Ve středu 29. července se v *Pergamonmuseum* u říšského ministra vnitra Wilhelma Fricka konala audience členů MOV a dalších čestných hostů. Ve středu 5. srpna přijal v prostorách zámku *Charlottenburg* čestné hosty říšský ministr zahraničí Konstantin von Neurath. Následující den uspořádala říšská vláda oficiální uvítání zahraničních hostů ve Státní opeře v ulici *Unter den Linden*. V pátek 7. srpna se konala v budově *Haus der Flieger* audience u říšského

³¹⁶ *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 29-35.

ministra války, generála Wernera von Blomberga. Ve středu 12. srpna v říšském kancléřství přivítal čestné hosty Adolf Hitler. Nejvelkolepější slavnost pro přibližně 1 000 hostů uspořádal v sobotu 15. srpna říšský ministr propagandy Joseph Goebbels na ostrově *Pfaueninsel* u řeky Havoly.³¹⁷

7.2. Československá výprava na berlínské olympiádě

Na XI. olympijské hry do Berlína odjela dosud nejpočetnější československá výprava, skládající se podle údajů ČSOV ze 183 aktivních účastníků her (z toho 16 žen), 81 funkcionářů ČSOV a 22 pomocníků (viz. příloha č. 9 – jmenovitý seznam československých účastníků her).³¹⁸ Početná československá výprava odcestovala do Berlína ve dvou skupinách. První část výpravy odjela ve čtvrtek 30. července v 8:56 hod. z Masarykova nádraží. Druhá skupina československých reprezentantů měla do Berlína dorazit o týden později, ve čtvrtek 6. srpna.³¹⁹ Na Anhaltském nádraží v Berlíně čekalo na československé reprezentanty slavnostní uvítání. Za Německý olympijský výbor k nim promluvil delegát Mayer a uvítal je také československý vyslanec v Berlíně Dr. Vojtěch Mastný. Na nádraží nasedli českoslovenští sportovci do přistavených autobusů, které je zavezly do olympijské vesnice. Po cestě se zastavili v ulici *Unter den Linden*, kde k hrobu Neznámého vojína položili vavřínový věnec a minutou ticha uctili památku padlých ve světové válce.³²⁰

Československou výpravu ubytovali organizátoři her na severním konci olympijské vesnice v leteckých kasárnách. Po celou dobu ubytování byli sousedy Čechoslováků Němci na jedné a Rumuni, Maďaři a Japonci na druhé straně. Dům, kde českoslovenští sportovci po dobu konání olympijských her bydleli, se jmenoval

³¹⁷ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 93.

³¹⁸ Náklady 102 sportovců a 18 funkcionářů hradil ČSOV, ostatní se vydali do Berlína na vlastní účet. Srov. *Československá účast na Olympijských Hrách zimních i letních 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 99.

³¹⁹ Do Berlína odjeli 30. července 4 zástupci ČSOV, lehcí atleti, řecko-římstí zápasníci, vzpěrači, cyklisti, kanoisti, střelci, šermíři, lékaři, kuchař a skupina 30 dorostenců. Železniční správa vyšla olympijským reprezentantům vstříc a poskytla jim na cestu 3 zvláštní vozy. Ve druhé skupině odjeli do Berlína sokolové a sokolky, basketbalový tým, rohovníci, jezdci, veslaři a plavci. Srov. VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 29. července 1936 a VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 30. července 1936.

³²⁰ LIDOVÉ NOVINY, 31. července 1936.

Somme a jídelna nesla název Argonen. Československá výprava si s sebou přivezla také kuchaře z Prahy, takže po celou dobu her dostávala stravu, na níž byla zvyklá.³²¹

7.2.1. Lehká atletika

Do Berlína odjelo celkem 32 československých lehkých atletů (z toho 1 závodnice). Zúčastnili se téměř všech lehkoatletických disciplín kromě běhu na 100 m, na 200 m a 5 000 m. Jediná československá závodnice soutěžila v hodu diskem. Českoslovenští atleti podali v Berlíně velmi slabé výsledky. Podle slov K. Chotěbořského, náčelníka Československé amatérské atletické unie a vůdce lehkoatletické výpravy, se to s ohledem na nedostatečné olympijské přípravy a jejich slabé výkony podávané před olympiádou, dalo očekávat.³²²

Ve většině lehkoatletických disciplín se českoslovenští sportovci neprobojovali ani do finále. V závodě na 400 m postoupil Karel Kněnický do dalšího kola, když ve svém rozběhu skončil na druhém místě s časem 49,6 s. Jeho výkon v meziběhu však na finálový postup nestačil.³²³ V běhu na 800 m startovali za Československo Evžen Rošický a Stanislav Otáhal. Ani jeden z nich se neprobojoval do meziběhů.³²⁴ Otáhal doběhl ve třetím rozběhu osmý v čase 1:57,8 min a Rošický se umístil ve čtvrtém rozběhu na pátém místě s časem 1:59,4 min.³²⁵ V závodě na 1 500 m startovalo celkem 53 atletů, kteří byli rozřazeni do 4 rozběhů po 13 či 14 běžcích. Čechoslovák Bedřich Hošek běžel ve třetím rozběhu. Ačkoli s časem 3:59,4 min docílil nového československého rekordu, do meziběhů nepostoupil.³²⁶

Závodě na 10 000 m se zúčastnil jediný československý reprezentant Ludvík Bombík. Přestože běžel dobře, nedosahoval výkonů silné konkurence. Umístil se na 22. místě, sedmý od konce s časem 32:12 min.³²⁷ V překážkovém běhu na 110 m se utkalo celkem 36 atletů rozdělených do šesti rozběhů. Československý běžec, Ludvík

³²¹ O stravu československých sportovců v olympijské vesnici se staral Antonín Škapa (šéf kuchyně v olympijské vesnici) spolu s Josefem Novákem (kuchař). Srov. LIDOVÉ NOVINY, 29. července 1936.

³²² CHOTĚBOŘSKÝ, K., *O našich lehkých atletech v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 107-109.

³²³ NÁRODNÍ LISTY, 7. srpna 1936.

³²⁴ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 3. srpna 1936.

³²⁵ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně*. (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 186.

³²⁶ LIDOVÉ NOVINY, 6. srpna 1936.

³²⁷ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 3. srpna 1936.

Kománek, protnul cíl v pořadí pátý a byl z disciplíny vyřazen.³²⁸ Ani v překážkovém běhu na 400 m neuspěl československý reprezentant Ernst Berndt.³²⁹

Rozběhy v překážkovém běhu na 3 000 m (jinak také *steeple-chase*) se odehrály navečer 3. srpna. Běžci překonávali na trati 32 dřevěných bariér a 6 vodních příkopů s překážkou. Účastníci této disciplíny se rozdělili do třech rozběhů, z nichž v každém byl jeden Čechoslovák. V prvním rozběhu ve vnitřní dráze běžel Bedřich Hošek, kterého v závodě provázela smůla. Na konci třetího kola zakopl pravou nohou o překážku a upadl. Na začátku pátého kola zabrkł špičkou pravé nohy o bariéru a spadl do vodního příkopu. Ještě chvíli v běhu pokračoval, ale nakonec závod vzdal. V druhém rozběhu závodil Václav Hošek. Běžel pomalu, ale bez pádu. Do cíle doběhl devátý (předposlední) a byl ze závodu vyřazen. V posledním rozběhu startoval Josef Hušek. Bohužel i on upadl na začátku čtvrtého kola a porazil dva atlety před ním. Ani on se do finále nedostal. Do cíle doběhl poslední.³³⁰

K oběma štafetovým běhům 4 × 100 m a 4 × 400 m byla přihlášena také československá mužstva. V rozběhu štafety 4 × 100 m mělo československé mužstvo startovat spolu s německým, kanadským, švédským, švýcarským a řeckým týmem. V den rozběhů se však českoslovenští atleti na start nedostavili. Na 4 × 400 m mělo československé štafetové mužstvo velmi malé šance proti Německu, Kanadě, Itálii a Jižní Africe. Československý tým běžel v sestavě Heinz Lorenc, Evžen Rošický, Břetislav Krátký a Karel Kněnický.³³¹ Přestože do cíle doběhli poslední v čase 3:22 min, vytvořili nový československý rekord.³³²

Ve skoku dalekém museli soutěžící při vylučovacích skocích překonat stanovený limit 7,15 m. V této soutěži startovali Čechoslováci Jiří Hoffmann, Josef Vosolsobě a Rudolf Polame, z nichž jen Vosolsobě splnil limit skokem 7,25 m a postoupil do druhého kola. Podruhé už Vosolsobě štěstí neměl. Při prvním skoku přešlápl, jeho druhý skok měřil jen 7,03 m a třetí 7,18 m. Ani jeden z jeho pokusů nedosáhl předchozího limitu. Ze 48 startujících skončil na 14. místě.³³³

³²⁸ LIDOVÉ NOVINY, 6. srpna 1936.

³²⁹ LIDOVÉ NOVINY, 4. srpna 1936.

³³⁰ LIDOVÉ NOVINY, 4. srpna 1936.

³³¹ NÁRODNÍ LISTY, 9. srpna 1936.

³³² CHOTĚBOŘSKÝ, K., *O našich lehkých atletech v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 108.

³³³ NÁRODNÍ LISTY, 5. srpna 1936.

Další skokanská disciplína, skok o tyči, musela být vlivem špatného počasí ve středu 5. srpna několikrát přerušována. V dopoledních skocích dosáhlo 24 závodníků kvalifikační výšky 3,8 m a postoupilo do konečného boje. Mezi nimi byli i českoslovenští skokani Jan Korejs a Miroslav Klásek. Odpolední finále se zahájilo na limitu 3,6 m a laťka se pak zvyšovala vždy po 20 cm. Klásek dosáhl 3,80 m a Korejs, který skočil 4 m, se společně s 11 soupeři dělil o 6. místo.³³⁴

Ve skoku vysokém podali českoslovenští závodníci Břetislav Krátký a Zdeněk Sobotka velmi slabé výkony. Očekávalo se, že dosáhnou kvalifikačního limitu 185 cm a postoupí do finálového boje.³³⁵ Oba zklamali. Krátký skočil pouze 170 cm a Sobotka 175 cm.³³⁶ V Trojskoku splnilo limit 14 m 22 sportovců z 31 startujících.³³⁷ Bohužel Čechoslovák Ludvík Kománek neskočil stanovený limit a byl ze soutěže vyřazen.³³⁸

Ve vrhu koulí 2. srpna reprezentovali československé barvy 3 atleti: František Douša, Jiří Hoplíček a Miroslav Vítek. Stanoveného limitu 14,50 m dosáhli v dopoledních kvalifikačních hodech jen dva z nich: Douša hodem 15,28 m a Hoplíček s 14,95 m.³³⁹ V odpoledním finále ale ani jeden nepotvrdil svůj výkon z dopoledne a tak ze soutěže oba Čechoslováci vypadli.³⁴⁰ V hodu kladivem se československým sportovcům také nedařilo. Předepsaný kvalifikační hod byl stanoven na 46 m. Jaroslav Eliáš a Jaroslav Knotek nedosáhli ani výkonů, které podávali před olympiádou. Eliáš hodil napoprvé jen 43,25 m. Druhý hod by sice na kvalifikaci stačil, jenže přešlápl. Třetí Eliášův hod měřil 44,99 m. Knotkovi se nejvíce podařil první hod 45,50 m. Druhý a třetí hod měřil okolo 50 m, ale u obou přešlápl.³⁴¹

V hodu diskem se dvěma československým reprezentantům také nepodařilo splnit stanovenou délku 44 m a kvalifikovat se do finále. Limit byl značně vysoký, neboť ho dosáhlo jen 12 závodníků z 30 startujících. Miroslav Vítek hodil napoprvé

³³⁴ LIDOVÉ NOVINY, 6. srpna 1936.

³³⁵ LIDOVÉ NOVINY, 2. srpna. 1936.

³³⁶ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně.* (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 187.

³³⁷ LIDOVÉ NOVINY, 7. srpna 1936.

³³⁸ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně.* (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 187.

³³⁹ Tamtéž, s. 188.

³⁴⁰ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 3. srpna 1936.

³⁴¹ LIDOVÉ NOVINY, 4. srpna 1936.

40 m, jeho druhý hod byl mnohem slabší a třetí hod měřil jen něco málo přes 36 m. Všechny tři pokusy druhého československého závodníka se pohybovaly okolo 40 m.³⁴² V ženské soutěži v hodu diskem startovala jediná československá závodnice Markéta Schieferová. Ani jí se bohužel nepodařilo kvalifikovat se do finále. Hodila 34,03 m a zařadila se tak na 13. místo.³⁴³

Do soutěže v hodu oštěpem přihlásil ČSOV Pavla Malu a Josefa Kleina, sportovce kteří kvalifikační délky 60 m nedosahovali ani doma před odjezdem do Berlína. Zejména Klein vykazoval velmi slabé výsledky. Takže do nich nikdo žádné naděje na postup do finále nekládal.³⁴⁴

K nápravě dosavadních neúspěchů československých lehkých atletů přispěl nejvíce chodec Jaroslav Štork-Žofka, který startoval v chodeckém závodě na 50 km. Spolu s ním měli závodit ještě dva českoslovenští chodci, Balšán a Jirásek. Ti však kvůli vysokým finančním nákladům nakonec do Berlína nejeli. Závod byl zahájen 5. srpna ve 13:30 hod. za celkové účasti 36 atletů. Po startu šli chodci jedno kolo na olympijském stadionu, pak opustili stadion Maratónskou bránou a prošli několika uličkami berlínského předměstí. Dále vedla trať podél automobilové závodní dráhy *Avus*, Grunewaldského nádraží a pak alejí až k Postupimi, kde se chodci obraceli zpět. Od startu se vedení ujal Švéd Segerstroem. Štork-Žofka byl zatím čtvrtý. Už na 10. km se Štork-Žofka vypracoval na třetí místo. V 15. km se v popředí stále držel Segerstroem následován československým chodcem. V 17. km přidal Štork-Žofka tempo a ujal se vedení, které si udržel až do poloviny závodu, kde vedení převzal Lotyš Dahlinsch, za ním Štork-Žofka následován Angličanem Whitelockem. Na 30. km Čechoslovák polevil a propadl se na 5. pozici. Před sebou měl vedoucího Dahlinsche, druhého Whitelocka a dále Švýcara Schwaba a Němce Bleuweisse. Na 33. km se Whitelock probíjaval do popředí. Štork-Žofka se vypracoval na 4. místo. V 35. km se československý chodec objevil na druhé pozici za stále vedoucím Whitelockem. Toto místo si udržel až do 40. km. V posledních 10 km ho předstihli Švýcar Schwab a Lotyš Bubenko. Do cíle došel Štork-Žofka čtvrtý v čase 4:34:00,2 hod.³⁴⁵

³⁴² LIDOVÉ NOVINY, 6. srpna 1936.

³⁴³ NÁRODNÍ LISTY, 5. srpna 1936.

³⁴⁴ NÁRODNÍ LISTY, 7. srpna 1936.

³⁴⁵ LIDOVÉ NOVINY, 6. srpna 1936.

Josef Klein reprezentoval Československo v desetiboji. Desetibojařské disciplíny byly rozděleny do dvou dnů. První den desetiboje, 7. srpna, se 28 závodníků utkalo v běhu na 100 m, skoku dalekém, vrhu koulí, skoku vysokém a v běhu na 400 m. Následující den pokračoval desetiboj překážkovým během na 110 m, hody diskem, skoky o tyči, hody oštěpem a během na 1 500 m. Klein získal ve všech disciplínách celkem 5 883 bodů a umístil se na 16. místě ze 17 atletů, kteří závod dokončili.³⁴⁶

Maratónský běh se uskutečnil v poslední den lehkootletických disciplín. V tomto závodě na 42,2 km se utkalo 56 závodníků, mezi nimiž závodili také tři Čechoslováci: Jan Takač, Miloslav Luňák a Josef Šulc. Favoritem závodu byl vítěz maratónu z posledních her v Los Angeles, Argentinec Zabala. Ten však v 29. km padl vysílený k zemi. Přestože po několika vteřinách vstal a pokračoval v běhu, závod přeci jenom vzdal. Maratón nedokončilo ještě devět dalších atletů.³⁴⁷ Českoslovenští sportovci se umístili takto: 19. Luňák (2:50:26 hod.), 21. Takač (2:51:20 hod.) a 38. Šulc (3:11:47,4 hod.).³⁴⁸

7.2.2. Těžká atletika

Československá výprava těžkých atletů se skládala ze tří skupin: ze vzpěračů, zápasníků ve volném stylu a zápasníků řecko-římských. Každá skupina měla svého vedoucího, který se o závodníky staral a zajišťoval tréninky před odjezdem do Berlína i během olympiády v olympijské vesnici. Vzpěrače vedl Josef Matějček, o zápasníky ve volném stylu se staral Evžen Fleischmann a vůdcem řecko-římských zápasníků se stal Josef Beránek. Největší naděje se vkládali do zápasníka Josefa Klapucha a vzpěrače Václava Pšeničky, u nichž se očekávalo dobré umístění. Ostatní

³⁴⁶ Klein podal v desetiboji následující výkony: běh na 100 m za 11,6 s., skok daleký 6,22 m, vrh koulí 10,99 m, skok vysoký 1,55 m, běh na 400 m za 53,3 s., běh na 110 m překážky za 17,3 s., hod diskem 35,88 m, skok o tyči 3,10 m, hod oštěpem 51,72 m a běh na 1 500 m za 4:49,6 s. Srov. NÁRODNÍ LISTY, 8. a 9. srpna 1936.

³⁴⁷ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 10. srpna 1936.

³⁴⁸ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně.* (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 187.

zápasníci a vzpěrači mohli jen mile překvapit, jak se stalo např. u zápasníka Josefa Herdy, jenž vybojoval pro Československo stříbrnou medaili.³⁴⁹

Zápasy ve volném stylu začaly v neděli večer a skončily ve středu 5. srpna po 3. hodině ranní. Českoslovenští sportovci se tohoto olympijského sportu zúčastnili na olympijských hrách v Berlíně poprvé.³⁵⁰ V lehké váze (do 66 kg) zápasilo 14 závodníků, mezi nimi také Čechoslovák Václav Brdek. V neděli bojoval Brdek s Japoncem Kazamou, který ho porazil za 14:30 min.³⁵¹ V pondělí mu Němec Ehrh uštědřil druhou porážku a vyřadil ho tak ze soutěže.³⁵²

V bantamové váze (do 56 kg) startovalo 14 zápasníků. Československý reprezentant, Antonín Nič, velmi zklamal ty, kteří prosazovali jeho vyslání do Berlína.³⁵³ V prvním zápase ho porazil Ital Nizzola za 5:30 min. V druhém kole se Nič nechal ve velmi krátkém čase po začátku zápasu (1:6 min) položit na lopatky od Belgičana Laporta.³⁵⁴ Vlastnil dvě porážky a v zápase skončil.

V pérové váze (do 61 kg) se československému zápasníkovi Karlu Kváčkovi také nedařilo. Navíc nastoupil k zápasu se silnou angínou. V prvním kole se utkal s Jihoafričanem Hallem, který ho porazil na body (viz. příloha č. 10). V druhém kole ho z dalších zápasů vyřadil Kanadčan Pettigrew.³⁵⁵

Ve welterové váze (do 72 kg) neuspěl další československý zápasník Alois Samec. Nejdřív ho porazil Švéd Andersson za 5:20 min a v druhém kole ho ze soutěže vybodoval Australan O'Hara.³⁵⁶

Ve střední váze (do 79 kg) mile překvapil Čechoslovák Jaroslav Sysel, který v 1. kole porazil Angličana Jefferse za 5:24 min a kvalifikoval se do dalšího kola.³⁵⁷ V dalším zápase Sysel opět uspěl, když dostal Belgičana Hoorebeka za 3:15 min na

³⁴⁹ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 109-110.

³⁵⁰ Tamtéž, s. 112.

³⁵¹ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 3. srpna 1936.

³⁵² NÁRODNÍ LISTY, 4. srpna 1936.

³⁵³ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 112.

³⁵⁴ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 108.

³⁵⁵ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 112.

³⁵⁶ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 109.

³⁵⁷ LIDOVÉ NOVINY, 4. srpna 1936.

lopatky.³⁵⁸ V třetím kole utřžil Sysel po dlouhé náročné obraně porážku od silného soupeře, Fina Luukka.³⁵⁹ Sysel, lehce raněný ze zápasu s Finem, nastoupil do čtvrtého kola, kde se utkal s Francouzem Poilvém. Ten Čechoslováka položil za 6:20 min na lopatky. Sysel se umístil na velmi pěkném pátém místě.³⁶⁰

V polotěžké váze (do 87 kg) zápasilo 12 těžkých atletů. Československý zápasník Hubert Prokop se v prvním kole utkal s Němcem Siebertem a po velmi těžkém boji mu podlehl na body.³⁶¹ V druhém kole zápasil s Australanem Scarfem, nad nímž na body zvítězil.³⁶² Ve třetím kole utřžil druhou porážku od Švýcara Dätwylera, který ho za 2 min položil na lopatky a tím ho ze soutěže vyřadil.³⁶³

Do zápasu ve volném stylu v těžké váze (přes 87 kg) nastoupil Josef Klapuch, od kterého se očekávalo, že přiveze domů medaili. Zápas pro něj začal porážkou od Estonce Palusaly po 10:50 min. V druhém zápase zvítězil Klapuch nad Belgičanem Charlierem po 7:40 min a vyřadil ho ze soutěže. Třetí kolo vybodoval Němce Gehringa a v posledním utkání se Klapuchovi podařilo položit na záda Švéda Ackerlindha. Josef Klapuch získal stříbrnou medaili.³⁶⁴

Ve čtvrtek 6. srpna, hodinu před polednem, byly zahájeny řecko-římské zápasy.³⁶⁵ V bantamové váze hájil československé barvy Ferdinand Hýža. Hned v prvním kole se mu podařilo krásné vítězství vybodováním olympijského vítěze z Los Angeles, Němce Brendela.³⁶⁶ Ve druhém kole zvítězil na body po velmi náročném zápase se silným soupeřem Turkem Erkmenem a kvalifikoval se do třetího kola.³⁶⁷ Ve třetím kole svedl vcelku vyrovnaný boj s Finem Perttunenem, avšak tři

³⁵⁸ NÁRODNÍ LISTY, 5. srpna 1936.

³⁵⁹ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 112-113.

³⁶⁰ VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 5. srpna 1936.

³⁶¹ LIDOVÉ NOVINY, 4. srpna 1936.

³⁶² NÁRODNÍ LISTY, 5. srpna 1936.

³⁶³ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 113.

³⁶⁴ Zlatou medaili si odnesl Estonec Palusala, který jako jediný porazil Čechoslováka Klapucha. Srov. *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 110.

³⁶⁵ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 5. srpna 1936.

³⁶⁶ LIDOVÉ NOVINY, 7. srpna 1936.

³⁶⁷ LIDOVÉ NOVINY, 8. srpna 1936.

minuty před koncem zápasu povolil a skončil na lopatkách. Z 18 zápasníků se Hýža zařadil na čestné osmé místo.³⁶⁸

František Janda podal v pérové váze slabší výkony. V prvním zápase sice porazil Jugoslávce Sestaka na body,³⁶⁹ ale v druhém kole ho porazil na body Rumun Horvát a ve třetím kole položil Jandu na záda Maďar Mori po 14:50 min.³⁷⁰

V lehké váze reprezentoval Československo Josef Herda. V prvním kole porazil na lopatky Švýcara Hollingera.³⁷¹ V druhém zápase opět zvítězil tentokrát na body nad Maďarem Kalmanem.³⁷² Ve čtvrtém kole zápasu se Herda utkal s velmi silným soupeřem, Italem Molfinem, a porazil ho za 13:37 min. Tímto vítězstvím se dostal mezi nejlepší čtyři zápasníky. V pátém kole utřžil první bodovou porážku od Fina Koskela. Ve finále Herda velmi jistě vybodoval Estonce Väliho, což mu přineslo při jedné porážce stříbrnou medaili.³⁷³ Herda měl na olympiádě velké problémy s udržení váhy. Musel se hlídat a denně vážit, aby nepřesáhl stanovený limit váhy.³⁷⁴

Ve welterové váze zápasil Čechoslovák Karel Zvonař. Z prvního zápasu si odnesl bodové vítězství nad Turkem Boytorunem. V druhém zápase ho na body porazil Ital Tozzi.³⁷⁵ Švéd Svedberg uštědřil Zvonařovi druhou porážku za 4:19 min a vyřadil ho tím ze soutěže.³⁷⁶

Spolu s 15 závodníky startoval Čechoslovák Josef Příbyl ve střední váze. V prvním kole prohrál s Jugoslávцем Kisseem za 14:25 min. Ve druhém kole se Příbylovi podařilo vyhrát nad Francouzem Pigeotem za 3:37 min. Ve třetím kole ho prohra s Maďarem Palotássem za 7:19 min vyloučila ze soutěže.³⁷⁷

³⁶⁸ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 113.

³⁶⁹ LIDOVÉ NOVINY, 7. srpna 1936.

³⁷⁰ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 111.

³⁷¹ LIDOVÉ NOVINY, 8. srpna 1936.

³⁷² NÁRODNÍ LISTY, 8. srpna 1936.

³⁷³ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 112.

³⁷⁴ NÁRODNÍ LISTY, 9. srpna 1936.

³⁷⁵ LIDOVÉ NOVINY, 8. srpna 1936.

³⁷⁶ NÁRODNÍ LISTY, 9. srpna 1936.

³⁷⁷ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 114.

V polotěžké váze soutěžil Čechoslovák František Mráček. V prvním zápase se utkal s Norem Knutsenem a prohrál za 3:44 min.³⁷⁸ V druhém zápase ho vybodoval Turek Avcioglu. Mráček vlastnil dvě porážky a byl tedy ze zápasů vyřazen.³⁷⁹

V těžké váze zastupoval Československo Josef Klapuch a patřil mezi favority zápasu. V prvním kole se mu podařilo položit Lotyše Sweyniekse v krátkém čase 3:05 min.³⁸⁰ V druhém zápase Klapuch prohrál s Němcem Hornfischerem na body.³⁸¹ K třetímu utkání s poměrně slabým Italem Donatim se Klapuch dostavil bohužel se zpožděním. Soudci ho proto ze soutěže vyloučili. Klapuch nedorazil k zápasu včas, protože omylem jel autobusem z olympijské vesnice na stadion, místo do *Deutschlandhalle*, která se nachází asi 30 km od vesnice. Ze stadionu sice ihned zamířil do *Deutschlandhalle*, ale přesto přijel k utkání pozdě.³⁸²

V neděli ve 20:00 hod. začali těžcí atleti soutěžit v *Deutschlandhalle* ve vzpírání břemen v pérové a lehké váze a skončili až v ranních hodinách. Vzpíralo se v olympijském trojboji: v tahu, trhu a nadhozu soupažně.³⁸³ V pérové váze zastupoval Československo František Šimůnek, který v soutěži velmi zklamal. Podlehл trémě a zůstal o celých 17 kg za svým výkonem ve vylučovacích zápasech v Praze.³⁸⁴ Šimůnek vzepřel 250 kg a umístil se na 19. místě.³⁸⁵ Také v lehké váze zklamal československý vzpěrač Antonín Balda, jenž zůstal daleko za svým výkonem v Praze a musel dokonce základní pokus opakovat. Vzepřel pouhých 280 kg, ačkoliv v Praze jeho výkon činil 305 kg.³⁸⁶ Balda se umístil na 13. místě.³⁸⁷

V pondělí se vzpíralo v polotěžké váze, v které soutěžil Čechoslovák Josef Brumlík. V této váze zvítězil olympijský vítěz z Los Angeles Francouz Hostin,

³⁷⁸ LIDOVÉ NOVINY, 8. srpna 1936.

³⁷⁹ NÁRODNÍ LISTY, 8. srpna 1936.

³⁸⁰ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen, Band 2: Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936, Altona-Bahrenfeld 1936*, s. 113.

³⁸¹ NÁRODNÍ LISTY, 8. srpna 1936.

³⁸² LIDOVÉ NOVINY, 10. srpna 1936.

³⁸³ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 3. srpna 1936.

³⁸⁴ LIDOVÉ NOVINY, 4. srpna 1936.

³⁸⁵ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně*. (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 192.

³⁸⁶ LIDOVÉ NOVINY, 4. srpna 1936.

³⁸⁷ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně*. (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 192.

jemuž se podařilo vytvořit nový olympijský rekord s 372,5 kg. Brumlík vzepřel 325 kg a obsadil 12. místo.³⁸⁸

Poslední vzpírání ve střední a těžké váze se odehrálo ve středu 5. srpna v 20:00 hod. Dostavil se také říšský kancléř Adolf Hitler, aby bedlivě sledoval výkony německých vzpěračů. Stal se však svědkem porážky řečníka olympijské přísahy, Rudolfa Ismayra, od černocho El Touniho z Egyptu. Po této porážce Hitler *Deutschlandhalle* opustil a nebyl už svědkem úžasného výkonu a vítězství Němce Mangera v těžké váze. Čechoslovák Josef Hantych vzpíral ve střední váze velmi dobře a dokonce překonal dva československé rekordy.³⁸⁹ S výkonem 327,5 kg obsadil 10. místo.³⁹⁰

Ve vzpírání v těžké váze mělo Československo dva zástupce: Václava Pšeničku a Václava Bečváře. V této disciplíně startovali velmi silní soupeři: Němci Manger a Wahl, Egyptan Hussein a Angličan Walker.³⁹¹ Nejvíce nadějí vkládali Čechoslováci do Pšeničky. Ten zůstal v tahu o celých 10 kg za Němcem Mangerem. V trhu získal 2,5 kg navíc a v nadhozu soupažně vzepřel s Němcem stejně 155 kg. S rozdílem 2,5 kg od vítěze Mangera (410 kg) se Pšenička umístil na 2. místě s 402,5 kg a dobyl tak pro Československo další stříbrnou medaili.³⁹² Druhý československý reprezentant, Bečvář, obsadil 10. místo s 355 kg.³⁹³

7.2.3. Šerm

Českoslovenští šermíři zahájili olympijskou přípravu už v září 1935. Šermířský svaz sestavil podle dosavadních výsledků na závodech seznam šermířů, kteří pro olympijskou reprezentaci přicházeli v úvahu. V únoru, dubnu a červnu 1936 pak proběhly olympijské eliminační soutěže a výsledky z nich spolu s výsledky z mistrovství republiky a z jiných turnajů rozhodly o definitivní sestavě šermířského

³⁸⁸ LIDOVÉ NOVINY, 5. srpna 1936.

³⁸⁹ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 111.

³⁹⁰ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně*. (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 192.

³⁹¹ LIDOVÉ NOVINY, 4. srpna 1936.

³⁹² VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 6. srpna 1936.

³⁹³ FASSATI, M. a kol., *Malá encyklopedie olympijských her*, Praha 1982, s. 296.

mužstva. ČSOV vyslalo na olympijské hry celkem 12 šermířů ve všech třech zbraních a také 2 šermířky.³⁹⁴

Šermířské disciplíny začaly v neděli 2. srpna o 9. hodině ranní soutěží mužstev ve fleretu. Přihlásilo se celkem 18 týmů, které v 1. kole vytvořily šest skupin. Českoslovenští šermíři (František Vohryzek, Jiří Jesenský, Bohuslav Kirchman a Hervarth Frass) se v 1. kole utkali s Dánskem, nad nímž zvítězili 13:3, a s Argentinou, s níž prohráli 4:12. Československé mužstvo postoupilo do 2. kola, v kterém se mělo utkat s Belgií a Rakouskem. Oba zápasy však pro československý tým skončily porážkou: s Belgií 5:11 a s Rakouskem 4:12. Československé mužstvo bylo tímto ze soutěže mužstev ve fleretu vyřazeno.³⁹⁵

V úterý 4. srpna ráno se československé šermířky, Carmen Raisová a Marie Šedivá, zúčastnily 1. kola dámské soutěže jednotlivců ve fleretu. Ani jedna však nepostoupila do druhého kola.³⁹⁶ Následující den se Kirchman, Jesenský a Frass utkali v soutěži jednotlivců ve fleretu. Z 1. kola postoupili do 2. kola Kirchman a Jesenský. Ve 2. kole zvítězil Jesenský nad Němcem Heinem a nad Rakušanem Ritzem a kvalifikoval se tak do 3. kola. Kirchman měl ve 2. kole jen jedno vítězství a odpadl.³⁹⁷ Ve 3. kole měl Jesenský silné soupeře: Němce Casmira, Itala Guaragna a Maďara Hasztesy. V této konkurenci neobstál a byl vyřazen.³⁹⁸

V pátek 7. srpna byla zahájena soutěž mužstev v šermu kordem. Českoslovenští šermíři (Josef Kunt, Robert Bergmann, Fr. Vohryzek a B. Kirchman) dobyli velmi cenného vítězství nad favoritem soutěže, Maďarskem, skóre 8½:7½.³⁹⁹ Vítězstvím nad Maďarskem se Československo kvalifikovalo do druhého kola, kde se mělo postavit proti šermířům ze Spojených států amerických a Itálie. Utkání se silným americkým mužstvem skončilo československou porážkou v poměru 10:6. Jak se předpokládalo, prohráli Čechoslováci i s Itálií skóre 4½:8½. Tím pro československé šermíře soutěž mužstev v kordu skončila.⁴⁰⁰

³⁹⁴ JUNGSMANN, J., *Příprava šermířů na Olympijské Hry v Berlíně 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 143-145.

³⁹⁵ V zápasu s belgickým mužstvem nastoupil místo Frasse Josef Hildebrand. Srov. PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 3. srpna 1936.

³⁹⁶ LIDOVÉ NOVINY, 5. srpna 1936.

³⁹⁷ NÁRODNÍ LISTY, 6. srpna 1936.

³⁹⁸ LIDOVÉ NOVINY, 7. srpna 1936.

³⁹⁹ VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 7. srpna 1936.

⁴⁰⁰ Se spojenými státy se Československo utkalo v obsazení: Václav Rais, J. Kunt, R. Bergmann a Alfréd Klausnitzer. Srov. NÁRODNÍ LISTY, 8. srpna 1936.

Soutěže jednotlivců v šermu kordem se zúčastnili tři českoslovenští šermíři: R. Bergmann, J. Kunt a Fr. Vohryzek. Bohužel všichni tři vypadli hned v prvním kole.⁴⁰¹

Ve středu 12. srpna startovalo československé mužstvo v šermu šavlí. V 1. kole se utkalo s mužstvy Řecka a Polska. V šermu s řeckým týmem vyhráli Čechoslováci s velkou převahou 11:5.⁴⁰² S Polskem československý tým prohrál 3:9.⁴⁰³ V 2. kole nedosáhli Čechoslováci úspěchu. Bojovali s mužstvem holandských šermířů, kteří nad nimi zvítězili 12:4. Také druhé utkání skončilo pro československé šermíře prohrou s Itálií 5:9 a do dalšího kola se tedy nekvalifikovali.⁴⁰⁴

Šerm jednotlivců v šavli se odehrál v pátek 14. srpna. Československo zde zastupovali Josef Benedik, Bohuslav Kirchman a Hervarth Frass. Do druhého kola se probjovali Benedik a Frass. Ani jeden se však do třetího kola nekvalifikoval, což se ani neočekávalo, protože šermířská konkurence na olympiádě byla mimořádně silná, než tomu tak bývalo na mistrovstvích Evropy.⁴⁰⁵

7.2.4. Plavecké disciplíny

Z početné výpravy československých plavců, kterou vedl Ing. Vladislav Hauptmann, se olympijských plaveckých disciplín zúčastnilo mužstvo hráčů vodního póla, 3 skokani, 1 plavec (200 m prsa) a 3 plavkyně (100 m volný způsob, 400 m volný způsob a 200 m prsa).⁴⁰⁶

Turnaj ve vodním pólu byl zahájen v sobotu 8. srpna na plaveckém stadionu. Zúčastnilo se ho celkem 16 týmů, které se spolu utkaly ve 4 skupinách. V den zahájení nastoupilo československé mužstvo k zápasu s Japonskem v sestavě: Lešek Boubela, Josef Medřický, Josef Hušek, Kurt Epstein, Michal Schmuck, Hugo Vondřejc a Konstantin Koutek. V prvním poločase československý tým vedl 3:0.

⁴⁰¹ JUNGSMANN, J., *Příprava šermířů na Olympijské Hry v Berlíně 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 146.

⁴⁰² LIDOVÉ NOVINY, 13. srpna 1936.

⁴⁰³ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně*. (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 190.

⁴⁰⁴ V prvním kole nastoupili českoslovenští šermíři v sestavě: Frass, Josef Jungmann, Kirchman a Josef Benedik. V druhém kole nahradil Jungmanna Hildebrand. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 13. srpna 1936.

⁴⁰⁵ NÁRODNÍ LISTY, 15. srpna 1936.

⁴⁰⁶ TOMÁŠEK, J., *Naši plavci na XI. Olympijských Hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 139.

První branku střelil z Vondřejcovy přihrávky Schmuck. Druhou branku přidal Boubela a třetí dal před koncem poločasu Vondřejc. Ve druhé půlce zápasu se Japonci vzchopili. Podařilo se jim střelit dvě naše branky, z nichž jednu mohl Hušek zachytit. Schmuck pak zvětšil československý náskok na 4:2 a před koncem druhého poločasu snížil Japonec Takashi poměr branek na 4:3.⁴⁰⁷

V neděli se českoslovenští póloví hráči utkali s Německem (ve stejné sestavě jako s Japonskem). Věděli dopředu, že jdou do beznadějného boje, protože německý pólový tým byl na olympiádě ve skvělé formě a téměř neporazitelný.⁴⁰⁸ Zápas dopadl tak, jak se očekávalo – vítězstvím Německa nad Československem 6:1. Československé mužstvo podalo obvyklý výkon. Československý útok byl tentokrát bohužel slabší a Němci ho mohli lehce krýt. Také obrana vázla, zejména v prvním poločase, kde mohl Hušek dvěma brankám zabránit.⁴⁰⁹ V pěti minutách prvního poločasu střelil Němec Schneider první branku. Zanedlouho se německý náskok zvyšuje, když ze čtyř metrů vypálil do československé branky opět Schneider. Třetí branku dal opět Schneider, čtvrtou Schulze. V druhém poločase vylepšil nejlepší německý hráč Schneider skóre dalšími dvěma brankami. Jen díky nepozornosti německé obrany se československému útoku podařilo v 29. minutě střelit jedinou branku.⁴¹⁰

V pondělí odpoledne se československé mužstvo utkalo s Francií v rozhodujícím zápase o postup do druhého kola. V prvním poločase se na začátku zápasu ujali Francouzi vedení brankou Badecastella. Po útočné formaci Medřický – Boubela – Schmuck se stav branek vyrovnal. V druhém poločase vyloučili rozhodčí Koutka za faul na francouzského hráče Padova. Francii se podařilo v československém oslabení střelit branku a ujmout se opět vedení 2:1. Po chvilce Francouzi opět zaútočili na československou branku a zvýšili vedení na 3:1. Pak rozhodčí vyloučili pro změnu Padova na dvě minuty ze hry za napadení Boubely a Čechoslováci v přesile střelili branku. Vyrovnat stav před koncem zápasu se

⁴⁰⁷ LIDOVÉ NOVINY, 9. srpna 1936.

⁴⁰⁸ NÁRODNÍ LISTY, 9. srpna 1936.

⁴⁰⁹ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 10. srpna 1936.

⁴¹⁰ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 10. srpna 1936.

československým hráčům bohužel nepodařilo a touto porážkou ze soutěže vypadli.⁴¹¹
Z 16 mužstev se českoslovenští póloví hráči umístili na 10. místě.⁴¹²

Josef Tomášek si ve své zprávě Československému olympijskému výboru o výsledcích československých plavců na olympijských hrách v Berlíně neodpustil poznámku na účet židovských sportovců, kteří berlínskou olympiádu bojkotovali a nesli na neúspěchu československého pólového mužstva v Berlíně částečně vinu: „Velkou naději jsme skládali do polového mužstva, kterému v průběhu půlročního ostrého treningu byla věnována všemožná péče. Bohužel, naše naděje se nesplnily hlavně proto, že přišla pohroma ve formě zásadního odporu židovských sportovců účastnit se berlínské olympiády, což pro polové mužstvo prakticky znamenalo vyřazení dvou židovských hráčů, Dr. Steinera⁴¹³ a Becka. To, co znamenali ve svých sportech pro celek např. Braine nebo Maleček,⁴¹⁴ tím byl pro polové mužstvo Dr. Steiner, nehledě k výbornému Beckovi. Tím je snad hodně řečeno! Ať už důvody židovských kruhů k takovému krajnímu rozhodnutí byly jakékoliv, nesmí se zapomínati, že Československo si nemohlo dovolit odmítnout svou účast v Berlíně z důvodů prostě mezinárodních a ryze olympijských. Toto stanovisko mělo být rozhodujícím i pro naše židovské sportovce jako loyální občany našeho státu.“

V plavecké soutěži 200 m prsa startoval Čechoslovák Felix Erbert. V rozplavbě se umístil na 3. místě s časem 2:55,7 min a postoupil do dalšího závodu.⁴¹⁵ V meziplavbě Erbert doplaval sedmý s časem 2:53,5 min. Přestože vylepšil československý rekord, do finále nepostoupil.⁴¹⁶

Československá plavkyně Irma Schramková soutěžila v plavecké disciplíně 400 m volný způsob. Ve středu 13. srpna startovala v páté rozplavbě a doplávala druhá s časem 5:47,5 min. Nejenže se Schramková svým výkonem kvalifikovala do dalšího kola, ale také zlepšila svůj dosavadní československý rekord o 11 s v této

⁴¹¹ LIDOVÉ NOVINY, 11. srpna 1936.

⁴¹² *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně.* (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 194.

⁴¹³ Pavol Steiner (*29. 3. 1908 Bratislava, †4. 6. 1969 Martin), vodní pólo, IX. OH 1928 v Amsterdamu (vyřazení v kvalifikaci). Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 411.

⁴¹⁴ Josef Maleček (*18. 9. 1903 Praha, †1982 USA), lední hokej, I. ZOH 1924 v Chamonix (5. – 6. místo), II. ZOH 1928 ve Svatém Mořici (vyřazení v kvalifikaci), IV. ZOH 1936 v Garmisch-Partenkirchen (4. místo), mistr. Evropy 1922, 1925, 1929, 1933. Srov. KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999, s. 393.

⁴¹⁵ NÁRODNÍ LISTY, 14. srpna 1936.

⁴¹⁶ LIDOVÉ NOVINY, 15. srpna 1936.

disciplíně.⁴¹⁷ Následující den v meziplavbě podala Schramková velmi dobrý výkon a překonala znovu svůj nový, v předchozí den vytvořený, československý rekord o 1,5 s. Mezi sedmi závodnicemi však doplávala pátá a do finále se nekvalifikovala.⁴¹⁸

V dámské plavecké soutěži 200 m prsa soutěžila mezi 25 závodnicemi ze 13 států také československá plavkyně Eliška Boubelová. Startovala ve třetí rozplavbě a s časem 3:25,8 min do meziplaveb bohužel nepostoupila.⁴¹⁹ Soutěže na 100 m volný způsob se zúčastnily dvě československé závodnice: Irma Schramková a Věra Klatovská. Schramková doplávala ve své rozplavbě čtvrtá s časem 1:11,8 min a Klatovská poslední s časem 1:14,8 min. Ani jedna do meziplaveb nepostoupila.⁴²⁰

V disciplíně ve skocích z třímetrového prkna startovali v pondělí 10. srpna mezi 24 závodníky z 15 národů také dva Čechoslováci, František Leikert a Josef Nesvadba. Začalo se povinnými skoky. Zde skákal Leikert velice dobře, přestože povinné skoky nebyly jeho silnou stránkou. Obsadil 7. místo s 62,99 body. Nesvadba zkazil jeden skok, kvůli čemuž skončil až na 18. místě s 50,52 body.⁴²¹ Následující den v úterý ráno nastoupili závodníci k volným skokům. Československým skokanům se bohužel nedařilo a posunuli se v hodnocení značně dozadu. Po volných skocích se celkově umístili takto: 9. Leikert s 131,39 body a 15. Nesvadba s 111,44 body.⁴²²

František Leikert, Václav Klacil a Josef Nesvadba a dalších 23 závodníků se zúčastnilo v pátek 14. srpna dopoledne soutěže ve skocích do vody z desetimetrové věže. V povinných skocích dopadli českoslovenští skokani takto: 12. Leikert s 36,74 body, 17. Klacil s 33,98 body, Nesvadba dosáhl pouze 18,50 bodů a kvůli zranění soutěž vzdal.⁴²³ Po volných skocích, které proběhly další den v sobotu, se českoslovenští reprezentanti umístili takto: 16. Leikert s 86,72 body a 19. Klacil s 80,40 body.⁴²⁴

⁴¹⁷ NÁRODNÍ LISTY, 14. srpna 1936.

⁴¹⁸ LIDOVÉ NOVINY, 15. srpna 1936.

⁴¹⁹ LIDOVÉ NOVINY 9. srpna 1936.

⁴²⁰ NÁRODNÍ LISTY, 9. srpna 1936.

⁴²¹ NÁRODNÍ LISTY, 11. srpna 1936.

⁴²² LIDOVÉ NOVINY, 12. srpna 1936.

⁴²³ NÁRODNÍ LISTY, 15. srpna 1936.

⁴²⁴ *Oficiální výsledky na XI. Olympijských Hrách v Berlíně.* (Pořadí podle olymp. protokolu), in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 193-194.

7.2.5. Box

Olympijské hry v Berlíně byly teprve druhou olympiádou, které se zúčastnili českoslovenští boxeři. Poprvé startovali v Amsterdamu v roce 1928 a měli zde velký úspěch. Jan Heřmánek, boxer ve střední váze, získal stříbrnou medaili.⁴²⁵ Do Berlína vyslal ČSOV boxery reprezentující Československo ve všech osmi vahách, bohužel bez většího úspěchu.⁴²⁶

Boxeři nastoupili k prvním vylučovacím zápasům v pondělí 10. srpna v *Deutschlandhalle*. Českoslovenští boxeři neměli štěstí ve vylosování a už v prvních kolech se utkali se silnými soupeři. V muší váze se utkal Čechoslovák Rudolf Bezděk s Američanem Lauriem a prohrál s ním na body. V bantamové váze zvítězil nad československým boxerem Františkem Doležalem Angličan Barnes na body. Ve welterové váze porazil Argentinec Rodriguez Čechoslováka Stanislava Rajdla na body. Těmito porážkami byli Bezděk, Doležal a Raidl z dalších boxerských utkání vyřazeni. Jediného vítězství dobyl František Havelka v polotěžké váze nad Belgičanem Goffaux a postoupil do dalšího kola.⁴²⁷

Následující den vypadl z boxerské soutěže jeden z nejlepších československých reprezentantů, Jan Chytrý. V lehké váze se utkal s Japoncem Nagamatsu a ve 3. kole zápasu ho německý rozhodčí po několika napomináních, podle Lidových novin neoprávněně, diskvalifikovali pro rány do zad a do vazů.⁴²⁸ Ve druhém kole v polotěžké váze nastoupil Havelka proti Australci Harleyovi a zvítězil nad ním na body.⁴²⁹

Velkého úspěchu dosáhl ve středu Josef Hrubeš ve střední váze. Utkal se s jedním z favoritů soutěže, s mistrem Evropy, Maďarem Szigetím a zcela přesvědčivým způsobem ho vybodoval.⁴³⁰ V pérové váze nastoupil Josef Jelen proti Kanadanu Marquartovi a podlehl mu na body. V těžké váze podlehl Rudolf Kuss

⁴²⁵ *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 52.

⁴²⁶ ŠEMBERA, B., *Boxeři v olympijské soutěži*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 118.

⁴²⁷ NÁRODNÍ LISTY, 11. srpna 1936.

⁴²⁸ LIDOVÉ NOVINY 12. srpna 1936 a 13. srpna 1936.

⁴²⁹ NÁRODNÍ LISTY, 12. srpna 1936.

⁴³⁰ LIDOVÉ NOVINY, 13. srpna 1936.

silnému německému soupeři Rungemu, který československého boxera hned v prvním kole zápasu knokautoval.⁴³¹

Ve čtvrtek zápasil ve střední váze Josef Hrubeš s Francouzem Despeauxem. I když Hrubeš nebyl v nejlepší formě, jasně získal dvě kola. Přestože ve třetím kole povolil, prohlášení Francouze vítězem zápasu všechny přítomné překvapilo. V boxerských soutěžích zůstal už jediný Čechoslovák, reprezentant v polotěžké váze, František Havelka.⁴³²

Ve čtvrtek večer se utkal Havelka s Jihoafričanem Leibbrandtem. Po prvním kole, které pro sebe získal lehce Jihoafričan, přešel Havelka do útoku a nepochybně vyhrál druhé kolo zápasu. Ve třetím kole Havelka neustále útočil a také toto kolo získal pro sebe. Ke konci zápasu působil Leibbrandt značně vyčerpaně. Proto obecenstvo velmi překvapil výrok rozhodčích, když prohlásili Jihoafričana za vítěze. Přes vznesení protestů československých zástupců proti nespravedlivému rozhodnutí zápasu, byl Havelka z boxerské soutěže vyřazen.⁴³³

7.2.6. Basketbal

Basketbal se jako olympijský sport poprvé objevil na olympiádě v Berlíně. ČSOV vyslal do Berlína 11 basketbalistů, z nichž se utvořila dvě mužstva, která se střídala ve hře. Českoslovenští basketbaloví hráči přijeli do Berlína s druhou částí československé olympijské výpravy až ve čtvrtek 6. srpna. Jak se později ukázalo, pozdní příjezd na olympiádu československým hráčům jenom uškodil. Kdyby dojeli do Berlína o týden dřív, mohli se lépe aklimatizovat. Nepřekvapil by je pak příliš přehuštěný míč a zvláštní odrazové desky u košů, než na jaké byli českoslovenští hráči doma zvyklí. Dřívějšímu příjezdu na hry však bránil nedostatek finančních prostředků. Basketbalového turnaje se zúčastnilo celkem 23 mužstev. Českoslovenští hráči se umístili na čestném 11. místě.⁴³⁴

Basketbalový turnaj začal 7. srpna odpoledne. Československo nastoupilo k prvnímu zápasu s Maďarskem, které se však k utkání nedostavilo, takže naši hráči

⁴³¹ NÁRODNÍ LISTY, 13. srpna 1936.

⁴³² LIDOVÉ NOVINY, 14. srpna 1936.

⁴³³ NÁRODNÍ LISTY, 14. srpna a 15. srpna 1936.

⁴³⁴ SMOTLACHA, F., *Basketball v Berlíně 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 115-118.

postoupili do dalšího kola bez boje.⁴³⁵ Podruhé se českoslovenští basketbalisté utkali se švýcarskými hráči. Československý tým nastoupil v sestavě: Jiří Čtyroký, Ladislav Trpkoš, Josef Moc, František Pícek a František Hájek. V druhém poločase hrál místo Hájka Josef Klíma. V první minutě se českoslovenští hráči ujali vedení díky Hájkovi, poté ale Švýcaři stříleli jeden koš za druhým. První poločas skončil stavem 5:13 pro Švýcarsko. V druhém poločase pokračovali Švýcaři, zejména pak jejich nejlepší útočník Pare, ve smršti košů. Zápas vyhráli Švýcaři skórem 13:25.⁴³⁶

V rozhodujícím zápase o postup do dalšího kola vyhrálo Československo nad Německem 20:9. Československý tým nastoupil s novou obranou, Ladislavem Prokopem a s novými útočníky, bratry Aloisem a Ludvíkem Dvořáčkovými, kteří dali československému útoku rychlost a jistotu ve střelbě na koš. Prokopa, který byl v 10. minutě prvního poločasu vyloučen pro faul, vystřídal Jiří Čtyroký.⁴³⁷

V úterý se českoslovenští basketbalisté utkali se silnými soupeři z Uruguaye. Hráli v sestavě: Pícek v centru, na křídlech Klíma a Hájek a v obraně Trpkoš a Prokop, kterého později vystřídal Čtyroký. V první čtvrt hodině československé mužstvo vedlo 2:0, 4:0, později 6:2 a 6:4. Pak však Uruguay vyrovnala a do konce poločasu se ujala vedení 14:8. Druhý poločas odehrálo československé mužstvo za stálého vedení Uruguaye. Zápas skončil vítězstvím Uruguaye 28:19. Touto porážkou bylo Československo z basketbalového turnaje vyřazeno.⁴³⁸

7.2.7. Cyklistika

Do Berlína jelo 6 československých cyklistů: Vilém Jakl, Hans Leutelt, Josef Lošek, Miloslav Loos a náhradníci Antonín Kryštůfek a Alois Rameš. Cyklistickou výpravu vedl předseda Československé ústřední jednoty velocipedistů, Ing. Rudolf Kaiser. Českoslovenští cyklisti (bez náhradníků) se zúčastnili pouze silničního závodu.⁴³⁹

⁴³⁵ LIDOVÉ NOVINY, 8. srpna 1936.

⁴³⁶ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 10. srpna 1936.

⁴³⁷ LIDOVÉ NOVINY, 11. srpna 1936.

⁴³⁸ NÁRODNÍ LISTY, 12. srpna 1936.

⁴³⁹ KAISER, R., *Zpráva o účasti čsl. cyklistů při Olympijských Hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 120.

Silničního závodu na 100 km se zúčastnilo přesně 100 cyklistů z 29 zemí. Startovalo se v pondělí v 8:00 hod. na automobilové dráze *Avus*.⁴⁴⁰ Cesta pokračovala dál krajinou *Grunewald* podél řeky Havoly na *Heerstraße*, přes Staaken, Dallgow a Döberitz, okolo olympijské vesnice. Pak závodníci odbočili doleva a pokračovali do vesnice Priort. Dál vedla cesta přes obce Kartzow, Fahrland, Krampnitz, Glienicke a zpět na *Heerstraße* a odtud už známou trasou až na *Avus*, kde se nacházel cíl.⁴⁴¹

V prvních kilometrech od startu se utvořila z poloviny startujících vedoucí skupina, která jela v čele závodu. Do této skupiny se dobře zařadili také čtyři českoslovenští cyklisti. Asi v 67. kilometru odpadla z vedení 22členná skupina, v které jel i Čechoslovák Jakl. Asi 3 km před cílem nastal hromadný pád, který strhl také československého závodníka Loška. Z pádu vyvázl s rozbitým kolem a menšími odřeninami. Asi 400 m před cílem došlo opět ke srážce, v níž si českoslovenští cyklisti Loos a Leutelt způsobili defekty na kolech. Přesto se oběma závodníkům podařilo opět zařadit do vedoucí skupiny a s vypětím sil závod dokončit.⁴⁴²

Cílem projelo najednou 32 cyklistů. Proto se objevují v pořadí závodníků velké nesrovnalosti.⁴⁴³ Jistý byl vítěz, Francouz Robert Charpentier, který dojel do cíle v čase 2:33:05 hod. Za ním se umístil opět Francouz, Guy Lapébie, s časem o pouhé 2 setiny sekundy za Charpentierem. Třetí místo obsadil Švýcar Ernst Nievergelt s časem 2:33:05,3 hod. Čechoslovák Lošek se spolu s dalšími 21 závodníky umístil na 11. místě s časem 2:33:08 hod., tedy s pouhým třísekundovým rozdílem od vítěze závodu.⁴⁴⁴ Lidové noviny a Národní listy uvedly, že ze čtyř československých závodníků byli klasifikováni tři, Leutelt, Loos a Lošek, a to na 16. místě spolu s dalšími 22 cyklisty.⁴⁴⁵

Ing. Kaiser podal ve své zprávě také zcela odlišné výsledky československých závodníků: „Leutelt umístil se podle svědectví očitých svědků jako šestý,

⁴⁴⁰ MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936, s. 126.

⁴⁴¹ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 143.

⁴⁴² LIDOVÉ NOVINY, 11. srpna 1936.

⁴⁴³ Oficiální výsledky silničního závodu se vyhlásily až po 17. hodině po dlouhém zkoumání cílové fotografie. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 11. srpna 1936.

⁴⁴⁴ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 143.

⁴⁴⁵ NÁRODNÍ LISTY, 11. srpna 1936 a LIDOVÉ NOVINY, 11. srpna 1936.

v oficiálním seznamu vítězů nebyl však vůbec uveden; Lošek dojel jako dvanáctý, v oficiální listině je však uveden až na 16. místě v početné skupině jezdců. Loos a Jakl, ač dojeli ve druhé skupině, nejsou v seznamu dojedších závodníků rovněž registrováni.“ Kaiser si od pořadatele olympijského silničního závodu, Německého cyklistického svazu, vyžádal cílovou fotografii a požadoval úpravu výsledkové listiny. Přišla mu jen vyhýbavá odpověď, která žádné změny ve výsledcích nepřinesla.⁴⁴⁶

7.2.8. Kanoistika

Kanoistiku zařadil Mezinárodní olympijský výbor do programu olympijských her v Berlíně poprvé. Kanoisté soutěžili v 5 závodech na 10 km (švédský kajak jednotlivci a dvojice, skládací kajak jednotlivci a dvojice a kanoe dvojice) a ve 4 závodech na 1 km (švédský kajak jednotlivci a dvojice, kanoe jednotlivci a dvojice). Českoslovenští kanoisté znali všechny disciplíny, s výjimkou švédského kajaku dvojic. Lodě tohoto typu byly v Československu postaveny až v roce 1936. Přesto se ČSOV společně se Svazem kanoistů republiky československé rozhodl pro obeslání všech 9 závodů. ČSOV vyslal na svůj náklad 10 závodníků a Svaz kanoistů nesl finanční náklady za 8 závodníků. Českoslovenští kanoisté odjeli do Berlína s první částí olympijské výpravy 30. července a ubytovali se v Köpenicku, u svého závodistiště Grünau ve východním Berlíně.⁴⁴⁷

Jako první se jel 7. srpna závod dvojic ve švédském kajaku na 10 km. Přesně v 16:30 hod. stanulo na startu všech 12 přihlášených kajaků. Zvítězili Němci, kteří dojeli do cíle v čase 41:45 min.⁴⁴⁸ Československá dvojice Jaroslav Humpál a Zdeněk Černický projeli cílem v pořadí osmí. Umístili se dobře, vzhledem ke krátkému měsíčnímu tréninku.⁴⁴⁹

V závodu dvojic ve skládacím kajaku na 10 km startovalo 13 lodí. Československo v této disciplíně reprezentovala dvojice Otakar Kouba a Ludvík

⁴⁴⁶ KAISER, R., *Zpráva o účasti čsl. cyklistů při Olympijských Hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 120.

⁴⁴⁷ POPEL, K., *První Olympijské Hry československých kanoistů*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 134-135.

⁴⁴⁸ LIDOVÉ NOVINY, 8. srpna 1936.

⁴⁴⁹ POPEL, K., *První Olympijské Hry československých kanoistů*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 136.

Klíma. O zlatou medaili se odehrál tvrdý souboj mezi Němci a Švédy. Zvítězili Švédové s časem 45:48,9 min. Němci s časem 45:49,2 min získali stříbrnou medaili. Československá dvojice došla do cíle v čase 47:46,2 min a vybojovala tak v silné konkurenci čestné 5. místo.⁴⁵⁰

Závodů jednotlivců ve švédském kajaku na 10 km se zúčastnilo 15 závodníků, mezi nimiž startoval také Čechoslovák František Brzák-Felíček. Vedení se hned od startu ujal Němec Ernst Krebs z Mnichova a udržel si ho až do cíle, který dostihl v čase 46:01,7 min.⁴⁵¹ Čechoslovák Felíček se v závodě držel statečně. Postupně se probojoval ze zadu až na páté místo. Tuto pozici si však neudržel. Projel cílem šestý v čase 47:36,8 min.⁴⁵²

Do závodu jednotlivců ve skládacím kajaku na 10 km se přihlásilo 13 sportovců. Favoritem soutěže byl Rakušan Gregor Hradetzki, jenž o první místo bojoval s Němcem Xaverem Hörmannem a Francouzem Henrim Eberhardtem. Rakušan nezklamal. Časem 50:01,2 min získal zlatou medaili. Druhý dojel Francouz (50:04,2 min) a třetí Němec (50:06,5 min).⁴⁵³ Československé barvy zde zastupoval František Svoboda, přezdívaný Šmudla. Cílem projel 5. v čase 51:52,5 min.⁴⁵⁴

Poslední páteční závod, kanoe dvojic na 10 km, byl Čechoslováky dlouho očekávaný, protože do dvojice, Zdeněk Škrdlant a Václav Mottl, vkládali velké naděje. Hned od startu vedli Američané s Kanadany. Americká dvojice měla 66 rázů a kanadská 48 rázů. Po prvních 100 m se do vedení dostala československá dvojice s 60 rázy, rakouská dvojice měla 54 rázů a Kanadané si stále udržovali 48 rázů. Američané ztráceli tempo a zvolna odpadávali. V 8. km Čechoslováci zvýšili tempo na 63 rázů a v 9. km dokonce na 66 rázů. Dvojice Škrdlant-Mottl zvítězila časem 50:33,8 min a získala tak pro Československo první zlatou medaili. Druzí (50 m za československou dvojicí) došli do cíle Kanadané (51:15,8 min) a třetí Rakušané (51:28 min).⁴⁵⁵

⁴⁵⁰ NÁRODNÍ LISTY, 8. srpna 1936.

⁴⁵¹ MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936, s. 133.

⁴⁵² POPEL, K., *První Olympijské Hry československých kanoistů*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 136.

⁴⁵³ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 89.

⁴⁵⁴ POPEL, K., *První Olympijské Hry československých kanoistů*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 137.

⁴⁵⁵ NÁRODNÍ LISTY, 8. srpna 1936.

Další den v sobotu pokračovaly kanoistické disciplíny jednokilometrovými soutěžemi. Začalo se dopoledne rozjížděkami ve švédském kajaku jednotlivců. Čechoslovák Emil Šmatlák startoval v první rozjížděce. Do cíle dojel až sedmý a do finále se nekvalifikoval.⁴⁵⁶ Ve finále zvítězil Rakušan Hradetzki a získal tak druhou zlatou medaili.⁴⁵⁷

Po 11. hodině se odstartovaly rozjížděky ve švédském kajaku dvojic. Československá dvojice, František Brzák-Felíček a Josef Dusil, jela v první rozjížděce. Umístila se na 3. místě s časem 4:22,7 min a postoupila do finále.⁴⁵⁸ Zlatou medaili dobyli opět Rakušané Kainz a Dorfner v čase 4:03,8 min. Československo se umístilo ze sedmi finálových dvojic na 4. místě s časem 4:15,2 min.⁴⁵⁹

Odpoledne v 15:30 hod. začal závod v kanoi dvojic. Velké naděje se vkládali do československých reprezentantů, Vladimíra Syrovátka-Ruse a Jana Brzáka-Felixe, od nichž se očekával zisk zlaté medaile. Nezklamali. Hned od startu se ujali vedení. Projeli cílem s velkým náskokem 4 lodí v čase 4:50,1 min a dobyli pro Československo druhou zlatou medaili. Za nimi došla rakouská dvojice v čase 4:53,8 min a na třetím místě se umístili Kanadčané s časem 4:56,7 min.⁴⁶⁰

V poslední kanoistické disciplíně jednotlivců se utkalo 6 závodníků. Čechoslovák Bohuslav Karlík zde vybojoval jeden ze svých největších závodů své sportovní kariéry a získal pro Československo stříbrnou medaili. Závod vyhrál Kanadčan Francis Amyot (5:32,1 min). Za ním dojel Karlík v čase 5:36,9 min, který o 2,1 s. porazil mistra Evropy v této disciplíně, Němce Ericha Koschika.⁴⁶¹

Zásluhou československých kanoistů zazněla v neděli 9. srpna na olympijském stadionu dvakrát československá hymna a třikrát vlála na stožáru československá vlajka. Před zahájením odpoledního programu proběhlo vyhlášení vítězů závodu kanoí dvojic na 10 km a po 18. hodině se vyhlásili vítězové kanoí

⁴⁵⁶ LIDOVÉ NOVINY, 9. srpna 1936.

⁴⁵⁷ MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936, s. 133.

⁴⁵⁸ LIDOVÉ NOVINY, 9. srpna 1936.

⁴⁵⁹ Umístění dvojice Felíček-Dusil na 4. místě se vnímalo jako velký úspěch vzhledem k tomu, že Čechoslováci tuto kategorii ještě před rokem vůbec neznali. Srov. POPEL, K., *První Olympijské Hry československých kanoistů*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 138.

⁴⁶⁰ LIDOVÉ NOVINY, 9. srpna 1936.

⁴⁶¹ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 91.

dvojic na 1 km a kanoi jednotlivců na 1 km. Při této slavnostní události došlo k nedopatření, které velkou část československé veřejnosti pobouřilo. Na olympijském stadionu zazněla na počest vítězů Škrdlanta a Mottla pouze první část československé státní hymny. Generální tajemník ČSOV František Widimský okamžitě intervenoval. Organizační výbor olympijských her uvedl na omluvu, že při hraní hymny z desek zapomněl operatér otočit desku na druhou stranu. Při vyhlášení olympijských vítězů Rusa a Felixe v kanoi dvojic na 1 km se i po předchozí intervenci opakovala stejná chyba.⁴⁶² Zástupci ČSOV podali znovu stížnost k Německému olympijskému výboru. Ten se omluvil a zdůraznil, že skutečně nešlo o zlý úmysl či provokaci, ale o nešťastnou shodu okolností.⁴⁶³

7.2.9. Střelba

Do Berlína odjelo celkem 8 československých střelců. Výsledky, které českoslovenští střelci podávali při trénincích před odjezdem na olympijské hry, vzbuzovaly ve všech naděje na slušné umístění. Velké naděje se vkládaly především do Dr. Františka Pokorného v rychlopalbě a ve střelbě malorážkou a také do Václava Krecla ve střelbě terčovou pistolí.⁴⁶⁴

Ve čtvrtek 6. srpna nastoupili závodníci k soutěži ve střelbě s terčovou (volnou) pistolí na 50 m a pistolí opakovací (rychlopalnou) na siluety, 25 m. S terčovou pistolí soutěžilo celkem 50 střelců, mezi nimiž byli tři Čechoslováci: Václav Krecl, Jan Koller a Jiří Friedman. Nejlépe se umístil Krecl na 25. místě. Docílil nástřelu 519 kruhů z 600 možných. Koller skončil až na 41. místě (501 kruhů) a Friedman závod vzdal.⁴⁶⁵

S rychlopalnou automatickou pistolí stříleli závodníci na 6 stínových figur vzdálených na 25 m. Začínalo se třemi sériemi po šesti ranách, vždy za osm vteřin. Další kolo je šestivteřinové, následuje čtyřvteřinové, třívteřinové a pak dvouvteřinové.⁴⁶⁶ V této střelbě reprezentovali Československo Jan Gasche, Josef

⁴⁶² PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 10. srpna 1936.

⁴⁶³ LIDOVÉ NOVINY, 11. srpna 1936.

⁴⁶⁴ BRICH, V., *O výsledcích, docílených čl. družstvem střeleckým na Olympiadě v Berlíně 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 140-142.

⁴⁶⁵ Tamtéž, s. 141.

⁴⁶⁶ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 144-145.

Kopecký a František Pokorný. Do druhého kola postoupili Gasche a Pokorný. Ve druhém kole vypadl Pokorný kvůli závadě na pistoli.⁴⁶⁷ Gasche se v rychlopalbě umístil na 14. místě.⁴⁶⁸

Poslední střelecká soutěž, střelba malorážní terčovnicí na 50 m, se konala v sobotu 8. srpna. Za Československo stříleli František Čermák, Jaroslav Mach a František Pokorný.⁴⁶⁹ Pokorný, který při tréninku dosahoval výborných výsledků a dokonce překonal i olympijský rekord, musel závod vzdát kvůli zánětu spojivek. Čermák i Mach dokončili závod s dobrými nástřely (290 a 280 kruhů), ale ani jeden nebyl zařazen do výsledkové listiny.⁴⁷⁰

7.2.10. Jachting

Československý olympijský výbor obeslal pouze jednu jachetní disciplínu, závod olympijských jol. Do Berlína jel nejlepší československý závodník Vítězslav Pavlousek a jako náhradník Miloslav Brebta. Závodníci absolvovali celkem 7 rozjížděk, přičemž o vítězství rozhodoval největší součet bodů za umístění v jednotlivých regatách.⁴⁷¹

První olympijská regata se jela v úterý 4. srpna. Závod měl začít dopoledne v 10:30 hod. Pro nepřízeň počasí a rozbouřené moře se start odložil na polední hodiny. Když se moře po 12. hodině trochu uklidnilo, byla první regata odstartována. Jako první dojel Angličan Scott 1:30:44 hod. (25 bodů), druhý Němec Krogmann 1:31:00 hod., třetí Chilan Wichmann-Harbeck 1:32:17 hod. (23 bodů).⁴⁷² Čechoslovák Pavlousek dokončil závod v čase 1:44:43 hod. Rozhodčí mu však nepřidělili žádné body, protože se dotkl bójky.⁴⁷³

⁴⁶⁷ BRICH, V., *O výsledcích, docílených čl. družstvem střeleckým na Olympiadě v Berlíně 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 141-142.

⁴⁶⁸ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 145.

⁴⁶⁹ NÁRODNÍ LISTY, 8. srpna 1936.

⁴⁷⁰ BRICH, V., *O výsledcích, docílených čl. družstvem střeleckým na Olympiadě v Berlíně 1936*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 142.

⁴⁷¹ PAVLOUSEK, V., *Yachetní závody při Olympijských Hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 164-166.

⁴⁷² LIDOVÉ NOVINY, 5. srpna 1936.

⁴⁷³ Rozhodnutí rozhodčích bylo podle předsedy Československé yachetní asociace a vedoucího jachetní výpravy v Berlíně, Vítězslava Pavlouska (otec závodníka), nesprávné, protože mu čtyři závodníci neuvolnili cestu a na bójku ho vtlačili. Srov. PAVLOUSEK, V., *Yachetní závody při Olympijských Hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 166.

V druhé rozjížděce následující den se Pavloušek podstatně zlepšil. Z 25 startujících dojel na jole „*München*“ 13. v čase 1:27:47 hod. a získal 13 bodů. První projel cílem Holanďan Kagchelland (25 bodů), druhý Angličan Scott (24 bodů) a třetí Polák Jenz (23 bodů).⁴⁷⁴ Třetí regata se konala ve čtvrtek 6. srpna za silného větru a deštivého počasí. Tentokrát se Pavloušek umístil na 23. místě. První bylo opět Holandsko, druhá Anglie a třetí Německo.⁴⁷⁵

Čtvrtá jízda olympijských jol se konala v pátek. Kvůli úplnému bezvětří se start o hodinu odložil. Pavlouskovi se nepodařil start. Do cíle dojel poslední (24. místo) a jeho čas byl o 10 minut horší než čas vítěze. První místo obasadil Nor Thorwaldsen s časem 1:48:08 hod. Druhý dojel Santurio z Uruguaye v čase 1:48:20 hod. a třetí místo obsadil Kanadčan Dixon s časem 1:48:40 hod. Jugoslávec Baumann závod vzdal.⁴⁷⁶

Pátou regatu vyhrála jola Německa, na druhém místě se umístilo Holandsko a třetí místo patřilo jole Anglie. Pavloušek dojel do cíle mezi posledními se ziskem pouhých 4 bodů.⁴⁷⁷ Kvůli bezvětří odložili rozhodčí start šesté rozjížděky o 45 min. Místo Pavlouska, který byl nachlazený a vysílený, jel náhradník Miloslav Brebta. Při velmi slabém větru projel cílem poslední. Se stejným výsledkem dokončil Brebta i poslední, sedmou regatu.⁴⁷⁸

V celkové klasifikaci sedmi jízd zvítězila jola Holandska se 163 body. Druhé místo obsadilo Německo se ziskem 150 bodů. Třetí místo patřilo Anglii se 131 body. Československá jola se v celkovém hodnocení umístila na posledním 25. místě s 31 body.⁴⁷⁹

7.2.11. Sportovní gymnastika

Československá obec sokolská (ČOS) vyslala do Berlína desetičlenné závodní družstvo mužů a desetičlenné družstvo žen. Sokolové odjeli do Berlína s druhou částí československé olympijské výpravy ve čtvrtek 6. srpna. Závod mužů

⁴⁷⁴ NÁRODNÍ LISTY, 6. srpna 1936.

⁴⁷⁵ LIDOVÉ NOVINY, 7. srpna 1936.

⁴⁷⁶ NÁRODNÍ LISTY, 8. srpna 1936.

⁴⁷⁷ LIDOVÉ NOVINY, 9. srpna 1936.

⁴⁷⁸ PAVLOUSEK, V., *Yachetní závody při Olympijských Hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 167.

⁴⁷⁹ NÁRODNÍ LISTY, 11. srpna 1936.

se konal 10. a 11. srpna a závod žen 12. srpna, oba v amfiteátru Dietricha Eckarta na říšském sportovišti. Sokolové se zúčastnili soutěže družstev a soutěže jednotlivců. Sokolky soutěžily pouze v závodu družstev.⁴⁸⁰

Do tělocvičného závodu se přihlásilo celkem 14 družstev rozdělených do dvou skupin. V první skupině závodili Maďaři, Finové, Američané, Japonci, Jugoslávci, Rakušané a Bulhaři. Sokolové soutěžili v druhé skupině s Itálií, Švýcarskem, Lucemburskem, Rumunskem, Německem a Francií.⁴⁸¹ Sokolské družstvo nastoupilo závod v sestavě: Alois Hudec, Emanuel Löffler, Jan Gajdoš, Vratislav Petráček, Jaroslav Kollinger, Bohumil Povejšil, Jan Sládek, Jindřich Tintěra a 2 náhradníci: Josef Novotný a Alois Věchet.⁴⁸² Při nedělním cvičení se bohužel ukázalo, že má Löffler natržené kloubní pouzdro v pravém rameni. I přes zranění se však závodu zúčastnil.⁴⁸³

V pondělí dopoledne nastoupila první skupina k povinným sestavám. Finové se po první části závodu ujali vedení s 483,069 body. Na druhé místo se probjovali Jugoslávci s bodovým ziskem 463,001. Velmi překvapilo japonské družstvo, které se olympijského tělocvičného závodu zúčastnilo poprvé, a to tím víc, že předstihlo silnou maďarskou konkurenci a obsadilo zatím 3. místo. Druhá skupina cvičila odpoledne. Sokolskému družstvu se při povinných cvicích vedlo dobře, až na méně povedené skoky přes koně našír. Löfflerovo zranění ramene bohužel způsobilo bodovou ztrátu. I když na koni našír dostal 9,3 bodů z 10 možných, na bradlech už klesl na 6,1 bodů. Přes velké bolesti se Löffler statečně držel a závod nevzdal. Nejlepší výkony z československých Sokolů podal Alois Hudec. Jeho cviky ohodnotili rozhodčí těmito známkami: prostná 9,3, kůň našír 9,2, kruhy 9,6, bradla 9,4, hrazda 9,3, povinný skok 8,6 a volný 9,2. Po sečtení výsledků se Sokolové v rámci druhé odpolední skupiny umístili na 3. místě, za prvními Němci a druhými Švýcary. V celkovém hodnocení všech národních družstev obsadili po prvním dnu 4. místo se ziskem 480,198 bodů. První místo patřilo Německu s 501,298 body, druhé Švýcarsku s 500,202 body a třetí Finsku.⁴⁸⁴

⁴⁸⁰ KLINGER, M., *Sokolové na Olympijských Hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 146-148.

⁴⁸¹ LIDOVÉ NOVINY, 8. srpna 1936.

⁴⁸² Náhradníci soutěžili v závodu s ostatními a v případě zranění někoho z družstva se jejich body započítávali do bodů družstva. Srov. VEČERNÍK NÁRODNÍCH LISTŮ, 10. srpna 1936.

⁴⁸³ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 10. srpna 1936.

⁴⁸⁴ LIDOVÉ NOVINY, 11. srpna 1936.

Následující den v úterý se pokračovalo ve volných sestavách. Nejlepší čtyři družstva, Němci, Švýcaři, Finové a Čechoslováci, cvičili odpoledne, dopoledne závodili ostatní. V první dopolední skupině vedla Itálie, za ní následovala Jugoslávie a pak Maďarsko. Odpolední závod sledovalo na 20 000 diváků. Nejlepší výkony podávali opět Němci. Na prostných dosáhlo německé družstvo největšího počtu bodů 72,198. Po prostných cvičeních se Československo drželo na 4. místě. Z československých závodníků podal nejlepší výkon v prostné zraněný Löffler se známku 9 bodů. Skoky přes koně našir se československému družstvu opět nepovedly. Nejlépe rozhodčí ohodnotili Sládka a Kollingera 9 body. Také v těchto cvicích byli nejlepší Němci. Získali 74,866 bodů, Čechoslováci pouze 69,266 bodů. Jeden bod za Němci zůstávali Švýcaři. Na kruzích si českoslovenští závodníci vylepšili reputaci a získali zde nejlepší hodnocení ze všech, 73,333 bodů. Nejvíce rozhodčí svou sestavou na kruzích uchvátil Alois Hudec (viz. příloha č. 11). Jeho výkon ocenili 9,8 body. Na bradlech se nejlépe předvedlo Finsko s bodovým ziskem 71,260 bodů. Československo bylo v bradlech třetí. Posledním náradím, na kterém družstva předváděla volné cviky, byla hrazda.⁴⁸⁵

Ještě v ten samý den večer proběhlo vyhlášení výsledků celého tělocvičného závodu družstev a jednotlivců. V soutěži družstev zvítězilo Německo s 657,430 body, druhé místo patřilo Švýcarům s 654,802 body, třetí místo obsadili Finové s 638,468 body a na čtvrtém místě se umístili Čechoslováci s 625,763 body.⁴⁸⁶

V soutěži jednotlivců zvítězil Němec Schwarzmann s 113,100 body. Stříbrnou medaili dobyl Švýcar Mack s 112,334 body. Bronzovou medaili si vybojoval Němec Frey s 111,532 body. Na 4. místě se umístil Alois Hudec s 111,199 body.⁴⁸⁷ V závodu na kruzích dosáhl Alois Hudec nejlepšího výsledku 19,43 bodů a dobyl tak pro Československo třetí zlatou medaili.⁴⁸⁸ Skvělý výkon podal Hudec také na bradlech, kde obsadil 4. místo.⁴⁸⁹

⁴⁸⁵ LIDOVÉ NOVINY, 12. srpna 1936.

⁴⁸⁶ NÁRODNÍ LISTY, 12. srpna 1936.

⁴⁸⁷ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen, Band 2: Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936, Altona-Bahrenfeld 1936*, s. 138.

⁴⁸⁸ NÁRODNÍ LISTY, 12. srpna 1936.

⁴⁸⁹ KLINGER, M., *Sokolové na Olympijských Hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 148.

Ve středu se v amfiteátru Dietricha Eckarta konal tělocvičný závod žen, kterého se zúčastnilo 8 družstev: americké, anglické, italské, jugoslávské, maďarské, německé, polské a československé.⁴⁹⁰ Československé závodnice nastoupily k závodu v sestavě: Vlasta Děkanová, Božena Dobešová, Vlasta Foltová, Anna Hřebřinová, Matylda Pálfová, Marie Šneiderová, Marie Šretrová, Zdenka Vermiřovská a 2 náhradnice: Jaroslava Bajerová a Marie Větrovská.⁴⁹¹

Závod žen zahrnoval cvičení na bradlech, volná a povinná cvičení na kladině, přeskoky přes koně povinné i volné a cvičení společná (rozcvičení a závěrečné cvičení podle vlastní volby). Na nářadích cvičili závodnice dopoledne a odpoledne pokračovalo cviky společnými. Na bradlech povinných i volných bylo první Německo s 67,75 body a 111,30 body. Československé závodnice obsadily druhé místo s 63,54 body a 106,60 body. Na kladině dosáhlo Německo opět nejvíce bodů – za povinné cviky 69,05 a za volnou sestavu 105,35 bodů. Československé závodnice získaly na kladině 64,45 bodů za povinné cviky a 102,75 bodů za volnou sestavu. Ve skocích přes koně získaly sokolky v povinných cvicích nejvíce bodů ze všech 65,25 a ve volné sestavě dosáhly druhého nejlepšího hodnocení 104,55 bodů. Po první části závodu na nářadích vedlo německé družstvo. Druhé místo obsadily československé závodnice, na třetím místě se umístily Maďarky a na čtvrtém Jugoslávky.

Odpoledne závodnice pokračovaly ve společných prostných cvičeních, kde mohly získat až 70 bodů. Za rozcvičení získalo československé družstvo 57,34 bodů a za závěrečné cvičení s náčiním 56,38 bodů.⁴⁹² Po 20. hodině proběhlo vyhlášení výsledku celého závodu. Vítězem se stalo německé družstvo žen s 506,50 body. S rozdílem pouhých 2,9 bodů se na druhém místě umístily sokolky s 503,60 body. Třetí místo obsadily Maďarky s 499 body.⁴⁹³

⁴⁹⁰ LIDOVÉ NOVINY, 13. srpna 1936.

⁴⁹¹ NÁRODNÍ LISTY, 12. srpna 1936.

⁴⁹² LIDOVÉ NOVINY, 13. srpna 1936.

⁴⁹³ NÁRODNÍ LISTY, 13. srpna 1936.

7.2.12. Veslování

Všech sedmi veslařských disciplín pořádaných na jezeře Grünau se zúčastnilo celkem 97 lodí z 24 národů. Československé lodě startovaly ve čtyřech disciplínách: ve čtyřkách s kormidelníkem, skifu, dvojskifu a osmách.⁴⁹⁴ Největšího úspěchu dosáhli Němci. Ve veslařských závodech získali pět zlatých medailí, jednu stříbrnou a jednu bronzovou.⁴⁹⁵

Veslařské disciplíny byly zahájeny v úterý 11. srpna. První rozjížděku čtyřek s kormidelníkem vyhrálo Holandsko s časem 6:59 min. Českoslovenští veslaři projeli cílem pátí s časem 7:04,7 min. V opravné mezijízdě ve čtvrtek se československá čtyřka utkala s velmi silnou konkurencí, s loděmi Japonska, Dánska, Brazílie a Švédska.⁴⁹⁶ Závodilo se za nepříznivého počasí. Československá čtyřka skončila na 3. místě s časem 8:20,9 min, což znamenalo vyřazení ze soutěže.⁴⁹⁷

Ve skifu startoval Čechoslovák Jiří Zavřel, od něhož se očekávaly nejlepší výsledky. V první rozjížděce však zklamal. Na začátku závodu si vedl dobře, držel se na 3. místě. V 600 m odpadl na 4. místo a v 800 m jel jako poslední, v cíli pátý v čase 7:43 min. Zavřel vesloval s 24 rázy, kdežto jeho soupeři dosahovali 28 rázů.⁴⁹⁸ V opravných jízdách ve středu 12. srpna startoval Zavřel ve třetí rozjížděce s Argentincem Giorgiem, Francouzem Banosem a Jugoslávцем Jelaskou, který však závod vzdal. Do finále postupoval pouze vítěz rozjížděky. Zavřel dojel do cíle po Argentinci (7:38,8 min) druhý v čase 7:45,4 min a byl tak ze soutěže vyřazen.⁴⁹⁹

Ve středu závodily na jezeře Grünau osmy. Československá osma skončila v první rozjížděce na posledním pátém místě s časem 6:28,6 min.⁵⁰⁰ Ani v opravných rozjížděkách se československým veslařům nedařilo. S časem 7:07,8 min se

⁴⁹⁴ WIDIMSKÝ, F., *Veslařská soutěž při Olympijských Hrách v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 160-161.

⁴⁹⁵ MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936, s. 131.

⁴⁹⁶ NÁRODNÍ LISTY, 12. srpna 1936.

⁴⁹⁷ LIDOVÉ NOVINY, 14. srpna 1936.

⁴⁹⁸ NÁRODNÍ LISTY, 12. srpna 1936.

⁴⁹⁹ LIDOVÉ NOVINY, 13. srpna 1936.

⁵⁰⁰ NÁRODNÍ LISTY, 13. srpna 1936.

československá osma zařadila na 3. místo. Do finále postoupili jen vítězové rozjížděky.⁵⁰¹

Ve dvojskifu startovala československá dvojice Vladimír Vajna a Josef Straka. V první rozjížděce dojeli do cíle poslední v čase 7:07 min.⁵⁰² V opravných mezijíždách startovala československá dvojice v první rozjížděce společně s Anglií, Spojenými státy americkými, Jugoslávií a Rakouskem. Do finále se kvalifikovaly první dvě lodě z rozjížděk. Vajna a Straka skončili na třetím místě s časem 8:07,2 min.⁵⁰³

7.2.13. Jízda na koni

Jezdecké soutěže zahájila ve středu 12. srpna olympijská drezúra na velkém Květnovém poli (*Maifeld*), ve které jezdci se svými koňmi předvedli své jezdecké umění. Rozhodčí hodnotili lehkost a pravidelnost chodu koně, harmonii pohybu koně, zastavení, krok, klus, cval, couvání, přechody, překroky, změny směru, piruety, pasáž (vznosný klus), piafu (klus na místě), sed jezdce atd.⁵⁰⁴ V této disciplíně soutěžilo 29 jezdců z 11 států. Československo zde reprezentovali tři jezdci: npor. František Jandl, mjr. Matěj Pechman a pplk. Otto Schöniger.⁵⁰⁵

Nejlépe se vedlo npor. Jandlovi. Jeho kůň Nestor chodil s velkou chutí, elegancí a hezky vzpřímený. Přes malé chybičky předvedl krásné jezdecké umění a umístil se na 13. místě se 73 body. Kpt. Pechman s koňem Idealem obsadili 24. místo s 114 body. Ačkoli se Ideal nedopustil žádných závažných chyb, nevyzařovala z něj žádoucí energie a elegance. Na jednotlivé pokyny Pechmana navíc reagoval pomalu, jakoby ospale. Kůň Helios, v sedle s pplk. Schönigerem, velmi zklamal. Po zdařeném začátku přišel okamžik, kdy odmítal uposlechnout pokyny svého jezdce, což se v drezúře velmi špatně hodnotí. Proto se umístil na posledním 29. místě s hodnocením 135 bodů. V soutěži družstev obsadilo Československo celkově 8. místo s 4 026,5 body.⁵⁰⁶

⁵⁰¹ LIDOVÉ NOVINY, 14. srpna 1936.

⁵⁰² NÁRODNÍ LISTY, 13. srpna 1936.

⁵⁰³ LIDOVÉ NOVINY, 14. srpna 1936.

⁵⁰⁴ VITOUŠ, P., *Malá encyklopedie sportu*, Praha 1980, s. 114.

⁵⁰⁵ LIDOVÉ NOVINY, 13. srpna 1936.

⁵⁰⁶ HAHNENKAM, J., *Olympijská dresura*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 121-125.

Ve čtvrtek 13. srpna startovalo 53 jezdců z 20 zemí v soutěži všestranné způsobilosti, v olympijské military. V této disciplíně museli závodníci absolvovat ve třech dnech 3 velké zkoušky: drezurní zkoušku, terénní jízdu⁵⁰⁷ a skoky. Československo zastupovali npor. Josef Dobeš na koni Leskov, npor. Otomar Bureš na koni Mirko a kpt. Václav Procházka na koni Harlekýn.⁵⁰⁸

Drezurní zkouška proběhla opět na Květnovém poli. Z československých reprezentantů se nejvíce zdařila npor. Dobešovi s koněm Leskov. Jejich drezuru ohodnotili rozhodčí 167,70 body. Npor. Bureš s Mirkem získal v drezuře 170,70 bodů a kpt. Procházka s Harlekýnem 189,30 bodů.⁵⁰⁹

Terénní jízda se konala druhý den na cvičišti Döberitz s různými přírodními i umělými překážkami. Nejtěžší byly pro závodníky překážky s čísly 4 a 5. Na nich odpadla téměř polovina všech startujících koní. Na překážce č. 4 skákali koně přes bariéru do rybníčku. Překážku č. 5 tvořil hluboký výsek v zemi s vyzděným příkopem. Tento příkop nazvaný „*Faschinengraben*“ nepřekonal 9 jezdců. Svou terénní jízdou pokazil československé umístění npor. Bureš. Jeho kůň Mirko ho na čtvrté překážce vyhodil ze sedla a utekl. Když se ho Burešovi podařilo chytit, tak v domněnku, že je diskvalifikován, pokračoval k cíli klidnou jízdou. Naštěstí mu vedoucí československé jezdecké výpravy, gen. Jaroslav Eminger, sdělil, aby okamžitě pokračoval v závodu. Do cíle však dojel s dvouhodinovým zpožděním, které mu vyneslo 17 860 trestných bodů. Parkur (jezdecká dráha s rozestavěnými překážkami) byla v Döberitz natolik náročná, že jí z 50 jezdců dokončilo pouze 30. Tři koně museli být kvůli těžkému zranění utraceni. Tím se většina trojčlenných mužstev rozpadla a pohromadě zůstalo jen družstvo německé, polské, bulharské, anglické a také československé.⁵¹⁰

Třetí den závodili jezdci v honebním skákání. Harlekýn a Mirko shodili překážku jenom jednou, Leskov dvakrát. V celé olympijské military se z Čechoslováků umístil nejlépe kpt. Procházka na 19. místě s celkovým hodnocením

⁵⁰⁷ Terénní jízda se skládala ze čtyř úseků: dvou klusových, steeplechase a krajinové jízdy). Srov. VITOUŠ, P., *Malá encyklopedie sportu*, Praha 1980, s. 114.

⁵⁰⁸ Ve své zprávě pro ČSOV uvádí Hahnenkam, že npor. Dobeš jel na koni Leskov. Lidové noviny však u npor. Dobeše uvádí koně Lidu. Srov. LIDOVÉ NOVINY, 14. srpna 1936 a HAHNENKAM, J., *Olympijská military*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 125.

⁵⁰⁹ HAHNENKAM, J., *Olympijská military*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 125.

⁵¹⁰ Tamtéž, s. 125-127.

324,30 bodů. Na 22. místě skončil npor. Dobeš s 497,70 body a 26. místo obsadil npor. Bureš s 18 130,70 body. V hodnocení družstev zvítězilo Německo s 676,65 body. Stříbrnou medaili získalo Polsko s 991,70 body. Bronzovou medaili vybojovali Angličané s 9 195,50 body. Československo se umístilo na 4. místě s 18 952,70 body.⁵¹¹

Jezdeckou soutěž ve skocích absolvovali závodníci v poslední den olympijských her, v neděli 16. srpna. Parkur na olympijském stadionu sestavil německý major Andrae a patřil k jednomu z nejobtížnějších. To potvrzoval fakt, že žádnému z jezdců se nepodařilo dokončit závod bez trestných bodů a že z celkového počtu 54 závodníků bylo 16 pro trojí odepření skoku vyloučeno.⁵¹² Mezi diskvalifikovanými jezdci byli také dva Čechoslováci škpt. Josef Seyfried na koni Radmila a kpt. Julius Čoček na koni Chostra. Oba rozhodčí je vyloučili pro neposlušnost jejich koní.⁵¹³ Závod úspěšně dokončil pouze škpt. Miloslav Buzek na koni Chroust, jenž se s časem 155,2 s a 28 trestnými body umístil na 28. místě.⁵¹⁴

7.3. Přítomnost Hitlera na hrách

Každý den sledoval Adolf Hitler na jednom z olympijských závodišť sportovní utkání. Hned první den atletických soutěží se stal svědkem dvou německých vítězství. Hans Woelke zvítězil ve vrhu koulí a Karl Hein v hodu kladivem. Oba si Hitler pozval do své čestné lóže, aby jim před zraky 100 000 diváků pogrataloval. Vůdce osobně poblahopřál také třem Finům, vítězům v běhu na 10 000 m. Posledního vítěze prvního lehkooatletického dne k sobě Hitler nepřizval. Američan, černocho, Cornelius Johnson, zvítězil ve skoku do výšky, když

⁵¹¹ Proti umístění družstev podali zástupci Československého jezdeckého svazu protest, protože polský jezdec kpt. Kawecký nedodržel předepsanou dráhu, čímž porušil závodní řád. Československu tak měla patřit stříbrná medaile. Kongres Mezinárodní jezdecké federace československý protest nepřijal a uznal platnost rozhodnutí olympijských rozhodčích. Srov. HAHNENKAM, J., *Olympijská military*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 127-129.

⁵¹² VENTURA, F., *Olympijská skoková soutěž o „Pohár národů“ v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 129-130.

⁵¹³ PONDĚLÍ NÁRODNÍCH LISTŮ A NÁRODA, 17. srpna 1936.

⁵¹⁴ VENTURA, F., *Olympijská skoková soutěž o „Pohár národů“ v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 131-133.

jako jediný překonal laťku vysokou 2,3 m. Hitler raději opustil stadion, než by poblahopřál černochovi k vítězství.⁵¹⁵

Přijímání vítězů v čestné lóži odporovalo olympijskému protokolu, obzvlášť když Hitler přijímal jen některé vítěze. Předseda Mezinárodního olympijského výboru ho na to ihned upozornil. V dalších dnech přijímal Hitler pouze německé vítěze v zadním pokoji své čestné lóže.⁵¹⁶

V konečném důsledku byl Hitler rád, že mu Henri de Baillet-Latour zakázal oficiální přijímání vítězů před zraky veřejnosti. V následujících dnech totiž triumfovali další američtí černošští atleti, kteří získali nebo se přičinili o sedm z dvanácti zlatých medailí (v lehké atletice) pro Spojené státy americké. V americkém atletickém mužstvu startovalo celkem deset černochoů, z nichž jen jeden dosáhl horšího umístění, než bylo 6. místo. Ve skoku do výšky získal zlato již zmíněný Cornerlius Johnson a stříbro David Albritton, běh na 400 m vyhrál Archie Williams a pro bronzovou medaili si zaběhl James Lu Valle. V běhu na 800 m zvítězil John Woodruff. Ralf Metcalfe se jako člen štafety 4 × 100 m přičinil o získání zlaté medaile a dobyl stříbrnou medaili v běhu na 100 m. Jednu bronzovou medaili získal pro Spojené státy americké černoch F. Pollard v překážkovém běhu na 110 m.⁵¹⁷ Nacistický útočný tisk označil americké černochoy jako černý pomocný oddíl amerického olympijského týmu.⁵¹⁸

Nejúspěšnějším sportovcem v lehké atletice a nejrychlejším mužem světa se stal Američan, černoch, James Cleveland „Jesse“ Owens. Na olympiádě celkově získal čtyři zlaté medaile a zároveň vytvořil 4 nové olympijské rekordy – 100 m zaběhl za 10,3 s, 200 m za 20,7 s, ve skoku do dálky skočil 8,06 m a společně s dalšími členy americké štafety 4 × 100 m dosáhli času 39,8 s.⁵¹⁹ Owens zaběhl ve čtvrtfinále běhu na 100 m čas 10,2 s (viz. příloha č. 12). Rozhodčí však tento čas jako nový olympijský rekord neuznali kvůli silnému větru.⁵²⁰

⁵¹⁵ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 197.

⁵¹⁶ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 101.

⁵¹⁷ KRŠÁK, P., *Novověké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 120.

⁵¹⁸ RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 161.

⁵¹⁹ Tamtéž, s. 105.

⁵²⁰ ŠTEJNBACH, V., *Hrdinové olympijských her*, Praha 1984, s. 64-65.

Adolf Hitler sledoval s napětím souboj Owense a německého nejlepšího skokana, modrookého studenta z Lipska, Ludwiga „Luz“ Longa, jenž svou atletickou postavou ztělesňoval árijský ideál. Při prvních skocích dosáhl Owens 7,87 m, Long 7,84 m. Při druhém pokusu se Longovi podařilo dostat na Owensových 7,87 m a vytvořit tak nový německý rekord ve skoku dalekém. Owensův druhý skok měřil 7,94 m. Při třetím a posledním pokusu Long přešlápl, takže se jeho třetí skok nepočítal. Owens skočil napotřetí neuvěřitelných 8,06 m, čímž překonal olympijských rekord.⁵²¹ Owensův poslední vítězný skok už Hitler neviděl. Rozladěný opouštěl stadion, když se Owens chystal ke svému třetímu skoku.⁵²²

Příchod Hitlera na olympijský stadion se oznamoval vztyčením vůdcovy standarty a k tomu byl do celého světa ohlašován rozhlasem (viz. příloha č. 13). Přítomnost říšského kancléře na olympijských hrách plnila také funkci alibi v záležitosti vojenské intervence německých jednotek ve Španělsku.⁵²³ Španělská občanská válka vypukla ve španělském Maroku jen pár dní před zahájením olympijských her a nebýt zahraniční intervence, neměla by dlouhého trvání. Německá a italská pomoc rebelujícím španělským generálům však válku prodloužila na dva a půl roku. Díky německým a italským letadlům se generálovi Frankovi podařilo přepravit v krátkém čase marockou armádu přes Gibraltarský průliv a spojit ji 11. srpna s armádou generála Moly, který velel povstání z Burgosu. A tak ve stejnou dobu, kdy Hitler docházel na olympijský stadion a sledoval sportovní dění, živil válku poskytováním vojenské pomoci Španělsku.⁵²⁴

7.4. Závěrečný ceremoniál

Zatímco dopolední a odpolední program v poslední den olympijských her, v neděli 16. srpna, patřil jezdeckým disciplínám, začaly k večeru do olympijského

⁵²¹ MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936, s. 62-67.

⁵²² KRŠÁK, P., *Novoveké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 120.

⁵²³ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 106.

⁵²⁴ Hitler poslal do Španělska legii Kondor, experimentální tankové a letecké jednotky a také instruktory, kteří školili důstojníky a piloty v zacházení s tanky, letadly a protiletadlovými děly. Srov. JOHNSON, P., *Dějiny dvacátého století*, Praha 1991, s. 317-334.

stadionu proudit davy diváků, aby se staly svědky slavnostního zakončení XI. olympijských her.⁵²⁵

V 19:20 hod. se rozezněly olympijské fanfáry. Maratónskou bránou vpochoďovaly do olympijského stadionu vlajkonoši zúčastněných národů a v dlouhé řadě zaujali místo před čestnou tribunou. Prezident MOV, Henri de Baillet-Latour, vstoupil na řečnickou tribunu, aby pronesl slavnostní řeč. Poděkoval německému Organizačnímu výboru, městu Berlín, říšskému kancléři Hitlerovi a celému německému národu za uspořádání XI. olympijských her. Poté prohlásil hry za ukončené a pozval mládež celého světa do Tokia, kde se měly konat XII. olympijské hry.⁵²⁶

Na velké informační tabuli se objevila slova zakladatele moderních olympijských her, barona Pierra de Coubertina: „*Möge die olympische Flamme leuchten durch alle Geschlechter, zum Wohle einer immer höher strebenden, mutigeren und reineren Menschheit.*“ Za zvuků Beethovenovy písně „*Die Flamme lodert*“ přistoupily k vlajkonošům německé dívky z čestné služby, aby na vlajky připnuly vzpomínkové stuhy a ověnčily je dubovými věnci. Poté vlajkonoši opustili stadion.⁵²⁷

Na povel „Spustit vlajku!“ začala olympijská vlajka s pěti kruhy pozvolna klesat k zemi. Na rozloučenou se z dálky ozvaly rány z děl a údery olympijského zvonu. Olympijský oheň, který plál po celou dobu her, postupně slábl, až úplně zhasl. Pět německých sportovců zaneslo olympijskou vlajku do čestné lóže.⁵²⁸ Zde ji nejstarší americký člen MOV, W. M. Garland, odevzdal jménem primátora Los Angeles prezidentovi MOV a ten vlajku předal do rukou státního komisaře Berlína, Dr. Lipperta. V německém hlavním města měla být olympijská vlajka uschována až do roku 1940.⁵²⁹ Potom se rozezněla olympijská hymna a na informační tabuli se objevily nápisy: Atény 1896, Berlín 1936, Tokio 1940. Na stožáry vítězů vystoupaly

⁵²⁵ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 16. srpna 1936.

⁵²⁶ MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936, s. 150.

⁵²⁷ *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 17. srpna 1936.

⁵²⁸ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 161.

⁵²⁹ KRAUSE, G., LIMPert, W., *Olympische Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 135.

vlajky Řecka, Německa a Japonska. A konečně zazněla věta: „*Ich rufe die Jugend der Welt nach Tokio!*“⁵³⁰

⁵³⁰ *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936, s. 161.

8. Rekapitulace československých výsledků dosažených v Berlíně

Českoslovenští sportovci dosáhli na olympijských hrách v Berlíně dosud největšího olympijského úspěchu a to i navzdory tomu, že vedoucí jednotlivých výprav mnohokrát protestovali proti nespravedlivému hodnocení rozhodčích vůči československým sportovcům. Na zaujaté a neobjektivní hodnocení rozhodčích si stěžovali např. zápasníci v řecko-římském stylu,⁵³¹ boxeři, jezdci na koních⁵³² a sokolky.⁵³³

Nejúspěšnějšími československými sportovci byli kanoisté. Dvě dvojice, Škrdlant-Mottl (kanoé dvojic na 10 km) a Rus-Felix (kanoé dvojic na 1 km), dobyly pro Československo dvě zlaté medaile a Bohuslav Karlík (kanoé jednotlivci na 1 km) získal jednu stříbrnou medaili. Krásné výsledky předvedli také českoslovenští těžcí atleti. V zápase ve volném stylu v těžké váze vybojoval Josef Klapuch stříbrnou medaili, v zápase řecko-římském v lehké váze získal stříbro Josef Herda a ve vzpírání v těžké váze dobyl další stříbrnou medaili Václav Pšenička. Dvě medaile získali pro Československo sokolští gymnasté. Alois Hudec dostal za své cviky na kruzích zlatou medaili a stříbrnou medaili získaly sokolky v tělocvičném závodě družstev žen.⁵³⁴

K medailím získaných československými sportovci přibyla ještě jedna bronzová medaile. Československý skladatel Jaroslav Křička se přihlásil do hudební kategorie umělecké soutěže se svou orchestrální skladbou „Horácká suita“, za kterou mu porota udělila bronzovou medaili.⁵³⁵ Účast na umělecké soutěži v Berlíně odřeklo mnoho světově významných umělců, kteří nesouhlasili s pořádáním olympijských her v Hitlerově Německu. Proto se také stalo, že ve většině případů

⁵³¹ MENŠÍK, F., *Těžcí atleti na berlínských hrách*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 113-115.

⁵³² HAHNENKAM, J., *Olympijská dresura*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 124. a HAHNENKAM, J., *Olympijská military*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 127.

⁵³³ PROVAZNÍKOVÁ, M., *Zpráva o olympijských závodech žen v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 159.

⁵³⁴ KRŠÁK, P., *Novoveké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979, s. 124-127.

⁵³⁵ LIDOVÉ NOVINY, 2. srpna 1936.

obdrželi první ceny umělci, jejichž díla nedosahovala takové úrovně, jak by měla.⁵³⁶
V některých kategoriích se dokonce ceny neudělily vůbec.⁵³⁷

Dohromady získali českoslovenští sportovci v Berlíně tři zlaté, pět stříbrných a jednu bronzovou medaili. S tímto počtem medailí se Československo umístilo na 12. místě v neoficiální klasifikaci národů podle celkového počtu získaných medailí.⁵³⁸

V sobotu 27. února 1937 v audienční síni přijal prezident Eduard Beneš předsednictvo Československého olympijského výboru a československé sportovce, kteří na olympijských hrách v Berlíně získali medaile. Prezident poděkoval přítomným za dosažené výsledky: „...sleduji vaši práci s velkým zájmem nejenom jako starý sportovec, ale také s hlediska zájmů všeobecně politických, protože vím a my všichni víme, co dnes sport znamená. S tohoto hlediska oceňuji také vaši práci, práci Č. Výboru Olympijského a úspěchy našich závodníků na posledních hrách berlínských. Kladu důraz na to, abychom jako samostatný stát se vždy představovali ve světě s důstojností, se ctí a úspěchem co největším. A za tuto všechnu práci vám děkuji a kde budu moci, chci a budu vám v budoucnosti pomáhat.“⁵³⁹

⁵³⁶ JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972, s. 50.

⁵³⁷ Žádné ceny se neudělily v kategorii drama (literatura), v grafice a v instrumentální hudbě. Bez udělení první ceny byla kategorie olejomalby, kresby a akvarely a plakety. Třetí cena se neudělila za reliéfní plastiku. Srov. *Umělecká soutěž XI. Olympijských Her v Berlíně*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 198-200.

⁵³⁸ *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999, s. 66.

⁵³⁹ *Československý výbor olympijský a olympijští vítězové u presidenta republiky Dr. Edvarda Beneše*, in: *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 7.

9. Olympijské dozvuky

Němci si mohli gratulovat. Ze všech zúčastněných národů na olympijských hrách v Berlíně se umístili s celkovým počtem 33 zlatých, 26 stříbrných a 30 bronzových medailí na prvním místě v neoficiálním hodnocení národů podle docílených cen.⁵⁴⁰ Za nimi byly na druhém místě Spojené státy americké (24 zlatých, 20 stříbrných a 12 bronzových medailí), na třetím místě se umístilo Maďarsko (10 zlatých, 1 stříbrných a 5 bronzových medailí), na čtvrtém Itálie (8 zlatých, 9 stříbrných a 5 bronzových medailí) a na pátém místě bylo Finsko s Francií (7 zlatých, 6 stříbrnou a 6 bronzových medailí).⁵⁴¹ Informace o umístění prvních třech sportovců v jednotlivých olympijských disciplínách podávám v příloze č. 14.

Kromě skvělých sportovních výsledků docílených na olympiádě se Německu podařilo prezentovat celému světu jako snaživý, mírumilovný a pohostinný národ, aniž by omezilo postupující nacifikaci a militarizaci společnosti. Pronásledování „rasových“ a politických nepřátel režimu pokračovalo ve zmenšené míře i během her, jen se odehrávalo v tichosti, aby se zabránilo jakémukoli pozdvižení a narušení průběhu her.⁵⁴²

Němci měli pod kontrolou poštu všech obyvatelů olympijské vesnice. Na poštovním úřadě *Charlottenburg 2* prováděla zvláštní komise cenzuru pošty adresované olympijským hostům. Všechny dopisy s podezřelým obsahem poškozující režim a různé protinacistické letáky komise zabavila a zničila. Velká část této korespondence byla při cenzuře zachycena a svého adresáta nedostihla.⁵⁴³

Berlínské olympijské hry byly mezinárodní mediální událostí. Podle údajů Organizačního výboru informovalo o průběhu her přibližně 1 800 zástupců tisku z 59 zemí, k tomu 42 rozhlasových společností s týmem o 120 hlasatelích.⁵⁴⁴ Pod čestnou tribunou, kde seděl Hitler a čestní hosté, se nacházela rozhlasová centrála.

⁵⁴⁰ Němečtí sportovci triumfovali především ve sportovní gymnastice, veslařských a jezdeckých disciplínách a v těžké atletice. Srov. RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 144.

⁵⁴¹ RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 152.

⁵⁴² Tamtéž, s. 131.

⁵⁴³ JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972, s. 51-55.

⁵⁴⁴ RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 169.

Poprvé tak bylo olympijské dění přenášeno přímo z olympijského stadionu do celého světa. Olympijské letní hry se zapsaly do historie jako první událost (kromě vysílání ze studií), kterou televize přenášela přímo k divákům. Televize však stála teprve na počátku svého vývoje a tak přímý přenos z olympijského stadionu v Berlíně nebyl víc než pokusem, ne vždy zdařeným, jak dokázat zahraničním divákům rozmach německé techniky.⁵⁴⁵

Autorským právem pořizovat filmy a fotografie v prostorách olympijských sportovišť disponovalo výhradně říšské ministerstvo propagandy. Zahraniční reportéři měli vstup na závodníště zakázaný. Asi 125 německých fotografů pořídilo celkem 15 950 snímků, z nichž si, po cenzuře, mohli zahraniční žurnalisté vybrat, které fotografie pro ně byly zajímavé.⁵⁴⁶

V roce 1935 pověřilo říšské ministerstvo propagandy režisérku Leni Riefenstahlovou, aby natočila film dokumentující události XI. olympijských her.⁵⁴⁷ Nejednalo se o první zakázku, kterou Riefenstahlová od nacistů dostala. V letech 1933-1935 natočila tři filmy o stranických sjezdech: *Sieg des Glaubens* (1933), *Triumph des Willens* (1934/35) a *Tag der Freiheit: Unsere Wehrmacht* (1935). Z 400 000 m filmového materiálu vytvořila Riefenstahlová film v délce 6 151 m. Celkové náklady na natočení dvoudílného filmu *Olympia* (1. díl: *Fest der Völker*, 2. díl: *Fest der Schönheit*) činily 1,8 milionů říšských marek. Premiéra filmu proběhla v Berlíně 20. dubna 1938, v den Vůdcových narozenin. Za film *Olympia* obdržela Riefenstahlová Národní filmovou cenu a vyznamenání Mezinárodního olympijského výboru. Jen ve Spojených státech amerických se film setkal s mohutným odmítnutím.⁵⁴⁸

Pravá tvář režimu zůstala většině olympijských hostů zakryta. Jakmile skončily olympijské hry a odjely poslední výpravy, vrátilo se vše do starých kolejí. Přibližně ve stejném čase, kdy probíhaly olympijské hry, byl na okraji obce

⁵⁴⁵ Přímý přenos olympijských utkání mohli diváci sledovat ve veřejných promítacích místnostech v Berlíně. Srov. KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 197.

⁵⁴⁶ BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979, s. 107.

⁵⁴⁷ Na podnět říšského ministerstva propagandy, které nechtělo oficiálně vystupovat jako zadavatel a investor filmu, byla založena filmová produkční společnost Olympiade-Film GmbH, jejíž členkou byla také Leni Riefenstahlová. Srov. RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 189.

⁵⁴⁸ WILDMANN, D., *Begehrte Körper. Konstruktion und Inszenierung des „arischen“ Männerkörpers im „Dritten Reich“*. Würzburg 1998, s. 27-32.

Oranienburg nedaleko Berlína zřízen koncentrační tábor Sachsenhausen. Se stavebními pracemi se začalo 12. července 1936 a už v září se v koncentračním táboře nacházelo 1 000 politických vězňů.⁵⁴⁹

V září 1936 vyhlásila říšská vláda čtyřletý plán, jehož cílem bylo během čtyř let připravit německou armádu a hospodářství na válku. Na norimberském sjezdu strany v září Hitler konstatoval, že Německu chybí životní prostor. Řešení našel ve východní Evropě, kde měly být uspokojeny hlavní německé potřeby. Německo začalo opevňovat západní hranice a krýt si tak záda pro případnou násilnou expanzi do střední Evropy, především do Československa.⁵⁵⁰

V říjnu 1936 došlo k uzavření berlínsko-římského svazku, politického paktu, jenž určoval sféry vlivu Německa a Itálie v Evropě. O měsíc později uzavřelo Japonsko s Německem smlouvu, známou jako pakt proti Kominterně.⁵⁵¹

Věrní heslu úderného oddílu SA: „*Wenn die Olympiade vorbei, schlagen wir die Juden zu Brei!*“ pokračovali nacisté s pronásledováním židů. Wolfgang Fürstner, velitel olympijské vesnice, spáchal jen pár dní po skončení olympijských her sebevraždu. Neunesl fakt, že ho nacisté chtěli vyhodit z armády pro nedostatek árijského původu. V roce 1938 odstoupil Theodor Lewald na nátlak nacistů kvůli svému židovskému původu z MOV. Jeho nástupcem se stal generál Walter von Reichenau.⁵⁵²

Letní olympijské hry v roce 1940 se měly uskutečnit v Tokiu a zimní v Sapporu. V červenci 1938 se Japonsko pořádání olympiád vzdalo kvůli trvajícímu konfliktu s Čínou. V březnu toho samého roku rozhodlo MOV, že XII. olympijské hry se budou konat v Helsinkách a V. zimní olympijské hry v Oslu. Oslo se nakonec pořadatelství také vzdalo. Dalším zájemcem bylo zimní středisko Svatý Mořic. Švýcaři však požadovali, aby se her mohli zúčastnit i učitelé lyžování, což odporovalo olympijské zásadě amatérismu. Nakonec přidělil MOV pořádání

⁵⁴⁹ RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 131-132.

⁵⁵⁰ Už v květnu 1935 vypracovalo říšské ministerstvo války tajný plán na přepadení Československa pod krycím názvem *Schulung*. Tento plán byl upřesněn ve Směrnících pro jednotnou přípravu branné moci, kde Československo dostalo krycí název *Grün*. Srov. KVAČEK, R., *Historie jednoho roku*, Praha 1976, s. 190-200.

⁵⁵¹ KVAČEK, R., *Historie jednoho roku*, Praha 1976, s. 190-205.

⁵⁵² KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 218-219.

V. zimních olympijských her opět německému lyžařskému středisku Garmisch-Partenkirchen. V červenci 1939 se konala ustavující schůze Organizačního výboru pro zimní hry v roce 1940. Už v říjnu se všechny probíhající přípravy zastavily. Na konci listopadu oznámil Karl Ritter von Halt Mezinárodnímu olympijskému výboru, že se Německo kvůli válce vzdává pořadatelsví zimní olympiády.⁵⁵³

Olympijské hry se nekonalý ani v roce 1940 ani v roce 1944. Životy mnoha účastníků berlínské olympiády uhasly ve 2. světové válce. Mnozí umřeli jako vojáci na frontě či se stali obětí nacistické tyranie v Německu nebo v Německem okupovaných zemích.⁵⁵⁴ Olympijská myšlenka 2. světovou válku přežila. Německo a Japonsko označované za viníky války pozvání na XIV. olympijské hry v Londýně neobdržely. Oba státy byly přizvány až k druhým poválečným hrám v roce 1952 v Helsinkách.⁵⁵⁵

Na jedné straně získalo Německo hluboký respekt v olympijském hnutí za precizní přípravy a skvělou organizaci olympijských her a zasloužilo se o rozšíření olympijských ceremoniálů Diemovou myšlenkou olympijské štafety ohně. Na druhé straně vrhlo na olympijské hnutí stín. Poprvé došlo k zpolitizování olympijských her, poprvé v historii olympismu vzniklo mezinárodního hnutí bojkotu usilující o přeložení olympijských her a žádný stát dosud nezneužil olympijské hry k propagandistickým účelům jako nacistický režim v Německu.

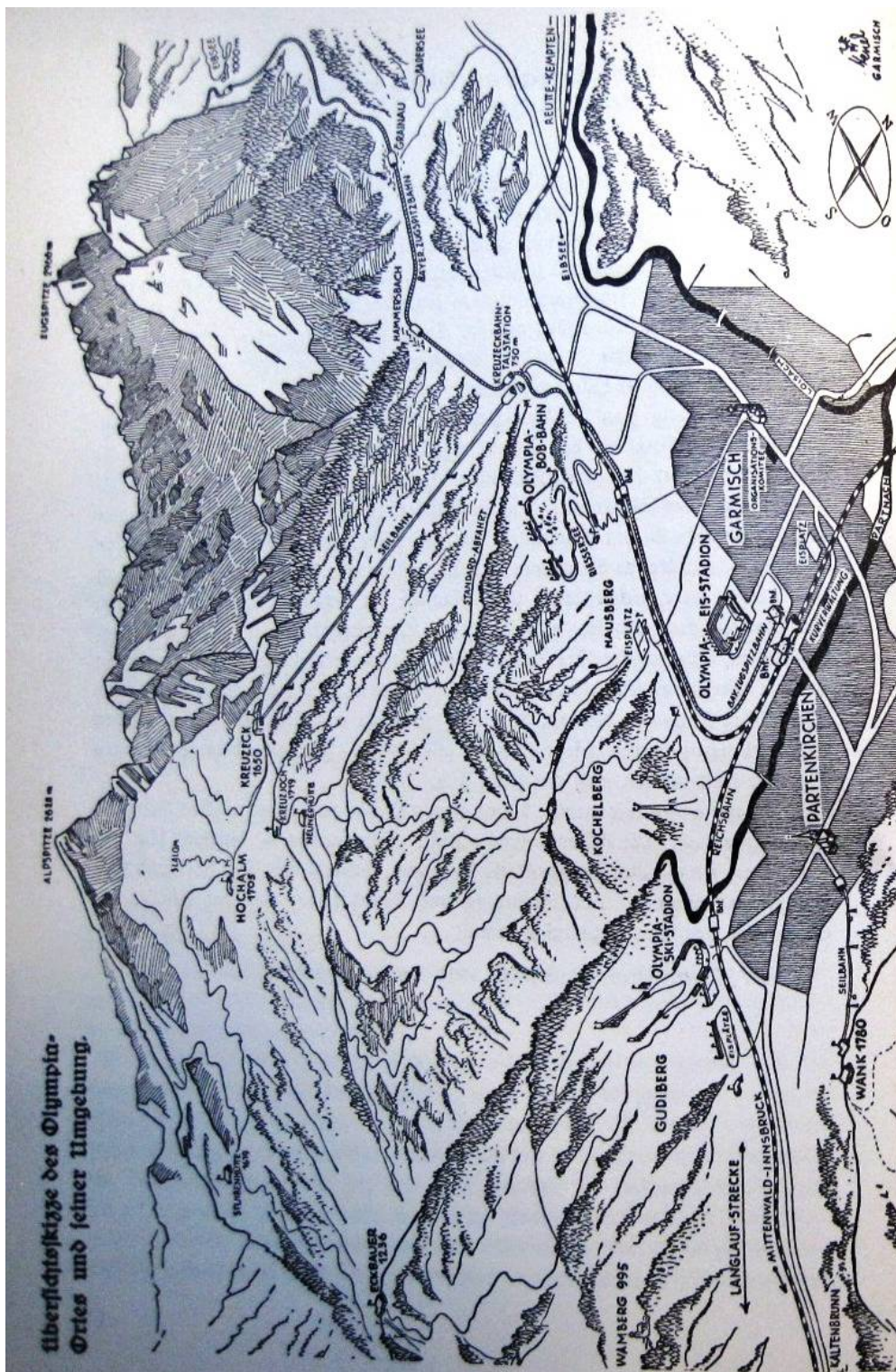
⁵⁵³ KRÜGER, A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972, s. 220-222.

⁵⁵⁴ Němečtí olympionikové Luz Long (stříbro ve skoku dalekém) a Rudolf Harbig (bronz ve štafetě 4 × 400 m) padli na frontě jako příslušníci německé armády. Německý zápasník Werner Seelenbinder byl popraven před branami Berlína ve věznici Brandenburg kvůli komunistické odbojové činnosti. V koncentračním táboře skončil i norský „zlatý“ skokan na lyžích Birger Ruud. Srov. RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 207.

⁵⁵⁵ DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004, s. 78, 87.

10. Přílohy

Príloha č. 1 – Nákres dejíšť IV. ZOH a jeho okolí (HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. - 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936, s. 16.)

Příloha č. 2 - Výtažek z dopisu prezidenta Organizačního výboru pro IV. zimní olympijské hry, Karla Ritter von Halta, státnímu tajemníkovi v říšském ministerstvu vnitra, Pfundtnerovi, Mnichov, 14. května 1935. (RÜRUP, R., 1936 - *die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996, s. 91.):

Mit wachsender Sorge beobachte ich in Garmisch-Partenkirchen eine planmäßig einsetzende antisemitische Propaganda [...] Ich sehe seit vergangenem Samstag an allen möglichen Stellen in Garmisch-Partenkirchen und vor allem auf der gesamten Landstraße von München nach Garmisch-Partenkirchen große Tafeln angebracht mit Inschrift „Juden sind hier unerwünscht“. Der Leiter der Deutschen Arbeitsfront in Garmisch hat in einer Hotelier-Versammlung zum Ausdruck gebracht, daß jeder Gaststättenbesitzer aus der Partei ausgeschlossen würde, der einen Juden als Gast aufnehme. Sofern er nicht Parteigenosse wäre, würde mit anderen Mitteln gegen ihn vorgegangen werden.

Ich könnte diese Beispiele durch eine Unzahl von Episoden vervollständigen, die sich in G.-P. ereignet haben. Dabei scheint man zu vergessen, daß G.-P. 1936 der Schauplatz der Olympischen Winterspiele sein soll. Alle Nationen sind eingeladen und alle haben zugesagt. Exzellenz Lewald und ich einerseits und der Reichssportführer andererseits haben unter ausdrücklicher Billigung des Reichsinnenministeriums dem Internationalen Olympischen Komitee und verschiedenen Führern nationaler ausländischer Verbände (ich erinnere an die schriftlichen Zusagen, die Brundage gegeben wurden) das Versprechen gegeben, daß alles vermieden werden soll, was zu einer Störung anläßlich einer evtl. Teilnahme von jüdischen Sportlern anderer Nationen führen könnte. Wenn die Propaganda in dieser Form weitergeführt wird, dann wird die Bevölkerung von Garmisch-Partenkirchen bis 1936 so aufgeputscht sein, daß Ausländer, die jüdisch aussehen und gar keine Juden sind, beleidigt werden [...] Wenn in G.-P. die geringste Störung passiert, dann – darüber sind wir uns doch alle im klaren – können die Olympischen Spiele in Berlin nicht durchgeführt werden. [...] Für uns Deutsche wäre das ein ungeheurer Prestigeverlust und der Führer würde die Verantwortlichen zur Rechenschaft ziehen [...].

Herr Staatssekretär, ich bitte davon überzeugt zu sein, daß ich diese meine Sorge nicht deshalb äußere, um den Juden zu helfen, es handelt sich ausschließlich um die olympische Idee und um die Olympischen Spiele, denen ich seit Jahren meine ganze

freie Zeit ehrenamtlich widme. Es wäre für mich die größte Enttäuschung meines Lebens, wenn ausgerechnet in Deutschland die Olympischen Spiele [...] nicht durchgeführt werden könnten. Ich habe mir erlaubt, Ihnen, Herr Staatssekretär, ganz offen meine Auffassung mitzuteilen und bitte ergebenst, von maßgebender Stelle eine Änderung zu befehlen.

Heil Hitler!

Příloha č. 3 – Seznam účastníků IV. zimních olympijských her (*Jmenovitý seznam účastníků československé výpravy na IV. zimní olympijské hry 1936 v Garmisch-Partenkirchen*, in: *II. ročenka československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 72-73)

Zástupce Československa v Mezinárodním Výboru Olympijském:
Dr. Jiří St. Guth-Jarkovský, čestný předseda ČSOV

Delegáti ČSOV:

Univ. prof. MUDr. Josef Gruss, předseda ČSOV,
Jaroslav Čížek, místopředseda ČSOV,
Prof. Dr. Frant. Widimský, gen. sekretář ČSOV a chef de mission čsl. mužstva.

Olympijský attaché při Organizačním Výboru Her:
Jaroslav Ziegler, generální konsul ČSR v Mnichově

Lékaři:

Dr. Jan Benda, krajan ze Saské Kamenice,
Dr. Karel Čížek, Ústí nad Labem.

*

LYŽAŘI:

Vůdce: Arch. K. Jarolímek.

Činovníci: Dr. Jar. Moser, SLRČS a člen techn. komise FIS, Dr. Karel Finger, SLRČS, arch. Karel Rudl, SLRČS, Julius Streit, HDW, Adalbert Hinz, HDW, Wolfgang Menzel, HDW, Erhard Quidenus, HDW, Gustav Steidl, HDW.

Mužstvo: Muži: Ascher Zikmund, Berauer Gustav, Budárek Oldřich, Cífk Jan, Hollmann Walter, Čtvrtečka Jaroslav, Hromádka Eduard, Kadavý Bohuslav, Kahl Josef, Knahl Johann, Kraus Franz, Lahr Johann, Lukeš Jaroslav, Mihalák Lukáš, Musil Cyril, Ing. Novák Vladimír, Pick Wilhelm, Semptner Franz, Steinmüller Alfred, Svatoš Jan, Šimůnek František, Vrána Rudolf. – Ženy: Beinhauerová Růžena, Möhwaldová Trude, Walterová Hilda.

BOBISTÉ:

Blehschmidt Hans, Blehschmidt Wilhelm, Dr. Ing. Heinzel Walter, Klötzel Franz, Lanzendörfer Josef, Leubner Gustav, Menzl Ewald, Novotný Eduard, Posselt Friedrich, Raab Franz, Růžicka Karel, Schilbach Hans, Zintl Robert.

*

Pomocný personál: Ferd. Nejedlý, správce hospodářství, Frant. Vosala, kuchař.

LEDNÍ HOKEJ:

Vůdce: tov. Zadáč Jan.

Činovníci: Kraffer Rudolf, Porges Antonín, Dr. Řezáč Jaroslav, Dr. Schwetz Pavel, Dr. Rektořík Zdeněk.

Hráči: Boháč Josef, Cetkovský Alois, Hromádka Karel, Jírotka Drahoš, Jírotka Zdeněk, Košek Jan, Kučera Oldřich, Maleček Josef, Peka Jan, Dr. Pušbauer Jaroslav, Tožička Jiří, Troják Ladislav, Ullrich Walter.

Masér: MUC. Kabátník Jiří.

BRUSLAŘI:

Vůdce: št. kpt. Fürst Ladislav.

Činovníci: Dr. Fürst Jaromír, Dr. Pavliska Bohuslav, Dr. Bízek Jaroslav, Sýkora Jiří, Neubert František, Černý Emanuel, Mareš Kamil.

Krasobruslaři: Hrubá Věra, Metznerová Fritzi, Sadílek Jaroslav.

Rychlobruslaři: Hanč Oldřich, Solovjev Jiří, Turnovský Jaromír.

VOJENSKÁ HLÍDKA MINISTERSTVA NÁR. OBRANY:

Vůdce: št. kpt. Novák Bedřich.

Hlídky: npr. Steiner Karel, des. Matěáško Josef, voj. Musil Bohuslav, voj. Kosour Bohumil.

Náhradníci: ppr. Beranovský Jiří, četař Tvrzník Bohuslav, voj. Fousek Vít.

LEDNÍ STŘELCI:

Účastníci ukázkové soutěže metaná na ledě (*Eisschießen*).

Mužstvo ze Stráže pod Ralskem: Arnhold Friedrich, Brave Friedrich, Feistner Wilhelm, Wolfinger Karel.

Mužstvo ze Smržovky: Bernhardt Hans, Grossmann Hans, Kopal Rudolf, Hein Alfred, Hanff Otto.

Individuální soutěž: Czernich Friedrich, Stráž pod Ralskem.

Příloha č. 4 – Výsledky IV. zimních olympijských her (*Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936 a HARSTER, H., LEFORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936):

HOKEJOVÝ TURNAJ:

I. kolo:

Skupina A	Kanada	Rakousko	Polsko	Lotyšsko	Branky	Body	Místo
Kanada	X	5:2	8:1	11:0	24:3	6:0	1
Rakousko	2:5	X	2:1	7:1	11:7	4:2	2
Polsko	1:8	1:2	X	9:2	11:12	2:4	3
Lotyšsko	0:11	1:7	2:9	X	3:27	0:6	4

Skupina B	Německo	USA	Itálie	Švýcarsko	Branky	Body	Místo
Německo	X	0:1	3:0	2:0	5:1	4:2	1
USA	1:0	X	1:2	3:0	5:2	4:2	2
Itálie	0:3	2:1	X	0:1	2:5	2:4	3
Švýcarsko	0:2	0:3	1:0	X	1:5	2:4	4

Skupina C	ČSR	Maďarsko	Francie	Belgie	Branky	Body	Místo
ČSR	X	3:0	2:0	5:0	10:0	6:0	1
Maďarsko	0:3	X	3:0	11:2	14:5	4:2	2
Francie	0:2	0:3	X	4:2	4:7	2:4	3
Belgie	0:5	2:11	2:4	X	4:20	0:6	4

Skupina D	VB	Švédsko	Japonsko	Branky	Body	Místo
VB	X	1:0	3:0	4:0	4:0	1
Švédsko	0:1	X	2:0	2:1	2:2	2
Japonsko	0:3	0:2	X	0:5	0:4	3

II. kolo:

Skupina A	Kanada	Německo	Maďarsko	VB	Branky	Body	Místo
Kanada	X	6:2	15:0	1:2	22:4	4:2	2
Německo	2:6	X	2:1	1:1	5:8	3:3	3
Maďarsko	0:15	1:2	X	1:5	2:22	0:6	4
VB	2:1	1:1	5:1	X	8:3	5:1	1

Skupina B	Rakousko	USA	Švédsko	ČSR	Branky	Body	Místo
Rakousko	X	0:1	0:1	1:2	1:4	0:6	4
USA	1:0	X	2:1	2:0	5:1	6:0	1
Švédsko	1:0	1:2	X	1:4	3:6	2:4	3
ČSR	2:1	0:2	4:1	X	6:4	4:2	2

Finále:

	Kanada	USA	ČSR	VB	Branky	Body	Místo
Kanada	X	1:0	7:0	1:2	9:2	4:2	2
USA	0:1	X	2:0	0:0	2:1	3:3	3
ČSR	0:7	0:2	X	0:5	0:14	0:6	4
VB	2:1	0:0	5:0	X	7:1	5:1	1

ALPSKÁ KOMBINACE – ŽENY A MUŽI:

	Umístění	Sjezd		Slalom			Celkové hodnocení
		Čas (min)	Body	Čas v 1. kole (s)	Čas v 2. kole (s)	Body	
Muži	1. Franz Pfnür (Německo)	4:51,8	98,49	72,1	74,5	100,00	99,25
	2. Guzzi Lantschner (Německo)	4:58,2	96,38	76,9	75,6	96,13	96,25
	3. Emile Allais (Francie)	4:58,8	96,18	80,4	76,9	93,20	94,69
	4. Birger Ruud (Norsko)	4:47,4	100,00	91,9	77,1	86,75	93,38
	5. Roman Wörndle (Německo)	5:01,2	95,42	82,9	85,8	86,90	91,16
	6. Rudolf Cranz (Německo)	5:04,0	94,54	92,9	74,6	87,52	91,03
Ženy	1. Christl Cranz (Německo)	5:23,4	94,12	72,0	70,1	100,00	97,06
	2. Käthe Grasegger (Německo)	5:11,0	97,88	76,0	77,4	92,63	95,26
	3. Leila Schou- Nilsen (Norsko)	5:04,4	100,00	86,1	77,3	86,96	93,48
	4. Erna Steuri (Švýcarsko)	5:20,4	95,01	77,2	81,2	89,71	92,36
	5. Hadi Pfeiffer (Německo)	5:21,6	94,65	80,8	78,8	89,04	91,85
	6. Lisa Resch (Německo)	5:08,4	98,70	97,5	82,9	78,77	88,74

ŠTAFETA 4 × 10 km:

Umístění	Čas (hod)
1. Finsko (Nurmela, Karppinen, Lähde, Jalkanen)	2:41:33
2. Norsko (Hagen, Hoffsbakken, Brodahl, Iversen)	2:41:39
3. Švédsko (Berger, Larsson, Häggblad, Matsbo)	2:43:03
4. Itálie (Gerardi, Menardi, Demetz, Kasebacher)	2:50:05
5. Československo (Musil, Berauer, Mihalák, Šimůnek)	2:51:56
6. Německo (Däuber, Bogner, Leupold, Zeller)	2:54:54

BĚH NA 18 km:

Umístění	Čas (hod)
1. Erik August Larsson (Švédsko)	1:14:38
2. Oddbjörn Hagen (Norsko)	1:15:33
3. Pekka Niemi (Finsko)	1:16:59
4. Martin-Johannes Matsbo (Švédsko)	1:17:02
5. Olaf Hoffsbakken (Norsko)	1:17:37
6. Arne Rudstadstuen (Norsko)	1:18:13
7. Sulo Nurmela (Finsko)	1:18:20
8. Artur Häggblad (Švédsko)	1:18:55
9. Bjarne Iversen (Norsko)	1:18:56
10. Lukas Mihalak (Československo)	1:19:01

ZÁVOD SDRUŽENÝ:

Umístění	Běh		Skoky			Celkové hodnocení
	Čas (hod)	Body	1. skok (m)	2. skok (m)	Body	
1. Hagen (Norsko)	1:15:33	240,0	42,0	46,0	190,3	430,3
2. Hoffsbakken (Norsko)	1:17:37	227,8	47,0	45,5	192,0	419,8
3. Brodahl (Norsko)	1:18:01	225,5	40,0	47,0	182,6	408,1
4. Valonen (Finsko)	1:26:34	178,6	52,0	54,5	222,6	401,2
5. Šimůnek (ČSR)	1:19:09	219,0	44,5	43,5	175,3	394,3
6. Oesterkloeft (Norsko)	1:21:37	205,1	44,0	48,0	188,7	393,8
7a. St. Marusz (Polsko)	1:25:27	184,4	51,0	50,0	208,9	393,3
7b. Murama (Finsko)	1:24:52	187,5	49,0	48,0	205,8	393,3
9. Lahr (ČSR)	1:25:11	185,8	49,0	53,0	201,6	387,4
10. Nikunen (Finsko)	1:23:59	192,2	47,5	45,5	191,6	383,8

ZÁVOD NA 50 km:

Umístění	Čas (hod)
1. Viklund (Švédsko)	3:30:11
2. Wikström (Švédsko)	3:33:20
3. Englund (Švédsko)	3:34:10
4. Bergström (Švédsko)	3:35:50
5. Karppinen (Finsko)	3:39:33
6. Tuft (Norsko)	3:41:18
7. F. Heikinen (Finsko)	3:42:44
8. Niemi (Finsko)	3:44:14
9. Musil (Československo)	3:46:12
10. Smolej (Jugoslávie)	3:47:40

SKOK PROSTÝ:

Umístění	1. skok (m)	2. skok (m)	Celkové hodnocení
1. Birger Ruud (Norsko)	75	74,5	232,0
2. Eriksson (Švédsko)	76	76	230,5
3. Andersen (Norsko)	74	75	228,9
4. Walberg (Norsko)	73,5	72	227,0
5. St. Marusz (Polsko)	73	75,5	221,6
6. Valonen (Finsko)	73,5	67	219,14
7. Iguro (Japonsko)	74,5	72,5	218,2
8. Kongsgaard (Norsko)	74,5	66	217,7
9. Tiihonen (Finsko)	71,5	70	215,3
10. Marr (Německo)	71,5	69	214,2

ZÁVODY BOBŮ:

Čtyřsedadlové boby	
Umístění	Čas (min)
1. Švýcarsko II	5:19,85
2. Švýcarsko I	5:22,73
3. Velká Británie I	5:23,41
4. USA I	5:24,13
5. Belgie II	5:28,92
6. USA II	5:29,00
7. Německo I	5:29,82
8. Belgie I	5:29,82
9. Francie I	5:30,36
10. Itálie I	5:31,07

Dvousedadlové boby	
Umístění	Čas (min)
1. USA I	5:29,29
2. Švýcarsko II	5:30,64
3. USA II	5:33,96
4. Velká Británie	5:40,25
5. Německo I	5:42,01
6. Německo II	5:44,71
7. Švýcarsko I	5:46,23
8. Belgie I	5:46,28
9. Belgie II	5:47,32
10. Holandsko	5:48,11

KRASOBRUSLENÍ PÁNŮ:

Pořadí	Umíst.	Body
1. Karl Schäfer (Rakousko)	7	422,7
2. Ernst Baier (Německo)	24	400,8
3. Felix Kaspar (Rakousko)	24	400,1
4. Montgomery Wilson (Kanada)	30	394,5
5. Henry Graham Sharp (Velká Británie)	34	394,1
6. Jack Edward Dunn (Velká Británie)	42	387,7
7. Marcus Nikkanen (Finsko)	54	380,7
8. Elemer Tardonfalvi (Maďarsko)	56	379,0
9. Denes Pataky (Maďarsko)	60	378,4
10. Frederick Tomlins (Velká Británie)	77	364,4

KRASOBRUSLENÍ DAM:

Pořadí	Umíst.	Body
1. Sonja Henie (Norsko)	7,5	424,5
2. Cecilia Colledge (Velká Británie)	13,5	418,1
3. Vivi-Anne Hultén (Švédsko)	28	439,7
4. Liselotte Landbeek (Belgie)	32	393,3
5. Maribel Vinson (USA)	39	388,7
6. Hedy Stenuf (Rakousko)	40	387,6
7. Emmy Putzinger (Rakousko)	49	381,8
8. Viktoria Lindpaintner (Německo)	51	381,4
9. Margarethe Lainer (Rakousko)	65	373,4
10. Etsuko Inada (Japonsko)	77	368,1

KRASOBRUSLENÍ – JÍZDA DVOJIC:

Pořadí	Umíst.	Body
1. Herber – Baier (Německo)	11	11,5
2. Pausin – Pausin (Rakousko)	19,5	11,4
3. Rotter – Szollas (Maďarsko)	32,5	10,8
4. Szekrenyessy – Szekrenyessy (Maďarsko)	38,5	10,6
5. Vinson – Hill (USA)	46,5	10,4
6. Bertram – Reburn (Kanada)	68,5	9,8
7. Cliff – Cliff (Velká Británie)	56,5	10,1
8. Prawitz – Weiss (Německo)	74,5	9,5
9. Cattanio – Cattanio (Itálie)	93	9,1
10. Yates – Stewart (Velká Británie)	102,5	9,0

RYCHLOBRUSLENÍ:

500 m	
Umístění	Čas (s)
1. Ballangrud (Norsko)	43,4
2. Krog (Norsko)	43,5
3. Freisinger (USA)	44,0
4. Ishihara (Japonsko)	44,1
5. Lamb (USA)	44,2
6a. Potts (USA)	44,8
6b. Leban (Rakousko)	44,8

1 500 m	
Umístění	Čas (min)
1. Mathisen (Norsko)	2:19,2
2. Ballangrud (Norsko)	2:20,2
3. Vasenius (Finsko)	2:20,9
4. Freisinger (USA)	2:21,3
5. Stiepl (Rakousko)	2:21,6
6. Wazulek (Rakousko)	2:22,2

5 000 m	
Umístění	Čas (min)
1. Ballangrud (Norsko)	8:19,6
2. Vasenius (Finsko)	8:23,3
3. Ojala (Finsko)	8:30,1
4. Langedjyk (Holandsko)	8:32,0
5. Stiepl (Rakousko)	8:35,0
6. Blomquist (Finsko)	8:36,6

10 000 m	
Umístění	Čas (min)
1. Ballangrud (Norsko)	17:24,3
2. Vasenius (Finsko)	17:28,2
3. Stiepl (Rakousko)	17:30,0
4. Mathisen (Norsko)	17:41,2
5. Blomquist (Finsko)	17:42,4
6. Langedjyk (Holandsko)	17:43,7

UKÁZKOVÁ SOUTĚŽ – CURLING:

Soutěž mužstev	
Umístění	Body
1. Rakousko I	2,053
2. Německo III	1,825
3. Rakousko II	1,567

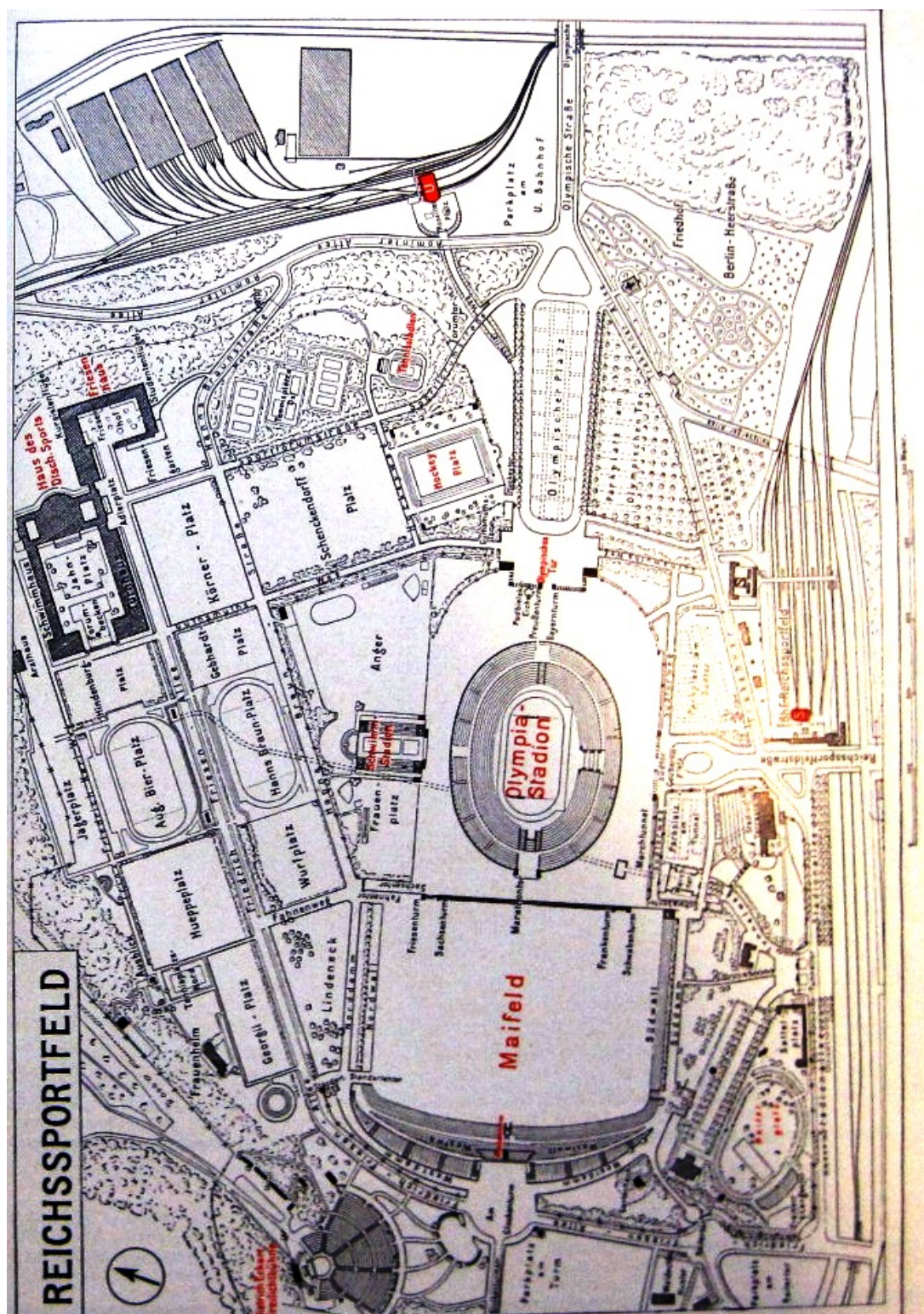
Střelba k terči	
Umístění	Počet kruhů
1. Reitner (Rakousko)	15
2. Brunner (Německo)	9
3. Wolfinger (Československo)	9

Dálková střelba	
Umístění	Střelba (m)
1. Edenhauser (Rakousko)	154,6
2. Mosshammer (Rakousko)	145,0
3. Retzer (Německo)	144,6

UKÁZKOVÁ SOUTĚŽ – ZÁVOD VOJENSKÝCH HLÍDEK:

Umístění	Čas (hod)
1. Italové (Silvestri, Perenni, Sertorelli, Seiligio)	2:28:35
2. Finové (Kuvaja, Remes, Arantola, Hutunen)	2:28:49
3. Švédové (Wahlberg, Olofsson, Wiksten, Westberg)	2:35:24
4. Rakušané (Bach, Hartmann, Hiermann, Tschurtschentaler)	2:36:19
5. Němci (Leupold, Hieble, Lochbiehler, Kirchmann)	2:36:24
6. Francouzi (Faure, Cohendez, Sibue, Morand)	2:40:55

Příloha č. 5 – Nákres říšského sportoviště (*Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936, s. 39.)

Příloha č. 6 – Olympijský oheň na československých hranicích s Rakouskem
(*Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 1.
srpna 1936)

Příloha č. 7 – Na československých hranicích s Německem přebírá štafetu první německý běžec Paul Goldammer (*Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 1. srpna 1936)

Příloha č. 8 – Adolf Hitler a členové MOV vstupují na olympijský stadion (*Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin, 2. srpna 1936*)

Příloha č. 9 – Seznam účastníků XI. olympijských her (*Jmenovitý seznam účastníků XI. olympijských her v Berlíně*, in: *II. ročenka československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937, s. 100-103.)

Zástupce Československa v Mezinárodním Výboru Olympijském:
Dr. Jiří St. Guth-Jarkovský, čestný předseda ČSOV

Zástupci ČSOV:
Univ. prof. MUDr. Josef Gruss, předseda,
Jaroslav Čížek, místopředseda,
Dr. František Widimský, mezinárodní tajemník a chef de mission.
Rudolf Richter, pokladník.

Olympijský attaché:
Josef Nový, I. legační tajemník vyslanectví v Berlíně.

Čestní hosté – olympijští laureáti:
František Janda Suk,
Štkpt. František Ventura.

Lékaři:
MUDr. O. Smetana a MUDr. J. Chmelík.

*

LEHKÁ ATLETIKA

Činovníci (první činovník je vůdcem svého mužstva): K. Chotěbořský, J. Vykoupil, Ing. J. Musil.

Závodníci: Kněnický Karel, Rošický Evžen, Krátký Břetislav, Hošek Bedřich, Bombík Ludvík, Hušek Josef, Šulc Josef, Hošek Václav, Takač Jan, Klein Josef, Štork-Žofka Jaroslav, Sobotka Zdeněk, Dr. Korejs Jan, Klásek Miroslav, Douda František, Knotek Jaroslav, Eliáš Jaroslav, Luňák Miloslav, Vosolsobě Josef, Hoffmann Jiří, Hoplíček Karel, Schieferová Markéta, Polame Rudolf, Kománek Ludvík, Vítek Miroslav, Dr. Malá Pavel, Dr. Baracs Valer, Hanč Jan, Berndt Ernst, Lorenz Heinz, Otáhal Stanislav, Juranka Jiří.

TĚŽKÁ ATLETIKA

A) Zápas

Činovníci: Menšík František, Beránek Josef, Fleischmann Evžen, Ströhsig Rudolf, Řeřicha Josef.

Závodníci: Nič Antonín, Kváček Karel, Brdek Václav, Samec Alois, Sysel Jaroslav, Prokop Hubert, Klapuch Josef, Hýža Ferdinand, Janda František, Herda Josef, Zvonař Karel, Ing. Příbyl Josef, Mráček František.

B) Vzpírání

Činovníci: Zvěřina Václav, Urban Rudolf, Mik Václav, Matějček Josef.

Závodníci: Šimůnek František, Balda Antonín, Hantych Josef, Brumlík Josef, Kubeš Jaroslav, Pšenička Václav, Bečvář Václav.

BASKETBALL

Činovníci: Dr. Smotlacha František, Jeřábek Václav, Marek František, Dr. Hilgartner Karel.

Mužstvo: Čtyroký Jiří, Dvořáček Alois, Dvořáček Ludvík, Hájek František, Hloušek Vítězslav, Klíma Josef, Kuhn Karel, Ing. Moc Josef, Pícek František, Prokop Ladislav, Trpkoš Ladislav.

BOX

Činovníci: Šembera Bohumír, Vondrys Bohuslav, Heřmánek Jan, Hořejší Ladislav, Voth Karel.

Závodníci: Bezděk Rudolf, Doležal František, Jelen Josef, Chytrý Jan, Raidl Stanislav, Hrubeš Josef, Havelka František, Kuss Rudolf.

CYKLISTIKA

Činovníci: Ing. Kaiser Rudolf, Brabec Richard.

Závodníci: Jakl Vilém, Leutelt Hans, Lošek Josef, Loos Miloslav, Kryštůfek Antonín, Rameš Alois.

JÍZDA NA KONI

Činovníci: Generál Eminger Jaroslav, pluk. Ott Jindřich.

Jezdci: kpt. Procházka Václav, npor. Bureš Otomar, npor. Dobeš Josef, škpt. Seyfried Josef, kpt. Buzek Miloslav, kpt. Čoček Julius, pplk. Schöniger Otto, mjr. Pechman Matěj, npor. Jandl František.

Štolbové: rtm. Holínek Ladislav, rtm. Růžička Rudolf, vojíni: Gaál Alexander, Drgoňa Jan, Babín Pavel, Dvořák Josef, Fojtík Josef, Gelenekí Jan, Haluza Vincenc, Ferluk Jan, Švolík Gregor, Gajdoš Michal, Danků Jan.

KANOISTIKA

Činovníci: Dr. Popel Karel, Hauptmann Zdeněk, Zadák Bohumil.

Závodníci: Humpál Jaroslav, Černický Zdeněk, Silný Bohumil, Cigner Alois, Karlík Bohuslav, Loukota Karel, Brzák Jan, Syrovátka Vladimír, Škrdlant Zdeněk, Mottl

Václav, Brzák František, Svoboda František, Fiala Bohumil, Dusil Josef, Klíma Ludvík, Kouba Otokar, Šmatlák Emil, Rendla Václav.

PLAVÁNÍ

Činovníci: Ing. Hauptmann Ladislav, Ing. Klimesch Eduard, Ing. Kolátor Miloslav, Ing. Hofbauer Alexander, Pazourek Josef, Stahl Ludevít.

Závodníci: Hušek Josef, Epstein Kurt, Medřický Josef, Vondřejc Hugo, Boubela Lešek, Schmuck Michal, Schmuck Karel, Koutek Konstantin, Kroc Rudolf, Mikšovský Josef, Tomášek Josef, Erbert Felix, Kacl Václav, Leikert František, Nesvadba Josef, Boubelová Eliška, Klatovská Věra, Schrameková Irma.

STŘELBA

Činovníci: Brych Václav, pplk. Hruška Adolf, mjr. Pícha J.

Závodníci: Dr. Pokorný František, Gasche Jan, Kopecký Josef, Koller Jan, Krecl Václav, Friedman Jiří, Mach Jaroslav, Čermák František.

ŠERM

Činovníci: Dr. Říha Jaroslav, Ing. Dr. Tille Jan, Dr. König Jindřich.

Závodníci: Raisová Carmen, Šedivá Marie, Jesenský Jiří, Kirchman Bohuslav, Frass Hervarth, Dr. Vohryzek František, Hildebrand Josef, Kakos Jindřich, Kunt Josef, Bergmann Robert, Rais Václav, Klausnitzer Alfréd, Jungmann Josef, Benedik Josef.

SPORTOVNÍ GYMNASTIKA

Muži

Činovníci: Dr. Klinger Miroslav, Dr. Šterc Jaroslav, Peniger Evžen, Plánička Jan, Erben František, Müller Václav, Dr. Hiller Jan.

Závodní družstvo: Sládek Jan, Gajdoš Jan, Löffler Emanuel, Petráček Vratislav, Kollinger Jaroslav, Hudec Alois, Povejšil Bohumil, Tintěra Jindřich, Novotný Josef, Věchet Alois.

Ženy

Činovnice: Pešková Sláva, Gürtlerová Žofie, Máchalová Růžena, Vokáčová Jaroslava, Pešková Ludmila, Provazníková Marie, Fučíková Olga, Maršátová Anna, Buddeusová Eleonora, Vítkovičová Růžena.

Závodní družstvo: Hřebřinová Anna, Foltová Vlasta, Děkanová Vlasta, Veřmiřovská Zdenka, Dobešová Božena, Pálfyová Matylda, Bajerová Jaroslava, Větrovská Marie, Šretrová Marie, Šneiderová Marie.

VESLOVÁNÍ

Činovníci: Dr. Kallmünzer Jiří, Dr. Czesaný Karel, Wilhelm Wilhelm.

Závodníci: Zavřel Jiří, Straka Josef, Vajna Vladimír, Maloň František, Lerbretier Alfréd, Matoušek Jan, Mysliveček Jaroslav, Jabor Josef, Brandstätter Karel, Parák Pavel, Holobrádek Jan, Smolík Ladislav, Šír František, Kobzík František, Baránek Rudolf, Dr. Hrstka Antonín, Procházka Bedřich.

PLACHTĚNÍ

Činovník: Ing. Pavlousek Vítězslav.

Závodníci: Pavlousek Vítězslav jun., Brebta Miloslav.

*

Pomocný personál:

Škapa Antonín, šéf kuchyně v olympijské vesnici,
Novák Josef, kuchař.

Příloha č. 10 – Karel Kváček v zápasu s Jihoafričanem N. S. Hallem (*Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 3. srpna 1936)

Příloha č. 11 – Alois Hudec na kruzích (*Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 13. srpna 1936)

Příloha č. 12 – Dobový vtip vztahující se k výkonu Jesse Owense v běhu na 100 m (*Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 3. srpna 1936)

Příloha č. 13 – Vztyčení vůdcovy standardy na olympijském stadionu (*Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 17. srpna 1936.)

Příloha č. 14 – Výsledky XI. olympijských her v Berlíně (*Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936 a MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936)

LEHKÁ ATLETIKA - MUŽI

100 m		200 m	
1.	Owens (USA) 10,3 s	1.	Owens (USA) 20,7 s
2.	R. Metcalfe (USA) 10,4 s	2.	Robinson (USA) 21,1 s
3.	Osendarp (Holandsko) 10,5 s	3.	Osendarp (Holandsko) 21,3 s
400 m		800 m	
1.	Williams (USA) 46,5 s	1.	Woodruff (USA) 1:52,9 min
2.	Brown (VB) 46,7 s	2.	Lanzi (Itálie) 1:53,3 min
3.	Lu Valle (USA) 46,8 s	3.	Edwards (Kanada) 1:53,6 min
1 500 m		5 000 m	
1.	Lovelock (Nový Zéland) 3:47,8 min	1.	Höckert (Finsko) 14:22,2 min
2.	Cunningham (USA) 3:48,4 min	2.	Lehtinen (Finsko) 14:25,8 min
3.	Beccali (Itálie) 3:49,2 min	3.	Jonsson (Švédsko) 14:29,0 min
10 000 m		Štafeta 4 × 100 m	
1.	Salminen (Finsko) 30:15,4 min	1.	USA 39,8 s
2.	Askola (Finsko) 30:15,6 min	2.	Itálie 41,1 s
3.	Iso-Hollo (Finsko) 30:20,2 min	3.	Německo 41,2 s
Štafeta 4 × 400 m		110 m překážky	
1.	VB 3:09,0 min	1.	Towns (USA) 14,2 s
2.	USA 3:11,0 min	2.	Finlay (VB) 14,4 s
3.	Německo 3:11,8 min	3.	Pollard (USA) 14,4 s
400 m překážky		3 000 m překážky	
1.	Hardin (USA) 52,4 s	1.	Iso-Hollo (Finsko) 9:03,8 min
2.	Loaring (Kanada) 52,7 s	2.	Tuominen (Finsko) 9:06,8 min
3.	White (Filipíny) 52,8 s	3.	Dompert (Německo) 9:07,2 min
Maraton		50 km chůze	
1.	Son (Japonsko) 2:29:19,2 hod.	1.	Whitlock (VB) 4:30:41,0 hod.
2.	Harper (VB) 2:31:23,2 hod.	2.	Schwab (Švýcarsko) 4:32:09,2 hod.
3.	Nan (Japonsko) 2:31:42,0 hod.	3.	Bubenko (Lotyšsko) 4:32:42,2 hod.

Skok vysoký			Skok o tyči		
1.	Johnson (USA)	2,03 m	1.	Meadows (USA)	4,35 m
2.	Albritton (USA)	2,00 m	2.	Nishida (Japonsko)	4,25 m
3.	Thurber (USA)	2,00 m	3.	Oe (Japonsko)	4,25 m

Skok daleký			Trojskok		
1.	Owens (USA)	8,06 m	1.	Tajima (Japonsko)	16,00 m
2.	Long (Německo)	7,87 m	2.	Harada (Japonsko)	15,66 m
3.	Tajima (Japonsko)	7,74 m	3.	J. P. Metcalfe (Austrálie)	15,50 m

Vrh koulí			Hod diskem		
1.	Woellke (Německo)	16,20 m	1.	Carpenter (USA)	50,48 m
2.	Bärlund (Finsko)	16,12 m	2.	Dunn (USA)	49,36 m
3.	Stöck (Německo)	15,66 m	3.	Oberweger (Itálie)	49,23 m

Hod oštěpem			Hod kladivem		
1.	Stöck (Německo)	71,84 m	1.	Hein (Německo)	56,49 m
2.	Nikkanen (Finsko)	70,77 m	2.	Blask (Německo)	55,04 m
3.	Toivonen (Finsko)	70,72 m	3.	Warngard (Švédsko)	54,83 m

Desetiboj		
1.	Morris (USA)	7 900 b.
2.	Clark (USA)	7 601 b.
3.	Parker (USA)	7 277 b.

LEHKÁ ATLETIKA - ŽENY

100 m			Štafeta 4 × 100 m		
1.	Stephensová (USA)	11,5 s	1.	USA	46,9 s
2.	Walasiewiczówna (Polsko)	11,7 s	2.	VB	47,6 s
3.	Kraussová (Německo)	11,9 s	3.	Kanada	47,8 s

80 m překážky			Skok vysoký		
1.	Vallaová (Itálie)	11,7 s	1.	Csaková (Maďarsko)	1,60 m
2.	Steuerová (Německo)	11,7 s	2.	Odamová (VB)	1,60 m
3.	Taylorová (Kanada)	11,7 s	3.	Kaunová (Německo)	1,60 m

Hod oštěpem			Hod diskem		
1.	Fleischerová (Německo)	45,18 m	1.	Mauermayerová (Něm.)	47,63 m
2.	Krügerová (Německo)	43,29 m	2.	Wajsowna (Polsko)	46,22 m
3.	Kwasniewska (Polsko)	41,80 m	3.	Mollenhauer (Něm.)	39,80 m

TĚŽKÁ ATLETIKA: ZÁPAS VE VOLNÉM STYLU

Bantamová váha		Pérová váha	
1.	Zombori (Maďarsko)	1.	K. Pihlajamäki (Finsko)
2.	Flood (USA)	2.	Millard (USA)
3.	Herbert (Německo)	3.	Jönsson (Švédsko)

Lehká váha		Welterová váha	
1.	Karpati (Maďarsko)	1.	Lewis (USA)
2.	Ehrl (Německo)	2.	Andersson (Švédsko)
3.	H. Pihlajamäki (Finsko)	3.	Schleimer (Kanada)

Střední váha		Polotěžká váha	
1.	Poivlé (Francie)	1.	Fridell (Švédsko)
2.	Voliva (USA)	2.	Neo (Estonsko)
3.	Kirecci (Turecko)	3.	Siebert (Německo)

Těžká váha	
1.	Palusalu (Estonsko)
2.	Klapuch (ČSR)
3.	Nyström (Finsko)

ŘECKOŘÍMSKÝ ZÁPAS

Bantamová váha		Pérová váha	
1.	Lörincz (Maďarsko)	1.	Erkan (Turecko)
2.	Svensson (Švédsko)	2.	Reini (Finsko)
3.	Brendel (Německo)	3.	Karlsson (Švédsko)

Lehká váha	Welterová váha
1. Koskela (Finsko)	1. Svedberg (Švédsko)
2. Herda (ČSR)	2. Schäfer (Německo)
3. Väli (Estonsko)	3. Virtanen (Finsko)

Střední váha	Polotěžká váha
1. Johansson (Švédsko)	1. Cadier (Švédsko)
2. Schweikert (Německo)	2. Bietags (Lotyšsko)
3. Palotas (Maďarsko)	3. Neo (Estonsko)

Těžká váha
1. Palusalu (Estonsko)
2. Nyman (Švédsko)
3. Hornfischer (Německo)

VZPÍRÁNÍ

Pérová váha	Lehká váha
1. Terlazzo 312,5 kg	1. Mesbah (Egypt) 342,5 kg
2. Soliman (Egypt) 305 kg	2. Fein (Rakousko) 342,5 kg
3. Shams (Egypt) 300 kg	3. Jansen (Německo) 327,5 kg

Střední váha	Polotěžká váha
1. Touni (Egypt) 387,5 kg	1. Hostin (Francie) 372,5 kg
2. Ismayr (Německo) 352,5 kg	2. Deutsch (Německo) 365 kg
3. Wagner (Německo) 352,5 kg	3. Wasif (Egypt) 360 kg

Těžká váha
1. Manger (Německo) 410 kg
2. Pšenička (ČSR) 402,5 kg
3. Luhaär (Estonsko) 400 kg

BOX

Muší váha	Bantamová váha
1. Kaiser (Německo)	1. Sergo (Itálie)
2. Matta (Itálie)	2. Wilson (USA)
3. Laurie (USA)	3. Ortiz (Mexiko)

Pérová váha	Lehká váha
1. Casanovas (Argentina)	1. Harangi (Maďarsko)
2. Catterall (JAR)	2. Stepulov (Estonsko)
3. Miner (Německo)	3. Agren (Švédsko)

Welterová váha	Střední váha
1. Suvio (Finsko)	1. Despeaux (Francie)
2. Murach (Německo)	2. Tiller (Norsko)
3. Petersen (Dánsko)	3. Villareal (Argentina)

Polotěžká váha	Těžká váha
1. Michelot (Francie)	1. Runge (Německo)
2. Vogt (Německo)	2. Lovell (Argentina)
3. Risiglione (Argentina)	3. Nilsen (Norsko)

ŠERM - JEDNOTLIVCI

Fleret	Kord
1. Gaudini (Itálie) 7 vítězství	1. Riccardi (Itálie) 13 b.
2. Gardère (Francie) 6 vítězství	2. Ragno (Itálie) 12 b.
3. Bocchino (Itálie) 4 vítězství	3. Cornaggia –Medici (Itálie) 12 b.

Šavle
1. Kabos (Maďarsko) 7 vítězství
2. Marzi (Itálie) 6 vítězství
3. Gerey (Maďarsko) 6 vítězství

ŠERM - MUŽSTVA

Fleret	Kord
1. Itálie	1. Itálie
2. Francie	2. Švédsko
3. Německo	3. Francie

Šavle
1. Maďarsko
2. Itálie
3. Německo

ŠERM – ŽENY

Fleret

1.	Schachererová (Maď.)	6 vítězství
2.	Mayerová (Německo)	5 vítězství
3.	Preisová (Rakousko)	5 vítězství

STŘELBA

Libovolná pistole

1.	Ullman (Švédsko)	559 kruhů
2.	Krempel (Německo)	544 kruhů
3.	Jamonnières (Francie)	540 kruhů

Rychlopalná pistole

1.	Van Oyen (Německo)	36 zásahů
2.	Hax (Německo)	35 zásahů
3.	Ullman (Švédsko)	34 zásahů

Malorážka

1.	Rögeberg (Norsko)	300 kruhů
2.	Berzsenyi (Maďarsko)	296 kruhů
3.	Karas (Polsko)	296 kruhů

MODERNÍ PĚTIBOJ

1.	Handrick (Německo)	31,5 bodů
2.	Leonard (USA)	39,5 bodů
3.	Abba (Itálie)	45,5 bodů

SPORTOVNÍ GYMNASTIKA

Hrazda

1.	Saarvala (Finsko)	19,433 b.
2.	Frey (Německo)	19,267 b.
3.	Schwarzmann (Německo)	19,233 b.

Bradla

1.	Frey (Německo)	19,067 b.
2.	Reusch (Švýcarsko)	19,034 b.
3.	Schwarzmann (Německo)	18,967 b.

Kruhy

1.	Hudec (ČSR)	19,433 b.
2.	Stukelj (Jugoslávie)	18,927 b.
3.	Volz (Německo)	18,667 b.

Kůň našíř

1.	Frey (Německo)	19,333 b.
2.	Mack (Švýcarsko)	19,167 b.
3.	Bachmann (Švýcarsko)	19,067 b.

Kůň naděl			Rychlopalná pistole		
1.	Schwarzmann (Německo)	19,200 b.	1.	Van Oyen (Německo)	36 zásahů
2.	Mack (Švýcarsko)	18,967 b.	2.	Hax (Německo)	35 zásahů
3.	Volz (Německo)	18,467 b.	3.	Ullman (Švédsko)	34 zásahů

Prostná			Dvanáctiboj		
1.	Miez (Švýcarsko)	18,666 b.	1.	Schwarzmann (Něm.)	113,100 b.
2.	Walter (Švýcarsko)	18,500 b.	2.	Mack (Švýcarsko)	112,334 b.
3.	Frey (Něm.), Mack (Švýc.)	18,466 b.	3.	Frey (Německo)	111,532 b.

Družstva - muži			Družstva - ženy		
1.	Německo	657,430 b.	1.	Německo	506,50 b.
2.	Švýcarsko	654,802 b.	2.	Československo	503,60 b.
3.	Finsko	638,468 b.	3.	Maďarsko	499,00 b.

PLAVÁNÍ - MUŽI

100 m volný způsob			100 m znak		
1.	Csik (Maďarsko)	57,6 s	1.	Kiefer (USA)	1:05,9 min
2.	Yusa (Japonsko)	57,9 s	2.	Van de Weghe (USA)	1:07,7 min
3.	Arai (Japonsko)	58 s	3.	Kiyokawa (Japonsko)	1:08,4 min

200 m prsa			400 m volný způsob		
1.	Hamuro (Japonsko)	2:42,5 min	1.	Medica (USA)	4:44,5 min
2.	Sietas (Německo)	2:42,9 min	2.	Uto (Japonsko)	4:45,6 min
3.	Koike (Japonsko)	2:44,2 min	3.	Makino (Japonsko)	4:48,1 min

1 500 m volný způsob			Skoky do vody – z prkna		
1.	Terada (Japonsko)	19:13,7 min	1.	Degener (USA)	163,57 b.
2.	Medica (USA)	19:34,0 min	2.	Wayne (USA)	159,56 b.
3.	Uto (Japonsko)	19:34,5 min	3.	Greene (USA)	146,29 b.

Skoky do vody – z věže			Štafeta 4 × 200 m volný způsob		
1.	Wayne (USA)	113,58 b.	1.	Japonsko	8:51,5 min
2.	Root (USA)	110,60 b.	2.	USA	9:03,0 min
3.	Stork (Německo)	110,31 b.	3.	Maďarsko	9:12,3 min

Vodní pólo	
1.	Maďarsko
2.	Německo
3.	Belgie

PLAVÁNÍ – ŽENY

100 m volný způsob			100 m znak		
1.	Mastenbroeková (Hol.)	1:05,9 min	1.	Senffová (Holandsko)	1:18,9 min
2.	Campbellová (Argent.)	1:06,4 min	2.	Mastenbroeková (Hol.)	1:19,2 min
3.	Arendtová (Německo)	1:06,6 min	3.	Bridgesová (USA)	1:19,4 min

200 m prsa			400 m volný styl		
1.	Maehataová (Japonsko)	3:03,6 min	1.	Mastenbroeková (Hol.)	5:26,4 min
2.	Genengerová (Něm.)	3:04,2 min	2.	Hvegerová (Dánsko)	5:27,5 min
3.	Sörensenová (Dánsko)	3:07,8 min	3.	Wingardová (USA)	bez času

Skoky do vody z prkna			Skoky do vody z věže		
1.	Gestringová (USA)	89,27 b.	1.	Poynton-Hillová (USA)	33,93 b.
2.	Rawlsová (USA)	88,35 b.	2.	Dunnová (USA)	33,63 b.
3.	Poynton-Hillová (USA)	82,36 b.	3.	Köhlerová (Německo)	33:45 b.

Štafeta 4 × 100 m volný styl		
1.	Holandsko	4:36,0 min
2.	Německo	4:36,8 min
3.	USA	4:40,2 min

BASKETBAL

1. USA
2. Kanada
3. Mexiko

PÓLO

1. Argentina
2. Velká Británie
3. Mexiko

JEZDECTVÍ - SOUTĚŽ JEDNOTLIVCŮ

Drezúra			Military		
1.	Pollay (Německo)	15 bodů	1.	Stubbendorff (Něm.)	34,7 b.
2.	Gerhard (Německo)	18 bodů	2.	Thomson (USA)	96,9 b.
3.	Podhajsky (Rakousko)	19 bodů	3.	Lunding (Dánsko)	99,2 b.

Skoky		
1.	Hasse (Německo)	4 trest. body
2.	Rang (Rumunsko)	4 trest. body
3.	Platthy (Maďarsko)	8 trest. bodů

JEZDECTVÍ – DRUŽSTVA

Drezúra			Military		
1.	Německo	5 074 b.	1.	Německo	676,75 b.
2.	Francie	4 846 b.	2.	Polsko	991,70 b.
3.	Švédsko	4 660,5 b.	3.	Velká Británie	1 195,50 b.

Skoky		
1.	Německo	44 trest. bodů
2.	Holandsko	51,5 trest. bodů
3.	Portugalsko	56 trest. bodů

CYKLISTIKA

1 km		
1.	Van Vliet (Holandsko)	1:12 min
2.	Georget (Francie)	1:12,8 min
3.	Karsch (Německo)	1:13,2 min

2 km tandem		
1.	Německo	
2.	Holandsko	
3.	Francie	

100 km silniční závod družstev		
1.	Francie	7:39:16,2 hod.
2.	Švýcarsko	7:39:20,4 hod.
3.	Belgie	7:39:21 hod.

1 km sprint		
1.	Merkens (Německo)	
2.	Van Vliet (Holandsko)	
3.	Chaillot (Francie)	

4 km stíhací závod družstev		
1.	Francie	4:45 min
2.	Itálie	4:51 min
3.	Velká Británie	4:52,6 min

100 km silniční závod jednotlivců		
1.	Charpentier (Fr.)	2:33:05 hod.
2.	Lapebie (Fr.)	2:33:05,2 hod.
3.	Nievergelt (Švýc.)	2:33:05,3 hod.

VESLOVÁNÍ

Skif		
1.	Schäfer (Německo)	8:21,5 min
2.	Hasenöhl (Rakousko)	8:25,8 min
3.	Barrow (USA)	8:28,0 min

Dvojka bez kormidelníka		
1.	Německo	8:16,1 min
2.	Dánsko	8:19,2 min
3.	Argentina	8:23,0 min

Dvojskif		
1.	Velká Británie	7:20,8 min
2.	Německo	7:26,2 min
3.	Polsko	7:36,2 min

Dvojka s kormidelníkem		
1.	Německo	8:36,9 min
2.	Itálie	8:49,7 min
3.	Francie	8:54,0 min

Čtyřka bez kormidelníka			Čtyřka s kormidelníkem		
1.	Německo	7:01,8 min	1.	Německo	7:16,2 min
2.	Velká Británie	7:06,5 min	2.	Švýcarsko	7:24,3 min
3.	Švýcarsko	7:10,6 min	3.	Francie	7:33,3 min

Osmy		
1.	USA	6:25,4 min
2.	Itálie	6:26,0 min
3.	Německo	6:26,4 min

KANOISTIKA

Švédský kajak, jednotlivci na 1 km		Kanoé, jednotlivci na 1 km	
1.	Hradetzki (Rakousko) 4:22,9 min	1.	Amyot (Kanada) 5:32,1 min
2.	Cämmerer (Německo) 4:25,6 min	2.	Karlík (ČSR) 5:36,9 min
3.	Kraaier (Holandsko) 4:35,1 min	3.	Koschik (Německo) 5:39,0 min

Skládací kajak, jednotlivci na 10 km		Švédský kajak, jednotlivci na 10 km		
1.	Hradetzki (Rakousko)	50:01,5 min	1. Krebs (Německo)	46:01,7 min
2.	Eberhardt (Francie)	50:04,2 min	2. Landertinger (Rak.)	46:14,7 min
3.	Hörmann (Německo)	50:06,5 min	3. Riedel (USA)	47:23,9 min

Švédský kajak, dvojice na 1 km		Kanoé, dvojice na 1 km			
1.	Rakousko	4:03,8 min	1. Československo	4:50,1 min	
2.	Německo	4:08,9 min	2.	Rakousko	4:53,8 min
3.	Holandsko	4:12,8 min	3.	Kanada	4:56,7 min

Skládací kajak, dvojice na 10 km		Švédský kajak, dvojice na 10 km	
1.	Švédsko 45:48,9 min	1.	Německo 41:45 min
2.	Německo 45:49,2 min	2.	Rakousko 42:05,4 min
3.	Holandsko 46:12,4 min	3.	Švédsko 43:06,1 min

Kanoé, dvojice na 10 km	
1. Československo	50:33,8 min
2. Kanada	51:15,8 min
3. Rakousko	51:28 min

JACHTING

8 m závodní			6 m závodní		
1.	Itálie	55 bodů	1.	Velká Británie	67 bodů
2.	Norsko	53 bodů	2.	Norsko	66 bodů
3.	Německo	53 bodů	3.	Švédsko	62 bodů
Star			Olympijské joly		
1.	Německo	80 bodů	1.	Kagchelland (Holand.)	163 bodů
2.	Švédsko	64 bodů	2.	Krogmann (Německo)	150 bodů
3.	Holandsko	63 bodů	3.	Scott (VB)	131 bodů

FOTBAL

1. Itálie
2. Rakousko
3. Norsko

POZEMNÍ HOKEJ

1. Indie
2. Německo
3. Holandsko

HÁZENÁ

1. Německo
2. Rakousko
3. Švýcarsko

11. Seznam použité literatury

Vydané prameny:

- *Amtlicher Führer zur Feier der XI. Olympischen Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936
- COUBERTIN, P. de, *Olympijské paměti*, Praha 1977
- *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 1: *Die Olympischen Winterspiele. Vorschau auf Berlin*, Altona-Bahrenfeld 1936
- *Die Olympischen Spiele 1936: in Berlin und Garmisch-Partenkirchen*, Band 2: *Die XI. Olympischen Spiele in Berlin 1936*, Altona-Bahrenfeld 1936
- *II. ročenka Československého výboru olympijského, 1933-1936*, Praha 1937
- HARSTER, H., LE FORT, P. v., *Kampf und Sieg in Schnee und Eis: Winterolympia 1936. Verlauf der IV. Olympischen Winterspiele vom 6. – 16. Februar 1936 in Garmisch-Partenkirchen*, München 1936
- KRAUSE, G., LIMPert, W., *Olympische Spiele Berlin 1936*, Berlin 1936
- MALITZ, B., *Die Leibesübungen in der nationalsozialistischen Idee*, München 1934
- MILLER, F., LE FORT, P. v., HARSTER, H., *So kämpfte und siegte die Jugend der Welt: XI. Olympiade Berlin 1936*, München 1936
- *Olympiada v Berlíně?* Praha 1936
- SMOTLACHA, F., *Olympijské hry: Jejich vývoj a olympijské hry r. 1936 v Německu*, Praha 1938

Tisk:

- LIDOVÉ NOVINY, 2. – 18. února 1936
- LIDOVÉ NOVINY, 29. července – 18. srpna 1936
- NÁRODNÍ LISTY, 2. – 18. února 1936
- NÁRODNÍ LISTY, 29. července – 18. srpna 1936
- *Olympia-Zeitung: offizielles Organ der XI. Olympischen Spiele 1936 in Berlin*, 1. – 17. srpna 1936

Odborná literatura:

- BOHLEN, F., *Die XI. Olympischen Spiele Berlin 1936. Instrument der innen- und außenpolitischen Propaganda und Systemsicherung des Faschistischen Regimes*, Köln 1979
- *Český olympismus: 100 let*, Praha 1999
- *Dějiny Španělska*, Praha 1995
- DOVALIL, J. a kol., *Olympismus*, Praha 2004
- FASSATI, M. a kol., *Malá encyklopedie olympijských her*, Praha 1982
- HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda. Olympijského hry 1936 v Berlíně*, Praha 2008
- JAHNKE, K. H., *Gegen den Missbrauch der olympischen Idee 1936. Sportler im antifaschistischen Widerstand*, Frankfurt/Main 1972
- JOHNSON, P., *Dějiny dvacátého století*, Praha 1991, s. 317-334.
- *Kniha olympijských her*, Pardubice 1994
- KOLÁŘ, F. a kol., *Kdo byl kdo. Naši olympionici*, Praha 1999
- KÖSSL, J., *Dějiny československého olympijského hnutí*, Praha 1977
- KÖSSL, J., *Sokol, sport a olympismus*, in: *Sokol, jeho vznik, vývoj a význam. Mezinárodní konference: sborník příspěvků*, Praha 1998
- *Kronika olympijských her 1896-1996*, Praha 1996
- KRŠÁK, P., *Novoveké olympiády: Olympijské hry a ich hrdinovia od Atén po Moskvu*, Bratislava 1979
- KRÜGER,A., *Die Olympischen Spiele 1936 und die Weltmeinung. Ihre außenpolitische Bedeutung unter der besonderer Berücksichtigung der USA*, Berlin 1972
- KVAČEK, R., *Historie jednoho roku*, Praha 1976
- MUCHA, V., *Dějiny dělnické tělovýchovy v Československu*, Praha 1975
- PRCHAL, J., ŽURMAN, A., *Velké dny československé tělesné výchovy*, Praha 1980
- PROŠEK, F., *Sportovci v boji proti fašismu. Boj proti XI. olympijským hrám v Berlíně 1936*, Praha 1979

- REICHEL, P., *Der schöne Schein des Dritten Reiches. Faszination und Gewalt des Faschismus*, München 1992
- RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda. Historie nacistických roku 1936*, Praha 2008
- RÜRUP, R., *1936 - die Olympischen Spiele und der Nationalsozialismus: eine Dokumentation*, Berlin 1996
- SÁBL, V., *Od Olympie k Římu 1960. Z dějin olympijských her*, Praha 1960
- SOCHR, J., *Sokol a dělnická tělovýchova na Havlíčkovobrodsku*, in: *Sborník prací východočeských archivů*, ročník VI., Hradec Králové 1986
- ŠTEJNBACH, V., *Hrdinové olympijských her*, Praha 1984
- VITOUŠ, P., *Malá encyklopedie sportu*, Praha 1980
- WALDAUF, J., *Sokol: malé dějiny, velké myšlenky*, Luhačovice 2007
- WALTERS, G., *Berlínské hry. Olympijský sen ukradený Hitlerem*, Praha 2007
- WILDMANN, D., *Begehrte Körper. Konstruktion und Inszenierung des „arischen“ Männerkörpers im „Dritten Reich“*. Würzburg 1998
- ZAMAROVSKÝ, V., *Vzkříšení olympie*, Praha 1980

Internetový zdroj:

- TEGELBECKERS, W. Ludwig. *S-port.de: jüdische Sportgeschichte* [online]. Bremen: 2000 [posl. přístup 2010-11-30]. Jüdischer Sport im nationalsozialistischen Deutschland. Dostupné z WWW: <http://www.s-port.de/david/ns/index.html>